

MF nr 9 4 4 4 6

Skrzynia 15: II - 9

**UNDO. Organy kierownicze, Komitet Centralny,
Sekretariat. Referaty, okólniki.**

Ukr. XX w. Rps, masz., kop. masz. 36,5x23 cm i mniej. K.
355

Mf.

1
I. 1. 2. 1

Резерати

САМОУПРАВА.

Вступні замітки.

Щораз частіше зустрічаємо в нашій пресі статті на теми самоуправи. Так само справу самоуправи порушається на вічах і довірчих нарадах. Говориться і пишеться про те, що ми мусимо повести боротьбу за зміст промадської повітової і краєвої самоуправи, ухвалюємо протести проти обмеження прав самоуправи.

Треба признати, що боротьба за самоуправу є для українського населення, одною з найважливіших справ. Взагалі значіння самоуправи для модерних держав є дуже велике. За самоуправу велися на протяжении віків дуже люті боротьби які тривають по нинішній день. Всі признають однозгідно, що самоуправа є корисною, потрібною та необхідною, але нема згоди ні в науці, ні в практиці що до того, в чому лежить її суть. Одні народи стремлять до обмеження прав самоуправи, другі борються за поширення тих прав.

Коли приглянемося історії, то мусимо перш за все ствердити, що форми самоуправи повставали і змінювалися, відповідно до державного устрою та становища яке заняла до неї державна влада сеї, чи другої держави. Я хочу в низній статі познакомити загаль нашого громадянства з історією самоуправи, хочу показати як розвивалася ідея самоуправи в поодиноких державах, а в першу чергу в тих державах, що стояли і стоять на чолі новітньої цивілізації. Коли пізнаємо історичні основи самоуправи буде нам легше обговорити суть самоуправи. Опісля представлю правне і фактичне становище самоуправи в межах польської держави і намічу провідні лінії нашої політики в самоуправних справах. Такий спосіб поступовання вважаю кінечним тому, що у нас дуже мало осіб знає історичні основи самоуправи, визнається в теорії самоуправи, а без пізнання того всього дуже трудно говорити про напрямні української політики в самоуправних справах.

Приступаючи до історичної аналізи можемо говорити про чотири головні системи самоуправи: англійську, французьку, німецьку та швейцарсько-американську.

Самоуправа в Англії.

Вітчиною самоуправи є Англія. Головні напрямні англійської самоуправи повстали дуже вчасно, бо на цілі століття перед пов-
станням

Тоді коли норманські королі - побідники накинати всюди свою королівську владу істнувала вже трівка свідомі свої мети самоуправа. Розвиток самоуправів Англії ішов шляхом компромісу. Самоуправні елементи годилися підпирати і виконувати функції державної адміністрації, але надали в заміну призначення, а навіть поширення круга діляння самоуправних установ. Самоуправа, щоб забезпечити себе проти централізації використовувала впливи англійської шляхти, та при її допомозі скріплювала свій вплив і значіння. З другого боку самоуправні установи зуміли здобути від королів призначення деяких громадянських свобод *Magna Charta*.

Так населення Англії розпочало повільну, поступальну боротьбу з повноту своїх прав шляхом довгої та консеквентної еволюції. Сей шлях зупинився в початках нових віків коли Тудоре а опісля Стюарти намагалися на французький зразок завести абсолютну королівську владу. Самоуправі, парламентови, та признаним громадянським свободам грозила смертельна небезпека. Се зрозумів увесь народ та зірвався до революції. Йому вдалося зломити абсолютизм королів. Але коли англійський народ відніс перемогу і не треба вже було боятися королів повернено цю інституцію. Вони повернули на престол, а розвиток самоуправи поступав далі шляхом еволюції.

З одного боку розвиток ішов в напрямку обмеження королівської влади в користь парламенту, з другого боку королі були противагою англійській аристократії, яка мусіла крок за кроком відступати місця новим групам народних інтересів. На протязі 19 віку перейшла керма політичної влади до рук демократії.

Ся еволюція парламентаризму, потягнула за собою еволюцію на полі самоуправи. Англійська аристократія мусіла зректися керуючого становища в самоуправних установах. В самоуправі переведено принцип виборного заступництва.

В своєму політичному розвитку англійські самоуправні установи протягом віків повставали і зникали на загал однак майже всі самоуправні установи мають свої зразки з давніх англосаських часів або що найменше позичили собі від них свою назву. Звідси англійська самоуправа становить історичну тяглість, а разом гармонійний зв'язок держави і суспільності. В

Новітня англійська система самоуправи представлялася до початку світової війни ось так.

Громади.

Найнижчим типом самоуправи були громади. В половині дев'ятого віку були в Англії три роди громад а саме: цивільна громада, церковна громада і громада для охорони бідних. Реформа з 1894 р. взяла за основу цивільну громаду і громаду для охорони вбогих. Громада в значінні цієї реформи се така самостійна громада, що в своїй області розділює та стягає податок на бідних.

Громадський устрій залежить від того чи громада сільська чи міська: з другого боку від того, чи в громаді живе менше чи більше трьох сот мешканців.

I. Сільські громади.

Сільські громади до 300 мешканців виконують свою владу на т. зв. громадських зборах. Право участі в зборах мають всі виборці даної громади вписані на листу виборців до парламенту і на листу виборців графства. Громадські збори вибирають на протяз одного року свого начальника. Вони вибирають особливий громадський комітет як виконувачу владу в громаді, а крім цього окремих дозорців для оцінки розділу та стягання податків на охорону вбогих. Начальник громади є тільки провідником громадських зборів і репрезентантом громади на зовні. Громадські збори сходяться звичайно два рази до року. Круг діяння малих сільських громад є по принципу такий самий як у більших громадах.

Сільські громади вище 300 мешканців мають три органи самоуправи а саме дозорців, громадська рада, і громадські збори.

Громадську раду вибирається на 3 роки. Уряд членів громадської ради є гоноровий. Громадська рада є егзекутивним та постійним чинним органом громади.

До компетенції громадської ради належать:

управа громадського майна, контролю добродійних фондаций, розписка та оцінка податку на охорону бідних, ведення станових реєстрів, право розділу землі поміж безземельних зарібників та внески на вивласнення на ту ціль. Крім цього вони виконують усі завдання, які їм передають громадські збори в особливих *"adoplive acts"* для збереження спеціальних локальних інтересів напр. постанови про освітлення наводнення, про купівельні заклади, бібліотеки.

Громадські збори є установчим органом громади та затверджують важливіші заповідки громадської ради.

Малі міста.

Організація малих міст є схожа з організацією сільських громад.

Унії громад.

Щоби вести як слід охорону вбогих подучено поодинокі громади в особні унії. Вони мають свою особну раду, особний оцінковий комітет, та особних урядників. Делегатів до ради висилають громади. Число делегатів означає рада графства. Круг ділання унії громад обіймає цілу акцію охорони вбогих з адміністрацією дотичною.

ГЕНЕЗА І ОСНОВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ.

I/ Вступні зауваги.

В усіх європейських державах зустрічаємо таке, що побіч органів державної адміністрації, що підлягають безпосередно центральній владі і зістать до ньої в гієрархічному відношенню існують органи, що зостать в іншій відношенню до центральної влади і мають більшу самостійність в полагоджуванні доручених їм справ прилюдної адміністрації. Відноситься це в першу чергу до громад, які в кожній державі мають у відношенню до держави більшу або меншу незалежність.

Та інституція зветься самоврядуванням. Її форми є різноманітні відповідно до того, чи вона обіймає загальні одиниці на певній території, чи загальні одиниці, ~~на певній території~~ ~~на певній території~~ що належать до якогось звання.

Самоврядування не в Європі витвір минулого століття. Початки самоврядування існували без сумніву в усіх епохах, але самоуправа, як правне поняття поєвилася щойно тоді, коли відношення пануючого в абсолютній державі до підданих почало змінитися у правне відношення, коли одиниця побіч приватних прав почала набувати публичні права а зокрема, коли конституційна держава на основі своєї законодавчої влади організувала громади для своїх цілей та влучила їх до свого організму як публично-правні одиниці. Та хвиля з хвилею повстання самоуправи в новочасному розумінні.

Для суті самоуправи є рішачим його відношення до держави. Так як кожна держава має окремі цілі так і самоуправа в кожній державі одержує окремий устрій, специфічну форму. Коли поглянемо на самоуправу в Англії, Франції і Прусах то всюди є інакша самоуправа, є інакше відношення самоуправи до держави. Часом і в тій самій державі як прим. в Швейцарії є різні форми самоуправи. При такому стані завданням науки про самоупрадування є порівняти самоуправні інституції в різних державах і зясувати шляхом індукції їх спільні цілі, відкидаючи випадкові моменти дійти до поняття самоуправи. Самоуправа має також велике політичне значіння. Устрій державної адміністрації відзеркаляє політичні погляди даної суспільності на суть і становище громади в державі.

Тому проф. Редліх доходить до переконання, що правнича дефініція самоуправи ніколи не зможе вдовольнючо пояснити суттєвого державного явища. Так само як життя одиниці не стоїть на місці а постійно змінюється, так і самоуправа. Самоуправа є політичною інституцією і вона змінюється під впливом політичних тенденцій.

Наука про самоуправу є молодю. Німецьке слово "Selbstverwaltung" поветало в 19 ст. на означення адміністративних уряджень громади. Популяризував це поняття учений Gneist. Selfgovernment англійське має інше значіння як німецьке Selbstverwaltung. В Англії selfgovernment є формою правління з парламентом на чолі в протиставленню до Government by prerogative t. j. уряду що ґрунтується на необмеженій волі короля. Воно відповідає трем німецьким словам: selbstgesetzgebung Selbstregierung Selbstverwaltung. Нашій самоуправі відповідає local selfgovernment. Французи не мають окремого терміну на означення самоуправи а заступають його словом "la décentralisation".

Історичні основи самоуправи.

Головним предметом науки про самоуправу є громада. Зворотна точка в історії розвитку громади є перелом 18 віку. Велика французька революція і перехід поліційної держави в конституційну становлять рішучу хвилю для повстання самоуправних інституцій середньої Європи. Історичні дослідження над розвитком громад перед тим часом мають велику наукову вартість але нічим не причинюються до пізнання суті самоуправи. В старинних часах самоуправа не була ані предметом політичних стремлень, ані предметом політичних уряджень. Не було самоуправи ані в старинних монархіях, ані в старинних республіках.

І в становій державі середніх віків не було бесіди про самоуправу в нинішньому розумінні. Там існувало поняття волі і незалежності громадської адміністрації без огляду на загальні державні інтереси. Громади не брали участі в державній адміністрації. Їх самостійність спіралася на фактичній а не на правній стані. Громади творили державу в державі, правили собою через свої влади, виконували зверхні права, а князя признавали в міру своїх зобов'язань. Часто вели громади з князями криваві боротьби.

30-літня війна погребала середньовічну державу і знищила всяку самостійність німецьких міст. З місцевої системи станових корпорацій входить система централістично-монархічна. Повертають

абсолютні, поліційні держави. Міста стають державними адміністративними округами.

Ще гірше ведеться громадам у Франції. Там вже від 1256 р. від часів Людовика Святого слідує обмеження прав громад а в громадах правлять королівські урядники. Лишень в царині приватного права громади є правовими особами.

I. Франція.

Спершу признає Французька революція "природні права громад". І хотай вона не наділила французьких громад широкою самостійністю то кинула в світ нову ідею, яка лягла в основу громадських законів в інших державах.

Ще перед революцією міністер **Turgot** в меморіалі до короля жадав, щоби адміністративний устрій держави оперт на громадах, щоби громади як державні органи виконували доручені їм адміністративні чинности.

Закон з 14. грудня 1789 р. не обмежує круга ділання громади до поладки її власних справ а зобов'язує її поладжувати справи належні до державної адміністрації. Конституанта вводить поняття "*pouvoir municipal*" як четверту *pouvoir* побім *pouvoir exécutif, législatif i judiciaire*. Арт. 50 вичислює *fonctions propres i déléguées* *l'ouctives* *déléguées* є це справи державної адміністрації / як стягання податків і т.п. / Громадські урядники виконуючи їх підлягають вповні вищій а адміністративній владі. Конституанта надала всім міським і сільським громадам ту саму організацію. Це була велика помилка. Мала оселя мала ту саму організацію, що велике місто. Конституанта приймає загальну засаду вибору громадських урядників і поділ органів ухвалюючі / *délibération* / і виконуючі / *action* /.

На чолі громади стоїть виборний **maire**, що є найважливішим урядником громади. Ті засади сталися основою організації громад всіх новочасних держав.

Дальший розвиток революції пішов інтим шляхом. Деклярація прав людини і громадянина з 1789 р. проголосила суверенність народу та що всяка влада так фізичних як правних осіб походить від суверенного народу. В виду того самоуправа не могла бути нічим іншим як органом міністерської адміністрації, позбавленим самостійности. Наполеон зробив французьку громаду зависимою від центральної влади і перевів засаду існування цілого громадського орга-

абсолютні, поліційні держави. Міста стають державними адміністративними округами.

Ще гірше ведеться громадам у Франції. Там вже від 1256 р. від часів Людовика Святого слідує обмеження прав громад а в громадах правлять королівські урядники. Лишень в царині приватного права громади є правовими особами.

I. Франція.

Спершу признає Французька революція "природні права громад". І хотай вона не наділила Французьких громад широкою самостійністю то кинула в світ нову ідею, яка лягла в основу громадських законів в інших державах.

Ще перед революцією міністер **Turgot** в меморіалі до короля жадав, щоби адміністративний устрій держави спертися на громадах, щоби громади як державні органи виконували доручені їм адміністративні чинності.

Закон з 14. грудня 1789 р. не обмежує круга ділання громади до поладки її власних справ а зобов'язує її поладжувати справи належні до державної адміністрації. Конституанта вводить поняття "**pouvoir municipal**" як четверту **pouvoir** побіж **pouvoir exécutif, législatif i judiciaire**. Арт. 50 вичислює **fonctions propres i déléguées** **fonctions déléguées** є це справи державної адміністрації / як стягання податків і т.п. / Громадські урядники виконуючи їх підлягають повній вищій а адміністративній владі. Конституанта надала всім міським і сільським громадам ту саму організацію. Це була велика помилка. Мала оселя мала ту саму організацію, що велике місто. Конституанта приймає загальну засаду вибору громадських урядників і поділ органів ухвалюючі / **délibération** / і виконуючі / **action** /.

На чолі громади стоїть виборний **maire**, що є найважливішим урядником громади. Ті засади сталися основою організації громад всіх новочасних держав.

Дальший розвиток революції пішов інтим шляхом. Деклярація прав людини і громадянина з 1789 р. прагнєла суверенність народу та що всяка влада так фізичних як правних осіб походить від суверенного народу. В виду того самоуправа не могла бути нічим іншим як органом міністерської адміністрації, позбавленим самостійності. Наполеон зробив Французьку громаду зависимою від центральної влади і нєревів засаду існування цілєго громадського орга-

нізму. Громади стали звичайними адміністративними одиницями. Уряд іменує *mair-a* і громадську раду. **Maire** мав цілу владу. Громадська рада збиралася раз в рік на 14.днів і її роля була підрядна. Майно громади трактовано як часть державного майна. Не існує власний і поручений круг ділення громади. Всемогучість префекта характеризує цей систем. Та організація становить основу нинішнього устрою французьких громад. Одиноку зміну ввів закон з 5. квітня 1884 р., який надає громадам право вибору своїх органів і сьогодні є громадським кодексом.

II. Пруси.

По перемогах Наполеона і упокорюючим мирі в Тильзі /1807/ р. наступав відродження державного життя. Виявилось це в витворенню нових самоврядних інституцій. Епохове значіння має мійська ординація з 19.листопада 1808 р. твор міністра **von Stein-a**. Зложилися на її повстання історичні спомини вільних німецьких корпораційних міст в середних віках, закони французької конституанти і розвій англійської самоуправи. Цей закон *magna charta* пруських міст признає громаду політичним твором, наділяє її новим життям і надає їй новочасний репрезентативний устрій. **Stein** не зорганізував сільських громад. Законодавці наміряли притягнути міщан до участі в державній адміністрації і утворити з міст публично-правні корпорації. Французька система толерує громади з коначності трактує їх як адміністративний правительственный орган а пруська система стремить до політичних цілей а іменно хоче позбекати горожан до співврані в державній адміністрації. У Франції основою устрою є *maire* в Німеччині є два рівнорядні органи виборну громадську раду і вибраний тою радою колегіальний магістрат. Радних вибірається на основі безпосередного і тайного голосування. Склад магістрату: побіч платних фахових та заводових урядників належать як почесні члени представники горожан. Горозани мають обовязок брати участь в виборах і приймати почесні мійські уряди. Бурмістр був предсідником магістрату а мійська рада вибирала собі предсідника. Магістрат репрезентував громаду на зовні і був органом виконуючим і заряджущим. Його вязали ухвали ради але міг в певних випадках відмовити виконання їх. Мійська рада є органом обрадуючим, ухвалюючим і контрольним. В її руках є фінансовий заряд міста. Право нагляді держави

редукує закон з 1808 р. до вгляду в рахунковість, до рішення жалоб в громадських справах, до затвердження статутів.

Закон з 1808 р. вже не обов'язує. Зараз по війні обов'язує так для міст як сіл рівне, безпосереднє і тайне право голосування. Рівнорядність магістрату і ради сильно підчеркнено. Магістрат може відмовити виконання ухвали ради, коли вважає її невідповідною. Також скріплено нагляд держави.

III. Англія.

В Англії має самоуправа інше значіння як на континенті. Окремі відносини витворили іншу державну адміністрацію. Англійська система це будова склезна з різних частин а не органічна цілість. Частини ці є різного походження, форм і розмірів. Підставою цієї системи становила суперечність історична двох елементів: центральна влада нормандських королів-здобувців і існуючі на занятих ними територіях територіальні зв'язки Англьо-Сасів як грабства, *siecingy* /Hundreds - /, парафії і інкорпоровані міста / *Corporations* /. Від часу Вільгельма Здобувця старанься королі сцентралізувати владу в своїх руках. Це їм не вдається і територіальний поділ удержався по нинішній день. Антагонізм між центральною владою державною а децентралізаційним стремлінням територіальних одиниць тривав віки і довів до витворення поняття "Ring in Parliament", до концентрації законодавчої влади в парламенті і до передання виконання законів на локальні територіальні зв'язки. Внутрі тих зв'язків стояв від 17 в. уряд мирового судії, підмет публичного заряду. Судю іменував король і цей уряд був почесним. На одне графство іменовано кількох судів з поміж шляхти. Менше важні чинности виконували самотійно, інші колегіально.

II. Інституції в континентальному значінні введено в Англії шойно в новших часах. В 1834 р. наступила реформа заряду опіки над убогими, в 1835 р. реформа устрою муніципальних міст. Закон з 1888 р. реорганізація графства в 1894 р. реформа адміністрації сільських округів і парохій.

Цілу локальну управу піддано під специфічно англійський нагляд центрального міністеріального заряду. Існує окреме міністерство локального заряду /*Local Government Board* / Міністерство не має підчинених собі гієрархічно урядів. Ціла адміні-

страція спочиває в руках виборних самоврядних органів. Законодавство англійське не знає окремих органів ухвалючих а окремих виконуючих. Ціла влада є в руках виборних рад. Предсідник рад в містах **Mayor** в графствах **Chairman** є лише почесним урядником і не має більших управнень.

Локальні влади в Англії є:

- 1/ муніципальні міста / **Municipal Borough** /, які або є одиницями незалежними від графств або входять в склад графств,
- 2/ міські округи / **Urban District** /
- 3/ сільські " / **Rural** " " /
- 4/ парахії / **Poor Law Parish** /
- 5/ зв'язки спілки над убогими / **Poor Law Unions** / які творять організацію одної або кількох парахій для добродійних цілей.

Англійське законодавство не знає поділу права на публичне і приватне. Воно знає загальне право / **Common Law** /. В слід за тим про легальність адміністрації самоврядування рішення звичайні суди.

Теорії о власнім праві громади.

Суть самоуправи добачувано початково в наданню громаді повної самостійности в звільненню її від приватно-правної курателі держави а вкінці в обмеженню державного надзору над діяльністю громади. Опісля з суті громади випроваджувано матеріальне "право до самоуправи". Французька наука про четверту владу **pouvoir municipal** з 1789 р. надає громаді право на самостійне існування в означенім крузі ділання. Бельгійська конституція з 1831 р. признає **pouvoir municipal** як власне право комунальних корпорацій.

В Німеччині представники політичного лібералізму проголошують засаду громадських вольностей виводячи її з природного права громади. Головно **Rotteek** учить, що громада є старшою від держави та що громада є інституцією рівною державі. Тимто власного круга ділання громади не може нарушувати держава.

В справі власного і порученого круга ділання громади велися довгі та ялові спори. Дуже трудно найти різницю між власними а порученими справами. Раз виступає громада як правна особа, що має вільну сферу діяльности незалежну від держави, другий раз виступає громада як орган державної адміністрації. Теорія про природне право громад не має уосновання.

Знова Roester ідентифікує самоврядні одиниці з приватними корпораціями науковими і гуманітарними і на тім будує їх права. Перечить цьому примусовий характер самоврядування.

Державний характер самоврядування слідує:

- 1/ самоуправа є примусовим зв'язком;
- 2/ справи самоуправи результують державні закони;
- 3/ діяльність самоуправи входить до державної адміністрації.

Дефініція австрійських громадських законів власного круга ділання нічого не говорить. Прим. поліція здоров'я належить до власного круга ділання а на випадок епідемії до порученого. Власний круг ділання означає державна законодавча влада. Поділ на власний і поручений круг ділання має лише формальне значіння. При власнім крузі нагляд держави зведено до мінімум.

Між державною а самоврядною адміністрацією нема сущної різниці що до якості полагоджуваних справ. Можна лише говорити про заміну державної адміністрації самоврядною.

Самоуправна і урядова адміністрація є частинами державної адміністрації.

ПОЛІТИЧНІ ТЕОРІЇ.

Самоуправа має визначно політичний характер. Gneist - батько політичних теорій. Він виходить зі запитання, що держава і суспільність постійно ведуть зі собою боротьбу. Англійський зверх-ниче самоврядування є для нього ідеалом. Він одушевлявся іменованими почесними урядниками. Мирний судія не підлягав контролі уряду лише контролі судів. Цього погляди помилкові.

Інші прихильники політичних теорій бачуть в самоуправі допущення громадянських елементів до участі в адміністрації. Самоуправні урядники мають виконувати свою працю безплатно і походити з вибору. Безплатність самоврядних урядів не є великим добром. Самоуправа існує хотайби урядники походили з номінації.

Суть самоуправи лежить в правній незалежності самоуправних інституцій непідданих гієрархічно і тим органам.

ПРАВНІ ТЕОРІЇ.

З факту, що самоуправна і правительственна адміністрація є окремими частинами державної адміністрації слідує що самоуправну адміністрацію можна протиставити урядничій чи міністерській адміністрації а ніколи державній. Численні автори роблять цю помилку

і ідентифікують державу з урядом себто з його органом.

В Англії майже ціла адміністрація є в руках колективних зв'язків. А прецінь не може бути бесіди про те, щоб держава самообмежувала себе в хосен тих зв'язків, які навіть по англійському праву не є правовими особами, лише органами виконавчої державної влади.

Много прихильників має за собою теорія, що суть самоуправи становить правна особовість і публичне підметове право виконувати публичну адміністрацію.

Теорія активних і пасивних самоуправних зв'язків є дуже неясна і тому нею докладніше не займаємося.

Пригляньмося нашим відносинам. Війт походить з вибору, комендант постегунку поліції з номінації. Оба виконують поліцейні чинності.

СУТЬ САМОУПРАВИ.

Потеперішні досліди самоуправи під правовим оглядом кажуть нам уважати самоуправу державною інституцією покликаною полагоджувати частину справ державної адміністрації в характері органу держави. Є лише формальна а не матеріальна різниця між урядовою а самоуправною адміністрацією а саме в організації.

Особовість правна не становить сути самоуправи. Вона становилаби в тому випадку, колиби ми признавали самоуправу окремою одиницею з власними, непоходячими від держави суверенними прерогативами. Такого уяття самоуправи не допускає новочасна держава і воно противилобися демократичній думі скрісталізованій в декларації прав особи і громадянина.

Правна особовість самоуправних одиниць виявляється в діланці ці приватного права а зокрема в маєтковій діланці. Не оглядаючися на се, що численні законодавства заповнюють громадам, як корпораціям права власности громадських маєтків громади не є самостійними підметами права власности. Маєток громади становить радше публичну власність, якою адмініструють громадські органи під наглядом інших чинників.

Закон допускає лише деяких членів громади до виборів громадських органів. Закони обмежують значно правну особовість грома.

Надання правової особовости самоуправній одиниці має значіння надання її, яко державному органу певного круга ділання у відношенню до інших державних органів або надання компетенції.

Цю компетенцію охороняють державні закони. В сфері публичного права нема рівнорядних правних підметів а існує лише оден підмет - держави. В слід за тим самоуправні інституції не є підметами публичного права. Держава може нарушити права самоуправи. Інша річ, що органи урядової адміністрації є обов'язані не нарушувати компетенції самоуправних органів.

III. В ділянці приватного права може бути самоуправна одиниця, подібно як фіскує самостійним підметом права. Однак така діяльність не є самоуправною адміністрацією в технічно-правнім значінню.

IV. Різниця між урядовою а самоуправною адміністрацією лежить в системі організаційним властей. Перша спирається на ієрархічно-зорованій бюрократії. Друга не остає в ієрархічному відношенню. Вони можуть походити або з вибору або з номінації, можуть бути органи одиничні або колегіальні. Самостійність самоуправних органів є суттєвою рисою. Вони підлягають наряду але не підлягають службово. Ухвали і заповідження самоуправних органів можуть бути в дорозі інстанцій змінені чи знесені, але вони западають самостійно без легального впливу на них надвірних органів. В тому напрямку діяльність самоуправи подобас на діяльність судів. Різниться тим, що суд є зв'язаний законними постановами а самоуправа має свободу рухів в межах загального правного ладу.

Самостійність становить той що зветься суттєво децентралізації адміністрації. Така є думка французських авторів. Централізацією зветься такий систем державної адміністрації де основа і напрям цілої адміністрації лежить в центральній точці в руках центральних урядових органів, якому є підпорядковані ієрархічно угруповані нижчі правительственні органи.

Самоуправа є отже опорта на постановках закона здецентралізована державна адміністрація виконувана органами, непідчиненими ієрархічно іншим органам і самостійні в межах законів і загального правного ладу.

Дальші елементи характеризуючі самоуправу будуть вже не типовими а індивідуальними елементами.

Неможливістю є подати дефініцію самоуправи під політичним оглядом. Теоретично представляє самоуправна політика многи підметових вимогів. Такими цілями є: прим. допущення громадянського елементу до адміністрації, спротив централістичним стремлінням Уряду,

уряду, неможливість узгоджувати з центра реальні життєві відносини, перекинення коштів локальної адміністрації на місцеве населення сповнення вимог суспільних чи національних груп, спеціальні господарські цілі. Різниці національні можуть також спричинити утворення самоуправних інституцій.

Прим. в Росії трактовано самоуправу під політичним кутом. Прим. земську самоуправу впроваджено лише в чисто російських і частинно українських губерніях. В українських губерніях установлено окремі національні курії, для забезпечення переваги російському елементові. Відібрання жидом активного і пасивного виборчого права в містах. Проекти введення національних курій при виборах до громадських рад Б. Польського Королівства. Зате племенам слабо розвиненим як Кіргізам, Калмикам признавано широку самоуправу не побоючися їх. В житті виступають обидві цілі політична і правна разом і рівночасно. Прим. середньовічні міські корпорації змагали до повної незалежності і незалежності та суверенності а не до участі в заряді держави.

В різних державах самоуправа має різні права.

Самоуправа з тим ширшою чим більшою є участь самоуправних одиниць в державній адміністрації.

У. Самоуправа не повинна обмежувати себе до виконання законних обов'язків. Вони повинні брати ініціативу у свої руки розвиваючи діяльність на полі освіти, соціальної опіки і т.п. Взагалі праця над господарським та культурним піднесенням населення. По містах справа безробіття і мешкань. В Швейцарії і державні органи і самоуправні походять з вибору.

Австрійське громадське законодавство признавало самоуправі широку свободу і давало владі дуже малу можливість контролю їх діяльності. Воно давало поодиноким націям охорону і протидію супроти других націй та державної влади.

VI. Звичайно держава виконує адміністративний нагляд над самоуправою. Судовий нагляд досліджує лише легальність закоряджень адміністративної влади. Урядові надзорні органи можуть вмішатися *ex officio*, або в наслідок відклику в діяльність самоуправи. Нагляд є потрібний, бо самоуправа може переступити свій круг діляння, або не виконувати належених на не обов'язків. Арт. 70. конституції: Держава виконуватиме нагляд над діяльністю самоуправи через самоуправні відділи вищого ступня".

- II -

УП. Що до самого терміну "самоуправи", то він не відповідає змістові самої інституції. Самоуправа відповідає радше формі управління цілої держави. *selfgovernment*. Наша самоуправа це на ділі децентралізація державної виконавчої влади.

IX. Нетериторіальна самоуправа. Під поняття того рода самоуправи підпадають цілий ряд нетериторіальних, публично-правних зв'язків, що виступають або як зв'язки персональні /творчі заводу самоуправу/, або як зв'язки реальні, творчі господарську самоуправу.

Самоуправа заводова: палати ремісничі, лікарські, адвокатські, каси хорих, промислові товаришення.

Арт. 68. конституції передбачує утворення господарської самоуправи для поодиноких ділянок життя як рільничі, промислові, торговельні, ремісничі палати отримані в Начальну Господарську Палату Річипосполитої. По французьки називаються вони *établissements publics*. Проф. Чотинський видить перед тими зв'язками велику будучність і вони творять новочасні "стани".

Проекти Муссолінія, синдикалізму Франції і гільзовий соціалізм в Англії.

САМОУПРАВА І ДЕМОНСТРАЦІЯ.

Самоуправа спирається на демократичних засадах. З того мігби хтось заключати, що найкраще розвивається самоуправа в демократичних республіках. Дійсність говорить, що інше. В деяких монархічних державах як Англія, Австрія, Бельгія дійшла самоуправа до такого розвитку як в ні одній демократичній республіці. Там надзвірна влада не могла перешкодити установленню невідповідної особи службовиком громади, чи повіту, не могла змусити громади чи повіту до переведення інвестицій а надмірним видаткам громад могла перешкодити лише посередно, відказуючи свої згоди на побір додатків до податків понад законну висоту.

Натомість сильній контролі влади підлягає самоуправа в полуднево і північно американських республіках в Франції і в більшості швайцарських кантонів. В Швайцарії в кантонах романських є подібні відносини як у Франції. Прим. в женевському кантоні предсідника громадських зборів іменує уряд, він веде частку рахункової і касової адміністрації громад.

Чим пояснити такі явища?

Демократія тому не видить інтересу в поширюванні прав самоуправи, бо вважає, що через систему відповідальности міністрів має достаточну контролю над діяльністю державної адміністрації.

В абсолютній державі суверенна воля пануючого становила державу а громадяни були лише підданими цієї волі. По французькій революції повстають 2 політичні напрямки:

- 1/ лібералізм, що видвигає одиницю і її інтереси;
- 2/ демократія, що інтереси одиниці приносить в жертву інтересам більшости.

Вона дозволяє одиниці брати участь в творенню волі суверенного народу, але каже безоглядного підданя її волі більшости. Далше засадою демократії є безоглядна рівність всіх одиниць. В демократії править неорганізована маса, що не признає індивідуальности груп і одиниць, лише безоглядну рівність всіх. Самоуправа уявляє собою супроти демократії індивідуальність і самостійність. І тут є початок конфлікту між ідеєю демократії а самоуправи.

Демократія уявляє собою ідею суверенности мас народу, де кожна одиниця стоїть в безпосередньому звязку до цілості. Наслідком того мусить бути централізація і відкинення засади поділу влади. Абсолютної демократичної думки нігде не введено в життя. Це є утопія.

В нинішній Франції в порівнянні з передреволюційною змінився лише суверен державної влади. І тому слушним є твердження **Summer-Main-a**, що суверенність мас є відворотна копією французького короля.

В недемократичних державах демократія поширає самоуправу, а тому що він творить сам для себе демократичну республіку і ослабляє владу даної держави. Але коли вона прийде до влади негує самоуправу, бо віддати управу громади більшости громади значить аусунути його з під впливу більшости держави, а цього вона не хоче.

III. Але навіть і в демократичних державах відчувається потреба самоуправи. А особливо у Франції. Історичний розвій французької державности дав в своїм результаті всемогучу, сцентралізовану адміністраційну машину, котрої всі нитки збігаються в Парижі в руках президента ради міністрів, що має де факто диктаторську владу.

Виказуються однак що централізаційна система має о много

більше відомних сторін. Париж висмоктує життєві сили Франції і провінція завмирає. Появляється грізний оспир для майбутності французького народу - депопуляція французької провінції. Головною причиною депопуляції і централізація держави. Зарадний середник - децентралізація.

В 1903 р. ведено дебату над проблемою: "республіка і децентралізація". Взяли в ній участь такі політики як Clemenceau, Maugras, Paul-Boncour, Gabriel і другі.
17. Анкета дала негативні висліди. Реферус їх Maugras п.з. "Республіка не може децентралізуватися".

Франція стоїть перед дилемою: або завмерати наслідком централізації або децентралізувати себе. Мимо того республіканська влада не в силі перевести децентралізацію. Французький республіканський систем спірається на засаді виборності. Тому кожодчасне правительство, коли хоче задовнити своїм членам і своїй партії поновний вибір мусить централізувати значиться консервувати в своїх руках як найбільшу кількість властей і публичних урядів.

Централізація з коначним наслідком республіканської і демократичної системи. Тільки дідачна монархія могла би перевести децентралізацію. Робить се Бельгія.

Самоврядування є знамениток школою громадянського життя.

10.мая 1929 р.

В.МЕШЕНЧ.

КУЗНЯ НОВОЇ ПОЛЬШІ.

Кузень нової Польщі були тайні і півтайні праці на освітньому полі. Нема сумніву що освітня діяльність горстки людей, що несли освіту серед поневолені народні маси, будувала підвалини майбутньої польської держави. Незбитим доказом велитенського поширення тайних шкіл становить ствердження комісії покликаної в 1901-ому році варшавським генерал-губернатором для дослідження селянських відносин. Ця комісія стверджує що 33% населення краю учиться в тайних школах, і що більшість селян саме в тих тайних школах навчилася читати й писати. Тайні школи по селах вели польські землевласники, польські монахині і польські ксьондзи.

Цьому тайному навчанню завдячує польський народ, що в часі шкільного штрейку в 1909-ому році ціле королівство несподівано покрилося сіткою приватних народних шкіл. Історія польського тайного шкільництва ще не написана, всетаки в різних видавництвах находимо цікаві причинки що відносяться до цієї справи.

Насильна русифікація усього життя викликала ненависть до російської мови. Один з найвизначніших публіцистів революційної Польщі Як Потоцкі в отвертому листі до князя Ухтолеського написаним перед приїздом царя до Варшави ось так говорить про російську мову:

"Ми ненавидимо вашу мову бо нема такої подлости якої би вона не потрапила висказати гарними милозвучними словами. Ненавидимо її за те що загладу нашої культури ви називаєте об'єднанням, що що глум із цієї заглади називається у вас "приміренням" що анархію беззаконія зовете адміністративним порядком, що відбирання нужденних вольностей власному народові контрреформою, що топлення старців і стрілянням жінок називаєте "уміротворенням краю".

Царський владі все було підозріле, в пожарних сторожах доба чувано повстанчу організацію, в прилюдній читальні чи в позичальні книжок протидержавну агітацію.

Освіту у Варшаві і краю вело навичайно успішно варшавське добродійне товариство. Його читальні були заосмотрені в добрі польські книжки. Це ширення освіти було солек в очі російського уряду. В 1899-ому році наступають масові арешти. Арештовано

кількадесят освітніх діячів. Переведено ревізії у читальнях і захоронках. Крім кількох польських букварів, нічого не знайдено. Але царська влада досягнула свою ціль, правда діячів випущено на волю однак унеможливлено освітню працю серед варшавських ремісників.

Усюди де польська молодь ходила до середніх шкіл закладали кружки самообразовання але і ця праця була конспіративною. Її слід було скривати і перед шкільною владою і перед жандармерією.

В самій Варшаві існував тайний т.зв. літаючий університет. Існував він від 1885 року. В роках 1897-1900 викладало в нім двацятькілька лектантів а училося кількост студентів і студенток. Виклади відбувалися в приватних мешканнях. Професорами літаючого університету були найзнаменитші сили польського наукового світа і виклади стояли на досить високому рівні. Професорами були між іншими Ціотр Хмельофські, Хжановські і другі. Ученики складалися на гонорарі для професорів. Університет користувався лабораторіями приватних польських середніх шкіл.

Існували також тайні польські середні школи і пенсіонати. Звичайно льокаль такої тайної середньої школи чи пенсіонату містився при улиці де панував великий рух в перехідній кам'яниці. Учитель і ученики сиділи при столі. Існували окремі урядження остерігаючі перед прозякою небезпекю. На випадок трусу учителі мали забезпечений відворот бічними виходами.

У Варшаві і на передмістях існувала сітка тайних народних шкіл. В захоронках учено дітий тайком читати і писати. Наслідком трусів в 1899-ому році переведених по захоронках, припинено в них на якийсь час науку.

Російська політика мала на меті довести Польщу до рівня глуposti Росії. Освітні польські діячі уміли в найрізномордніших формах вести освітню працю. Наведу кілька примірів: в Варшаві в цільниці Старе місто існує господа. Назовні склепик, продавано в нім по 2.копійки чай селянам що приїздили на торг. За склепиком кілька кімнат в яких давано нічліги. Та установа була осередком довголітної освітньої праці. В ній відбувалися виклади, збори, відчити, роздавання книжочок і тим подібне. На зразок цієї гостинниці закладано гостинниці і по інших містах.

Інший приклад: влада дозволила на існування товариства опіки над звірятами. Одна постанова статута уповажнювала товариство до видавання і поширення популярних книжочок. Негайно використано цю постанову. Основано при товаристві жіночий комітет під яким криється видавництво популярних книжочок для народу.

Многo інтелігентних жінок ішло у селянські маси, щоби ширити освіту. Одна з діячок став сільською повітухою, щоби лише мати можливість ширити освіту.

Рік річно відбувалися у Варшаві освітні курси прим. влада дала призвіл на десятидневні курси огородництва, для шкільної молоді. На закінчення курсів освідомлювано учасників, оповідано про боротьбу за волю, про заговори. Запевнювано що боротьба не устала вестиметься дальше аж до побідного закінчення.

Вступ.

Коли родичі хочуть мати потіху зі своїх дітей і вивести їх в люди дбайливо виховують їх. Душа дитини, м'яка як віск і з неї можна зробити що завгодно. З одного дерева хрест і лопата, каже народня приповідка. Так само з тєї самої дитини може вирости гарна людина і велике ледаще, вірний син свого народу і його лютий ворог. Уто з українців не чув про яничар, що це найвзятійше і найлютіше турецьке військо? А яничари це християнські діти, яких Турки в часі нападів на християнські землі забрали в ясир, виховали їх в турецькій вірі і в звичаях і зробили з них турецьких жовнірів - ворогів християнської віри. Серед яничар було много українських дітей. Вони забули про те, що Турки спалили їх рідне село, повбивали рідню, а їх самих забрали в ясир. Вони як турецьке військо йшли нападом на українські землі й руйнували ще раз може навіть рідне село і вбивали може навіть своїх рідних. З цього приміру бачимо, що може зробити з дитини виховання.

В природі, панує всевладно право сильнішого. Серед рослин сильніша рослина заглушує і відбирає соки слабшій сили. Серед звірят сильніше звіря зідає слабше; серед людей сильніша силою чи розумом людина панує над слабшим; серед народів сильніші народи силою або підступом підбивають під свою владу слабших. Звідси бачимо, що в світі, існують народи пани й народи раби або невольники. Пануючі народи не лише використовують для себе багатства землі і підбитих народів і їх працю а стараються мати вплив на виховання дітей поневоленого народу. Хто має вплив на виховання молоді, той має вплив на будучину. Знають це добре пануючі і поневолені народи і тому вони одні в легіднійшій другі в більше безоглядний спосіб намагаються виховувати в школах молодь підбитого народу так, щоби вона забула історію свого народа, його боротьбу за волю, рідну мову одним словом, щоби вони стали зрадниками свого народу.

Зноваж підбитий нарід старається виховати свою молодь в рідному дусі, навчити любити свою мову й історію, тямити про кривди й зневаги, які приходить ся їм терпіти від напуючого народу, одним словом поневолений нарід намагається вщипити в діточі душі бажання боротьби за здобуття волі і власної держави.

Всі поневолені народи великі і ведуть боротьбу за вплив на виховання своєї молоді, за рідну школу. Рідна національна школа, в якій дитина виховувалася в рідній мові і в ріднім дусі, це стремління всіх поневолених народів. Але виховання має значіння не лише для народів. Зноваж пануючі народи стараються для дітей поневоленого народу творити свої школи, а касувати їхні школи.

В отсій книжечці представлю я як москалі намагалися змосковщити польські школи а тим самим польські діти і як польський народ під час займанщини боровся проти цього, як старався виховати свої діти в польському національному й державницькому дусі. Зокрема представлю в отсій книжечці коротко історію боротьби польського народу за польську школу від першого поділу Польщі до 1907 р., а докладніше шкільну революцію, яку зробили польські діти проти московської школи в 1907. році.

Розділ I.

Часи Катерини Великої.

Від часу, коли польська держава перший раз втратила свою самостійність себто від першого поділу Польщі в 1772. році веде Росія русифікаційну політику на загарбаних від Польщі землях значиться намагається про помочі шкільництва змосковщити польську молодь. Брак учителів московської народності унеможлиблював довгий час москвичення польських дітей на ширшій скалі. В 1786. році в цілій Росії було лише сто учителів московської народності. На польських землях найкращі школи удержували монахи піяри. В їх школах одержувала молодь польське національне виховання. Катерина Велика в рескрипті з 30. жовтня 1795 пише таке "як звісно віленська академія і піярські школи заражують молодь шкідливим впливом противним Богові і людському роду і тому слід ужити всіх засобів, щоби в самому зародку викоринити лихо". В слід за тим головне на литовських землях зачиняють російські урядники много піярських шкіл або переслідують. Катерина Велика з одної сторони переслідує польські школи, а з другої сторони дає почин до закладання на польських землях російських шкіл. Торжественно обходжено заложення кожної założеної школи на польських землях, однак російські школи не наносили шкоди польському народові тому, що польська молодь не ходила до них і в них училася лишень

ся лишень діти російських військових і чиновників. Цариця доручила окремій комісії розглянути підручники з яких учиться молодь в польських школах. Шкільна комісія знайшла, що много підручників з осібна ті, що говорять про історію і про права в дуже шкідливі і містять уступи противні монархічній формі правління. Комісії не подобалися навіть деякі уступи в грецької історії.

Як я вже сказав, Катерина Велика не мала сили багато пошкодити польським школам і розбудувати російське шкільництво з тої простої причини, що учителів російської народности було дуже мало. Зате вона старається, щоби православне духовенство стало розсид школи російських впливів і російського духа.

В часі першого поділу Польщі російська держава забрала від польської держави білоруські, литовські і ті українські землі, які знаходяться на правому березі Дніпра. Російська держава намагається змосковщити ті землі, заступити польські школи російськими. Зноваж польський нарід став в обороні польських шкіл не лише тих, які находилися на етнографічно польських землях, а також тих польських шкіл, що находилися на українських білоруських і литовських землях, які давнійше, входили в склад польської держави. І тут бачимо дивне явище, польський нарід знайшов в собі стільки сили, що бореться з Росією за польську школу і за польські впливи на українських, литовських і білоруських землях. Польський нарід виходив зі заложення, що всі землі, які Росія забрала при першій поділі від польської держави є польським а оскільки ними не є тож слід працювати в тому напрямку, щоби стали польськими. В тому часі українську, білоруську і литовську молодь старається спольонізувати Поляки, змосковщити Москалі. Цікаве, що Поляки ввагають великою кривдою для себе, що Москалі не дозволяють їм винародовлювати Українців, Білорусинів і Литовців а роблять це самі.

Р о з д і л ІІ.

Російська шкільна-політика від 1804 до 1834 р.

Цей час слід уважати найкориснішим для польського шкільництва в Росії за весь час панування Росії на землях приналежних до польської держави. В тому часі російське урядовство

занехало московщення польських шкіл і польської молоді. Щобільше російський уряд пошував розвитку польських шкіл на українських, литовських і білоруських землях а навіть дивився крізь пальці на польонізацію української, литовської та білоруської молоді. Російський уряд старається позискати для себе Поляків. Князь Адам Чарторискі, поляк здобув собі великий вплив на російського царя Олександра І. Він став товаришем міністра закордонних справ а в додатку йому як шкільному кураторові віддано нагляд над школами в семи губерніях, які належали давніше до польської держави. Кн. Чарторискі розумів вагу національної школи і в своїй діяльності над розвитком польського шкільництва продовжував працю польської едукативної комісії. Польська інтелігенція ревно помагала йому в його праці.

На українських землях а саме в Кременці powstaв в 1805 р. польський ліцей, який в многім був схожий на університет. Цей ліцей має великі заслуги в поширенню польських впливів на українські землі. Завдяки жертвенности польської шляхти запевнено кременецькому ліцеєві річний дохід у висоті 62.000. рублів.

Треба признати, що польське громадянство доперва втративши власну державу зрозуміло вагу і значіння власного шкільництва та виявило велику жертвенність на ті цілі. Прим. в київському окрузі польська шляхта зібрала пів мільона рублів на заложення польського ліцею. Російське правительство перебрало ці гроші, але заложило місто полького ліцею російську гімназію.

Бюджет російського міністерства освіти виносив в 1803 р. лише 1.319.450 рублів. Російський скарб давав дотації на удержання польських шкіл однак дуже малі. Польські школи удержувалися головню жертвенністю польського громадянства і доходами польського едукативного фонду. Цей фонд давав річно около 150.000 рублів доходу.

Але навіть в тім часі проявляються русифікаційні тенденції. В 1814 р. введено до польських шкіл навчання російської граматики і російської мови а від польського виленського університету зажадано, щоб Москالی учили російської мови.

На Білоруси удержували польські школи 63уїти. Вони мали на меті перетягати на латинський обряд і польонізувати білоруську молодь. Про вартість тих шкіл говорить польський письмен

ник Хмельовскі отто: " Білорусини є дурніші і більше неморальні від мешканців інших частин Польщі, тому, що їх виховання находилося в руках Бзуїтів".

На протязі 20 літ мали Поляки під царатом культурну автономію. Поляки в тому часі розбудували своє шкільництво. В 1808 р. ходило до польських народних шкіл 7.422 учнів, в 1822 аж 21.174 учнів. Польське шкільництво було краще розбудоване як російське.

Вже в 20. роках слабнуть впливи кн.Чарториского на царя. Цар починає прихильватися до русифікаційної політики в серпні 1824 року розглядається справа тайних польських товариств філяретів і фільогнатів і найбільше винні йдуть на заслання. В тому самому часі слідує видалення чотирох визначних польських учителів між іншими Лелевеля зі служби. З програми гімназій усунено політичні науки та поширено навчання російської мови. Кн.Чарториский бачить неможливість корисної праці для розвитку польського шкільництва й уступає з становища шкільного куратора. Він в одному зі своїх листів так характеризує духа Росії: "Дусити, гнобити, приказувати в потребу національної гордості Москалів".

Все таки праця кн.Чарториського над розвитком польського шкільництва була корисною для польського народу. Він скріпив відпорність національного організму проти русифікаційної політики. Його наслідник на становищі куратора Москаль Новосілцев оттак висказується про заслуги князя: "Заслуга кн.Чарториського полягає в тому, що він на сто літ припізнав злиття Польщі з Росією.

Розділ III.

Шкільна політика до 1831 року.

13.серпня 1824 року став куратором для осьми польських губерній Новосілцев. В тому часі був міністром освіти старець Олександр Шішков. Він так висказує засади шкільної політики: "Слід беричи молодь від фільозафування та вибуялої зарозумілости учити читати й писати цілий народ є більше шкідливим, як корисним". Проголошує він засаду національного російського або іншими словами засаду, що школа повинна затерти національні різниці горожан російської держави і зробити всіх москалями й православними.

Утворена в 1824 р. при міністерстві освіти окрема для реформи шкільництва проголошує ось такі засади:

- 1/ Всі мешканці Росії безогляду на віру й мову повинні одержувати в школі національне російське виховання.
- 2/ Греко-католицька молодь маєтись виховувати в православному дусі.
- 3/ Всі мають учитися російської мови й літератури.

В практиці таке польського шкільництва проявляється на значуванням ректорів віленського університету, себто порушенням його автономії, ревізією шкільних підручників, утворенням з білоруських земель окремої шкільної округи, знесенням навчання польської мови в школах на українських, білоруських й литовських землях, які в хвилі поділу Польщі належали до польської держави.

Переслідування польського шкільництва, запровадження російського духа в польських школах, касування польських шкіл на українських і білоруських землях викликає велике негодування серед польського громадянства й становить одну з важніших причин польського повстання з 1831 року.

Розділ IV.

Невдача польського повстання з 1831 року, великі жертви крові і майна польської інтелігенції викликали серед польського народу велике пригноблення та ослабили на довгий час відпорність польського народу. Наступає безоглядне московщення Литви, Білоруси та українських земель при помочи російської школи та касування польських шкіл на тих землях. В польському королівстві наступає обережна але плянова русифікація польських шкіл та ввведення до них російського духа. З особливою силою це в роках від 1834 - 1849., коли міністром освіти став гр. Уваров. І його попередники московщили польське шкільництво однаке робили це радше стихійно без точно означеного плану. Гр. Уваров випрацював докладний план русифікації розложений на довгий протяг часу. За русифікацією стоїть найбільший російський поет Пушкін і великий російський критик Бєлінський. Російська школа мала згідно з кличем Пушкіна зіслати славянські ріки до російського моря.

Гр. Уваров в 1838. року в своєму рапорті до царя пише: "На поле бою видає російське правительство рішачу битву духови Польщі. Може бути значна скількість забитих і ранених по

обох сторонах, але поле бою залишається в руках уряду. З року на рік зростає в силах та поширюється діяльність уряду, слабнуть сили й надії його противників. На українських і білоруських землях більше як 30 тисяч молоді знаходиться в руках уряду, бо побирає науку в російських школах. Стільки закладників Польщі ми ще ніколи не мали. Належить здусити польське домашнє виховання".

Гр. Уваров, як зручний політик, береться до діла обережно. Він не відкриває і не переводить відразу в життя всіх своїх планів. В тій справі він висказує ось такі думки:

"Польський патріотичний національний дух, що впливає з глибини серця і його не можна так скоро знищити серед молоді. Ми не можемо надіятися на русифікацію того покоління польської молоді, якого дитячі вражіння зв'язані з повстанням, якому дали перше виховання подражнені батьки й вороже нам російське духовенство".

УЧАСТЬ ПОЛЬСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА В БОРОТБІ ЗА ШКОЛУ

I. Участь польського духовенства в політичному житті.

Активна участь рим.-кат. духовенства в політичному житті польського народу загально відома і це не є для нас новиною.

Всехпольський письменник Поплавскі ост так пише про ролі польського духовенства: "Праця над політичним освідмленням польського народу розпочалася на почві підготованій многими скромними, безіменними працівниками. Саму важну ролі в тій праці відіграло духовенство. В значній часті походить воно з селянства і бере щораз то більшу участь в праці над викресанням в народі національної та політичної свідомости".

В програмі народово-демократичної партії, виданій в 1903 р. присвячено окремий параграф рим-кат. церкві, де говориться між иншим слідує:

"Признаючи рим-кат. церкву в Польщі національною установою нар. дем. партія ставить собі у відношенні до неї слідуєчі завдання:

1/ установити засаду контролі польської публичної опінії над політикою церковних властей.

2/ призвати духовенство до інтензивної національної праці".

Муситься признати, що польська церква була і є твердиною польського духа а польське духовенство апостолами, що проповідували національну свідомість та взивали народ до боротьби з ворогами.

Що більше духовенство брало навіть активну участь у повстання Польський історик Пшиборовскі отже пише про участь духовенства в повстанню з 1863 р.:

" Що духовенство в переважачій більшості особливо низче: настоя-
" телі, вікарі та монахи всіх чинів були революційно настроєні
" про те знав кожний. Поодинокі ксьондзи входили в склад повстанч-
" чих організацій як кс. Мікошевські в Варшаві, кс. Котковські в
" Сандомирі і много інших. Кс. Котковські в часі повстання був
" воєводою. На повстанчому зізді в Члочеві видною особистістю
" був кс. Тенчинські, катехит сідлецьких шкіл. Один з учасників
" того зізду /Закржевскі сказав, що для повстання приднання духо-
" венства значить більше як сто тисячна армія".

Не помилюся, коли скажу, що без праці духовенства польський нарід не бувби ще дозрів до здобуття власної держави.

Державні народні школи і польське духовенство.

Польське духовенство уділювало польській молоді науки релігії в державних школах Королівства. Воно пильнувало цієї справи і учило молодь не лише релігії а вщиплювало при тій нагоді в дітlochі серця любов Польщі і національну свідомість. Духовенство параліжувало успішно вплив російської школи і російського учителя і хоронило молодь перед русифікацією. Урядові жерела дають найкраще свідомство їх праці.

Російська адміністраційна і шкільна влада постійно старалася охоронити школу від впливу польського духовенства. В циркулярі з дня 3. серпня 1876 р. просить варшавський генерал-губернатор начальників рим.-кат. епархій вплинути на підчинене йому духовенство, щоби воно "щоби воно не вмішувалося до справ, що не відносяться до церкви а зокрема до справи народного шкільництва і народної освіти. Тимто ген.губ. Гурко в окремому докладі про шкідливий вплив духовенства польського на школи але додає, що польський духовник менше наносить шкоди в школі як поза школою. /тут має він на думці вплив духовенства на молодь в тайних школах./.

Участь духовенства в шкільній революції.

Польське духовенство взяло активну участь в підготовці активної боротьби за польську школу. Вже в жовтні 1904 р. в часі мобілізації польських національних сил до боротьби за школу люблинський рим.кат.єпископ Ючевські домагався від російського уряду зміни закону в тому напрямку, щоби в люблинській і сідлецькій губернії відібрати шкільній владі право назначування катехитів для польської молоді. В цей спосіб польські катехити увільнилиби себе з під залежності від російської шкільної влади. Єп. Ячевські протестував проти того, щоби при іспитах з російської мови в рим.кат. семінарах були присутні делегати адміністраційної і шкільної влади. На його думку їх участь робить на присутних прикрі враження.

Деякі катехити розпочинали науку релігії в школах відспіванням польських патріотичних пісень. В жовтні 1905 р. беруть вони гарячу і живу участь у звісному учительському вічу у Варшаві, голосують за найрізкішими резолюціями і перебирають на себе нагляд над виконанням постанов віча. По вибуху шкільного страйку

катехити стали катехити явно і славно ігнорувати і зневажливо трактувати учителів москалів. Одним словом ксьондзи явно агітують за шкільним страйком, за бойкотом російської школи і російських учителів, за введенням в громадах польсь

Вони по костелах з проповідниць проголошують солідарність костела з національним рухом в обороні школи а неслухняним грозять божим гнівом і церковними карами. Дам кілька приміров: вікарю кс. Потржебського покарала влада за це що він взивав населення нехтувати російські закони і проганяти силою учителів москалів, кс. Висневського за це, що він намовив населення силою прогнати учительку з села.

В цій боротьбі взяв участь і польський єпископат Люблинський єпископ Ячевські. Російські часописи називають його польським Гапонем на національному підкладі. Він розвинув велетенську діяльність в напрямку ополячення Холмщини, а також взяв він активну участь в шкільному страйку. Всі державні школи позбавив він катехитів говорячи що робить це ііза браку ксьондзів за те у приватних польських школах ніколи не бракувало катехитів. Єпископ був навичайно зручною людиною і все поступав в цей спосіб, що під формальним оглядом мав слушність. На домагання губернатора видав він навіть циркуляр до духовенства з візванням, щоби зголошувалося на посади катехитів. Ніхто однак не відважився цього зробити, боялися мест єпископа. Ученики поляки що ходили до державних шкіл в люблинській єпархії були позбавлені релігійної опіки.

Також в інших єпархіях з хвилею вибуху страйку покидають катехити під ріжними позорами середні школи і ніхто не хоче зайняти їх місце. Замітне що перед страйком на кожне місце з огляду на добру платню було кількох кандидатів.

Примір владик мав вплив на проче духовенство. І так на зізді катехитів, що відбувся в серпні 1907 р. в Варшаві, рішено перед і по науці відмовляти молитви уложені едукційною комісією в яких не згадується нічого про монарха. Єпископ сандомирської єпархії Звірович відказується допустити письменні іспити російської мови в сандомирській духовній семінарії.

"Голос Москви" з кінця 1907 року ось так характеризує діяльність польського духовенства. "На західних окраїнах Росії головні нещастям з точки погляду російських інтересів являється скажені фанатизм польського духовенства, яке не тільки веде завзяту пропаганду католицизму, а займається також поширенням польських національних ідей і протидержавних рухів".

АГІТАЦІЯ ПРОТИ ДЕРЖАВНОЇ ШКОЛИ.

Від довшого часу велася тайком в Польському Королівстві агітація за активною боротьбою проти державної школи. Агітація та виявилася на зверх і прибрала різкі форми по перших неудачних битвах Росії з Японією. Провідник вшехполяків Р.Дмовскі пропагує "Польському народови слід використати політичне положення Росії. Точка тяжести російської політики перенеслася на далекий схід і тому ми маємо розв'язані руки на заході. Тому ми глядимо на Японію як на державу сходящого для нас сонця".

І угодовець Дмовскі такими словами взиває польський нарід до боротьби за школу:

"Чим довше школа в польському Королівстві остається в російських руках, тим більше поколінь польської молоді виховуватимуть російські учителі і російські управителі шкіл, тим більше ми будемо мати виглядів втратити признаки цивілізованого суспільства і стати анархічною дрянню". Російського учителя, російського управителя школи слід прогнати від нас. Учителями і управителями наших научних заведень мають бути Поляки. Ми знаємо що це чого ми хочемо, є немалою реформою, що за цим має піти цілий ряд дальших реформ, має слідувати переворот в політичній структурі нашого краю і тому тим більше ми повинні боротися за неї. Для того страйк може і мусить скінчитися скорше чи пізніше. Однак як довго на нашій території існує російська школа, повинен продовжатися в якнайширшому масштабі бойкот її". / R.Dmowski "Szkoła i społeczeństwo z powodu tak zwanego strejku szkolnego w Królestwie" - Kraków str. 29, 47, 49/.

Вшехполяки прямо засипають народ своїми виданнями у формі брошур, летючок та проклямацій. Виходить тайна часопись "Поляк". Інші польські партії і сама академічна і середношкільна молодь веде не менше живу пропаганду при помочи друкованого слова. Для ілюстрації наведу кілька летючок - проклямацій. Ці проклямації характеризують знаменито настрої і стремління громадянства і молоді.

АГІТАЦІЯ ПРОТИ ДЕРЖАВНОЇ ШКОЛИ.

Від довшого часу велася тайком в Польському Королівстві агітація за активною боротьбою проти державної школи. Агітація та виявилася на зверх і прибрала різкі форми по перших неудачних битвах Росії з Японією. Провідник вшехполяків Р.Дмовські пропагує "Польському народови слід використати політичне положення Росії. Точка тяжести російської політики перенеслася на далекий схід і тому ми маємо розв'язані руки на заході. Тому ми глядимо на Японію як на державу сходящого для нас сонця".

І угодовець Дмовські такими словами взивав польський народ до боротьби за школу:

"Чим довше школа в польському Королівстві остається в російських руках, тим більше поколінь польської молоді виховуватимуть російські учителі і російські управителі шкіл, тим більше ми будемо мати виглядів втратити признаки цивілізованого суспільства і стати анархічною дрянню". Російського учителя, російського управителя школи слід прогнати від нас. Учителями і управителями наших навчальних заведень мають бути Поляки. Ми знаємо що це чого ми хочемо, є немалою реформою, що за цим має піти цілий ряд дальших реформ, має слідувати переворот в політичній структурі нашого краю і тому тимбільше ми повинні боротися за неї. Для того страйк може і мусить скінчитися скорше чи пізніше. Одне як довго на нашій території існує російська школа, повинен продовжатися в якнайширшому масштабі бойкот її". / R.Dmowski "Szkoła i społeczeństwo z powodu tak zwanego strejku szkolnego w Królestwie" - Kraków str. 29, 47, 49/.

Вшехполяки прямо засипають народ своїми виданнями у формі брошур, летючок та проклямацій. Виходить тайна часопись "Поляк". Інші польські партії і сама академічна і середношкільна молодь веде не менше живу пропаганду при помочи друкованого слова. Для ілюстрації наведу кілька летючок - проклямацій. Ці проклямації характеризують знаменито настрої і стремління громадянства і молоді.

Коли вибухнула війна на сході і бойкі японські жовіри
начали громити могутість царя, польський народ зрозумів, що нас-
тала слухна пора упімнутися за свої права....

В Петрограді почули польський голос, почули домагання
ввести польську мову в громадські школи. Міністри видали відно-
відні розпорядки. Це значить що, Москаль в теперішній хвилі бо-
їться дразнити Поляків відмовою польської школи, але і жаль
йому втратити російську школу. Одним словом дає він і Богові
свічки і чортіві недопалок....

Братя Поляки! Виключно від Вас залежить щоби і в громад-
ських школах велася наука в польській мові. Німецька шляхта в
Курляндії не хотіла посилати своїх дітей до російських гімназій
і правительство дало тепер курляндській шляхті німецьку школу.
Вірмени і Грузини на Кавказі взяли своїх дітей з початкових
шкіл і правительство дало тепер Вірменам вірменську, Грузинам
грузинську школу.

Слід щоби і ми Поляки в цей сам спосіб, упімнулися за по-
льською школою. Найкращою піддержкою домагань всеї суспільности
буде, коли і селяне і міщане перестануть посилати своїх дітей
до московської школи.

На початку шкільного року, коли учителі відкриють школи,
родичі дітей мають зійтися і жадати щоби в школах учено по поль-
ські. Коли учитель не згодиться на таке домагання не слід поси-
лати дітей до школи.

Коли школа буде московською, нехай у ній не зявиться ні
одна дитина. Нехай усі школи остануть порожніми, нехай Москалі
переконаються про однодушність домагання цілого народу. діти
нічого не втратять. Вони можуть учитися в приватних школах, чи
прямо дома, а на кожний випадок збережемо їх перед московською
отрутою.

Родичі! Горожани!

Відкриття шкіл під охороною шпиків, арешти дітей, забу-
рення і сцени гідні пожалування внутрі школи і на вулицях, отсе
факти доказуючі що недільні збори /тут маєтся на думці збори в
музею промислу і рільництва дня 6. лютого розпочали період от-
вертої боротьби між школою і суспільством.

Період впливання на молодіж, успокоювання її, перебрання

цього руху в руки громадянства скінчився. В теперішній час суспільність має йти за молодю.

Сигнал даний - боротьба розпочата. Всі школи мають бути зачинені до часу переміни їх. Не сміє бути більше хитання, не сміє бути більше виїмків, нема шкіл кращих і гірших в педагогічному відношенню.

І школи без прав в яких процвітає русифікація і дівочі пенсіони, з російською мовою навчання і торговельні школи з російськими учителями, мають і повинні покінчити свою теперішню діяльність.

Лишень солідарність всего громадянства заставить правительство числитися з його домаганням польської школи.

Koło wychowawców. 21. lutego 1905.

Товариші!

Ми напередодні перевороту. Твердиня самодержавія..... хитається під напором народу. Перший пролетаріят пішов до наступу і полялась потоками кров робітників на улицах Петрограду..... Револьюційний рух переноситься з города в город і вкінці обнімає Варшаву. Молодий титан робітничого класа пробує зірвати кайдани....

І ми шкільна молодь обов'язані упімнутися за своїми правами. Чи так мають виховуватися ті, що мають зіпхнути життя на нові шляхи. Школа майже нічого не дає нам з правдивого знання. Інакше і не може бути, коли завданням школи фабрикація з молоді будучих чиновників-автоматів, послухних правительству. Наші педагоги старанно ведуть русифікацію і поступають в школі не гірше жандармів. Поліцейський систем виховання деградує наші думки і нашу душу. Лишень основна зміна шкільної системи може вивести нас з тої душної атмосфери, що здавлює свободний розвиток духа. Голос протесту кипить в нашій груді - даймо йому свободний вихід.

Сміло і хорбро товариші! Знаючи наші шкільні потреби виступім солідарно зі слідущим кличем:

Проч з русифікацією, проч з обмеженнями виховання і віросповідання, проч з поліційним системом. Хай живе вселюдне навчання.

Warszawska młodzież postępową szkół średnich.

Родичі! Горожани!

..... Одночасно виступила молодь середних научних заведе-
день. Освіта яку дає молоді царське правительство в російській
школі то не просвіта, то насильне видирання з діточих сердець
любви до вітчизни, щюбови до дійсної науки.

Російська школа, це школа фальшу, беззаконня і лицемірства.
Вона викривляє душі наших дітей, її вина в тому що виростають з
дітей осібняки, які не відрізняють добра від зла. Наші діти від-
чувають се і розуміють. Вони виступили зі солідарним рішучим
протестом який об'єднує дітей і громадянство. Шкільний страйк про-
довжується в цілій повноті, і слід щоби він продовжувався доки
правительство не дасть нам польської школи, доки не будемо мати
можливости учити в польській мові наших дітей того, що нам доро-
ге і потрібне для їх добра і для добра вітчизни.

Пустити стоять високі і середні школи. Низші мійські і
ремісничі школи відбувають науку, хоча не всі. Особливо до вас
родичі тих шкіл, звертаємося в сьогоднішній відозві. Приставайте
до шкільного руху, беріть участь в тому народньому ділі, яке
заразом, є ділом ваших дітей. Не дозволяйте винародовлювати на-
ших дітей огидній царській школі. Нехай ворог знає, що усе гро-
мадянство одногласно і без ніяких виїмків домагається польської
школи. Нехай знає нашу рішучість і незломну волю і нехай це зму-
сить його уступити.

Хай живе польська школа! Підпис: **Koło wuchowawców.**

До молоді середних научних заведеень.

Крізь тюремні мурі царської школи і до нас дійшов могутий
голос робочого народу, до якого в теперішній час приєднуються всі
чесні елементи всего громадянства, - голос, боротьби з царським
правительством.

Ми чуємо той сильний і молодий голос, що віщує нам про
скорий схід зірки свободи, ми не можемо остати глухими, Вже
деякі научні заведення в Варшаві і майже усі на провінції заст-
реювали. В деяких заведеннях шкільна влада, боячись страйку
перервала заняття, одначе цим способом не вдасться їй відвести
нас від діла.

Приєднуймося всі до страйку і хай він буде генеральним

стрейком научних заведень цілого краю.

Нехай усі ученики і учениці одночасно і солідарно перервуть заняття в ненависних нам школах, де тільки влада числячи на це, що наш запал зменшився знова відкриють їх. Виступаймо всюди з слідуючими домаганнями в шкільній справі:

1/ Національна школа. В Польському Королівстві обов'язковою мовою навчання в школі, має бути польська мова. Кожна инша народність має право отворити школи з відносною мовою навчання. Начальниками і учителями в усіх школах мають бути особи тої самої народности що ученики.

2/ Скасування поліційної системи в школі. Має бути усунена інспекція і все що з нею зв'язане, донеси, труси, тщо.

3/ Контроля громадянства над школою. Слід покликати до життя горожанські комітети родичів учеників, які назначувалиби начальників і учителів і контролювалиби їх діяльність.

4/ Знесення всіх процензових обмежень, всім хто хоче учитися без ріжниці віроісповідання народности і походження мають мати свободний доступ до школи.

5/ Свобода стоваришення. Мається дозволити молоді творити кружки самообразовання без контролі шкільної управи. На випадок конфлікту молоді зі шкільною владою, мається раз на завсіди виключити вмішання поліції.

6/ Знесення обмежень в школі відносно ріжниці пола.

7/ Загальне обов'язкове навчання в початкових школах.

8/ Свобода закладання шкіл всяких типів. Нехай не правительство а громадянство рішає питання якої школи йому треба.

Наведені домагання самі животні. Не уступимо ні одного з них. Проч з казюною шкільною системою.

Поступова молодь середних заведень польського Королівства.

Варшава в. лютім 1905 р.

Горожани.

Правительство хоче відкрити школи - без всяких уступок. Один з величавіших виступів молоді і громадянства має покінчитися невдачею. Провокаційне відкриття шкіл зустрінеється напевно з протиділанням. Коли малодушна часть родичів хоче післати своїх дітей в школу, то може бути післе їх під штики, кулі і нагайки.

Проч з хитанням і слабістю

Хай живе шкільний стрейк.
 Хай живе вільна польська школа.
 .Polaka Partja socyalistyczna.

Родичі! Горожани!

На самому важному шляху праці для майбутнього - в справі виховання молоді адміністративні розпорядки з кожним днем ставлять все нові перепони. Правительсто наїздників хоче мати контроль над кожною думкою наших дітей. Практикована досі контрола над приватними школами у формі кількаразової в році інспекції інспектором видається правительству недостаточною. Куратор варшавської шкільної округи пропонує удержуючим школи покликати постійних т.зв. "завідуючих російського походження". Зате дозволяє відчиняти при женських пансіонах 7.клас.

Повстало вже кілька заведень того типу. П.Голянська, Грабовська, Качинська і Стже минська прийняли пропозицію правительства. Вчинили вони то з мотивів виключно матеріального характеру, сподіваючися, що відкриття 7.класа притягне до школи нові учениці, наслідком не певної обіцянки, що ті школи одержать права гімназій. Шумно реклямована додаткова класа містить в програмі навчання передовсім в широкім обсязі російську мову, історію і літературу. Укінчення такого пансіону не дає зовсім прав державних гімназій.

При "завідуючим" удержуюча пансіон стає завідуючою фінансовою стороною заведення.

В такій школі не може бути мови про виховання. Супроти того всі кращі учительські сили покинули ті заведення. Інспектор підбирає нові, педагогічні сили зпоміж москалів і карієристів. Такі пансіони жде судьба мужеських заведень, які мають виключно російських учителів. Маса нових "діячів" пливе до нас, відбираючи нам одно з нечисленних шіль праці.

Громадянство не сміє допустити до сего.

"Угодові" пансіони не сміють мати ніже одної учениці. Загальнопогорда мусить зустріти всіх тих, що піддержуть існування тих нових русифікаторських заведень.

Закриття паралельних клас, самовільна заборона відчиняти вищі класи без відкриття 7-ої, обмеження прав учителів - поляків /недавно заборонено їм викладати загальну історію і географію/

- отсе засоби, що ними послуگуються влада.

Не можемо бути бездіяльні. Тут розходиться про наше майбутне. Дорогоцінний скарб - рідну культуру запирається нашої молоді.

Хай приватні школи з постійними інспекторами перестануть істнувати пятном неслави. Хай домашнє виховання і самообразовання обнімає все ширші і ширші круги.

Непатентовані раби а люди і мужних рук становлять силу народа. Хоронім від гнету душі нашої молоді і виховаймо її достойними наслідниками нашої культури і смілих робітників для майбутнього.

Koła wychowawców.

Товариші і Товаришки!

Вкінци прийшов день, коли ми шкільна молодь вступаєм до боротьби за наші самі життєві інтереси. Довго ждали ми тої хвили. Всі середні і вищі заведення Королівства предложили свої домагання відносно необхідних прав. Робимо це і ми, калішська молодь. Ділом маємо піддержати наше домагання. Тим ділом має бути стрейк. Будем бойкотувати нанависну нам російську школу. Киньмо на терези боротьби дипломи, патенти, кар'єру бо ж ніяка перемога не може обійтися без жертв. В теперішній час коли в Росії кождий приносить жертву на жертвеннику свободи, коли ллються потоки крови, коли переповнені тюрми і вибір то чим ми ризикуємо, в тій боротьбі? Не будемо говорити що ми діти і нам слід лише учитися. Більша частина громадянства зрозуміла нас і піддержить нас. Взиваємо молодь Каліша приступити до нашого стрейку, до боротьби за наші права. Стидом і погордою окриється той, хто в таку хвилю буде хитатися вступити до боротьби.

Тимчасовий Центральний Комітет Калішкої молоді.

Каліш 23 /н.ст./ лютого 1905.

Родичі! Горожани!

..... Вже місяць зачинені волею громадянства російські школи, яке рішило завоювати для своїх дітей національну школу, школу, дбайливу за розвиток думок і чувств будущих Поляків.

Правительство спершу було безрадне, тепер хапається ріжних засобів, щоб по думці *divide et impera* зламати загальну солідарність

Погрозами і підлесливими обіцянками намагається воно розділити наші сили.

Не забуваймо проте, що єдиним нашим зброєю - це єдність, непохитність поставлених домагань, з'єднання всіх зусиль для одної цілі - здобуття польської школи. Сильні єдністю і твердістю ми здобудемо те, що являється природним правом народу. Не даймо застрашити себе погрозами кар, не піддаймося нашіптам песимістів. На це все даймо одну відповідь: глуху мовчанку. Кожна погроза хай скріплює наші стремління.

Коли влада в половині марта поспробує ще раз відкрити школи, хай ще раз переконається, що російська школа не існує вже для польського громадянства. Хай ні одна польська дитина не переступить порога цих тюрем думки.

Koło wychowawców.

Варшава, в марті 1905 р.

До товаришів ломистрейків.

Факт, що ви не взяли участі в домаганнях всего громадянства і всеї молоді пояснимо недостатчею політичного вироблення, впливом ваших батьків і матерей, що не знають за що ми боремося. Це здержує нас висказати вам погорду і назвати вас зрадниками, ренегатами.

Наші домагання самі елементарні. Ви вшим поступованням доказуєте, що існуюча школа вповні заспокоює ваші духові потреби а сему і ви самі не вірите і не призадумавшись ідете рука у руку з нашими гнобителями, котрих в глибині душі ненавидите і осуджуєте. Хай совість ваша скаже вам те що ми: Перестаньте ходити до школи".

Взиваєм вас до порядку. Від вас залежить виступити або стати союзниками поліції. На випадок вашої відмови ужиємо моральних і фізичних репресій.

Хай живе товариська солідарність.

Łódzka młodzież szkolna.

До родичів-Поляків.

- 1/ Не слід платити оплати за науку в другому шкільному півроці
- 2/ " " прохати про прийняття дітей до школи;
- 3/ " " боятися якихнебудь погроз директорів, і вирити, що

родичі - Поляки засипують проханнями шкільну владу;

4/ Не слід ні устно, ні письменно відповідати на візвання шкільної влади.

5/ Хто хоче забрати дитину зі школи най знає, що влада не має права задержати грамот.

Варшава, в березні 1905.

Związek Unarodowienia Szkół.

Співгромадяни!

21.березня затверджено в Петрограді постанову Міністрів про введення польської мови навчання до середніх заведень Королівства. Не знаємо подробиць цього рішення, ні гарантій, ні часу виконання його і тому маємо далі стояти на раз занятому становищі.

Під заміт національної зради підпаде кожний, хто в дану хвилину відважиться післати дітей до державної школи.

Варшава, 22.березня 1905 р.

Związek unarodowienia szkół

Події останнього часу доказують, що мирним шляхом, петиціями чи висилкою делегацій не дібемося польської школи. Царський рескрипт на ім'я нового генерал-губернатора, що осуджує надмірні домагання "Привіслянського Краю", велить продовжувати науку у всіх школах а в кінці голоси чорносетеної російської преси - доказують що зроблений початок був слабкий. Правительство не вірить, що ми постоїмо за нашими домаганнями, обертає їх в нівець і цілий рух називає "рухом молокоссів". Воно переконається, що трудно здавити цей рух, - коли стоїть за ним ціле громадянство.

Тепер є хвиля проби для менше твердих і постійних людей. Булоби ганьбою для нас, колиби ми улягли. Коли ми раз виповіли боротьбу російська школа не існує для нас.

Тепер нема, шкіл, іспитів, патентів.

Шкільний рік буде втрачений, однак що це значить в порівнянні з ціллю. Того хто веде боротьбу за так важке національне діло, не можуть налякати жертви.

Варшава, 3/16.квітня 1905р

Koło wychowawców.

В шкільній справі.

Як людина не в силі спинити потік ляви, так правительство не здержить хвиль національного розвитку; звільнюються окви гнету під напором мільона. Жадання польської школи поставлене народом такої культури як наша, являється домаганням перед якою силою дрожить всяке правительство. Велике в теперішній час полум'я роздуємо в величезну ватру. Ще не винайдено такого адміністративного апарату, який підпорядкував би собі солідарне суспільство.

Нікому не вільно відтягатися від сповнення обов'язку; коли кому трудно це зробити, хай прохає допомоги, але нікому не вільно покинути рядів, бо така втеча коштуватиме десятки непотрібних жертв. Зрадником національної справи являється кожний хто посилав дітей до школи, хто предкладає лікарські свідчення, щоби оправдатися перед начальством.

Ми повинні мати польську школу і будемо її мати, а розпочата нами боротьба, буде тим успішнішою і коротшою чим більше солідарними ми будемо.

Ми маємо право вимагати солідарності. Хто не хоче принести жертви для добра загалу, такого виключаємо з нашої громади. Солідарний бойкот, отсе сильна хоча мирна зброя в руках суспільності і ми маємо право користуватися нею.

Хай людей, що порушують шкільний страйк, зустріне загальна погорода. Не будемо приймати їх в чесних польських домах, не будемо подавати їм руки. Коли вони лікарі чи адвокати, не будемо звертатися до них за порадою. Коли вони купці чи ремісники не будемо купувати у них - словом ті люди не існують для нас.

Так бойкотувати зрадників національного обов'язку, рішили родичі і люди доброї волі. Вони докладають усіх зусиль, щоби подати до загального відома, прізвища трусів і зрадників.

Koło wykonalwsze.

Варшава, 10. квітня 1905 р.

Співромадяне!

Від хвилі коли наші діти підняли остру боротьбу проти російської школи, минуло много тяжких днів. Наша суспільність не вихована політично пережила за сей час цілу скалю почувань: ентузіазм і журба за непевне завтра, хвилі радості і гіркої зневіри, чергувалися.

Змінчивість настроїв була вислідом тактики правительства, яке уживало усіх засобів від лукавих обіцянок до залякування суспільности. В ті тяжкі хвилини, ми старалися по по нашим силам піддержувати рівновагу уміло, підбадьорувати малодушних, утверджувати легковірних. Ми знали, що піднята нами боротьба, це боротьба за душу грядущих поколінь ми знали що від нікого не дістанемо помочі, що треба буде много праці і жертв, та що одинакою збруєю нашою є солідність.

Ми не завелися. Поза малою горсткою зрадників яких прізвища знаємо, народ однодушно виступив проти ворога і в цілім Королівстві лишень 3% молоді ходить до державних шкіл. Несподівалося цього правительство, воно думало що столітня неволя зломилася громадянську карність.

Таке самовідречення громадянства в обороні прав рідної мови, то перша наша перемога. Дальшою перемогою є це, що ми нашим протестом заставили правительство, розглядати питання польської школи. Тепер пишеться і говориться отверто і голосно про те, що Поляки мають мати польську школу.

Не важне то що наша преса звязана путами російської цензури, розглядає це питання під кутом обопільної користі. Кожний з нас добре знає, що безогляду на це чи польська школа буде шкідливою чи корисною для російського правительства, ми мусимо її здобути бо вона становить основу нашого існування запоруку нашого розвитку.

Російське правительство розуміє це добре і тому всіма силами хоче удержати це оружжя в своїх руках. Наш обов'язок, вибити це оружжя з його рук. Ні частичні уступки, ні великодушні обіцянки не отуманять народу.

Бойкот державних шкіл являється лишень тактичним засобом боротьби. Він не вичерпує і не становить сути боротьби, однак тепер більше, як перше ми повинні уживати цього засобу боротьби тому що супроти нього правительство є безсильне. Ми знаємо добре що правительству мало залежить на тім, чи Поляки будуть учитися, але ми знаємо також що навіть так варварська держава як Росія, не може існувати довгий час без шкіл. Тимто бойкот російської школи мусимо продовжувати в повній силі.

Офіційяльну російську школу замінимо ми, приватним польським навчанням. Правительство толерує це, но ми усильно повинні

старатися, щоби нашу приватну школу як змога ширше узаконнити.

Не сміємо думати про поворот молоді до державних шкіл та про здавання іспитів які ворог ласкаво пропонує, здавати по фєріях. Не слід вносити прохання про прийняття учеників на місце тих, які вийшли зі школи.

Związek unarodowienia szkół.

Варшава, в маю 1905 р.

Дійшло до нашого відома що в супереч опінії всего громадянства, відчинилися розпорядкови про інспекцію і веде те науку російської мови навіть в низших відділах своєї школи; що більше ви підмавляєте учеників, щоби вони здавали іспити в російських школах і в цей спосіб здобули полєкші і привілеї при військовій службі.

Апелюємо до вашої громадянської совісти і до загального обовязку солідарности, пригадуємо вам, що наука російської мови в початковій школі є недопустимою. Коли ви і дальше будете слухати розпорядків російської шкільної влади і поступати проти волі народа, ми будемо змушені иншими засобами проти ділати вам.

Związek unarodowienia szkół.

Співгромадяне!

Рік тому в зад коли російське правительство бажаючи дальше задержати в своїх руках народню школу, розпочало масове звільнювання учителів і заповнювання ними тюрем, щоби опірних змусити до послуху, польські серця під всіми займанщинами дєр дрогнули одним чуттям і поплили жертви для оборонців польської школи з пруської і російської займанщини з глубини Росії, Сибіру а навіть Америки.

Нині за пруською границею повтєряється подібна історія, з тою ріжницею що нікчемне пруське правительство виповіло війну не учителям, а слабій дїтворі, що не хоче говорити німецької молитви.

Кожний в кого бєтьєся польське серце повинен прийти з допомогою дітям-героям і зложити на народнім жертвеннику свою лепту. Кордони не повинні нас ділити. Кожний польський голос болю хай відібєтьєся грімким відгомом в усіх серцях, від балтійського до Чорного Моря.

Плач катованих польських дітей, накладання гривни на родичів болить рівно нас як і їх, бо ми з ними одно тіло, одна душа. Складаймо наші лепти на заплату гривен, на лічення катованих Прусаками дітей, на винаєм робітника в заступстві зачиненого в тюрмі батька.

Хай наші брати в пруській займанщині не чуються відокремлені в важкій боротьбі.

Towarzystwo nauczycieli ludowych Królestwa Polskiego.

/На другій сторінці відозви слідувала листа жертв для катованих дітей Познанщини. Ці відозви розсилено в січні 1907 р. всім сільським учителям/.

Співгромадяне!

Геройськими зусиллями всего громадянства ми вибороли спольщення народної школи. Нас не налякали тяжкі жертви, а міністерство освіти устанавлюючи народними учителями увільнених і арештованих за рішення 22.зізду, санкціонувало домагання громадянства. Здавалося нам що ніхто нам не вирве цюї нашої добичі. Не минув рік, а вже місцева шкільна влада опираючися на ростучій державі реакції і мнимім ослабленню сили нашого громадянства, намагаються направити школу попереднє русло.

Русифікатори нашого краю - мрійники. Сняться їм часи Апухтена і його пророцтв що до кількох літ, мати над колискою дитини співатиме російську пісню..... Не здійснені смішні мрії. Народ, якого усі тари так глибоко відчують і розуміють що боротьба за школу, то боротьба за душу народу, за його майбутнє, за існування окремої польської культури не зійде ніколи з раз вибраної дороги. Ми не дивлячися на анархію і революційний терор з одної сторони і урядовий терор, з другої сторони, маємо досить сили, щоби задержати в наших руках те що стало вже нашою добичею. Ми у минувшій боротьбі за польську середню школу, переконалися, що солідарної волі народа не зломить ні центральне правительство ні місцеві діячі, які на власну руку самочинно ведуть політику денационалізації.

Русифікаторським замахам Варшавського Округа даймо належний відпір. Хай його розпорядки для учителів - поляків остануть мертвою буквою. Хай родичі пильнують, щоби їх діти не глупіли від передовчасного вивчення чужої мови. Хай домагаються різко

польської школи.

Еще хвиля постійности і ми в боротьбі за школу досягнемо рішучу перемогу.

Związek unarodowienia szkół. Варшава, в листопаді 1906 р.

До учасників у варшавських школах.

Польське громадянство за свої власні гроші давані на удержання шкіл має право домагатися польської школи. Особняки перепиняючи повні націоналізації шкіл, мають бути яким небудь способом усунені з дороги. Остерігаємо в останнє що хтонебудь стоятиме на перешкоді впаде жертвою своєї підлоти і дурноти. Пам'ятайте що забороняється вам входити в якінебудь зв'язки з інспекцією, бо не ви завідуєте школою а загаль, з ласки якого дістаєте удержання. В протилежному випадку ми не здержимося перед ніякими засобами репресії.

Warszawska bojowa organizacja szkolna. Варшава, в лютому 1907 р.

Минуло вже два роки, коли Поляки російської займанщини підняли голову і зажадали належних їм прав. Закипіла боротьба. По одній стороні правительством наїздника, сотки шпиків і козачих нагайок, по другій польське громадянство.

І гнилий царат налякався сили народу і припертий до муру почав відступати. Приватні польські школи отже одна з уступок східного наїздника. Молодь веде боротьбу далше. Вона хоче примусити правительством перемінити російські державні школи, на школи з польською мовою навчання.

Царському урядові прибуває нова поміч - від частини нашої молоді, якій русифікаторська політика вирвала зі серця святу любов свого краю. Та молодь як живі намятники курсу Турка і Апухтєна на позорище над цілим польським народом наповнюють московські школи.

Російські школи існують в Варшаві, Лодзі, Ченстохові, Ловічі існують тому, що мають своїх сторонників.

Зрадники національної справи! Шумовиння польської молоді! Ганьба вам! Ми зриваємо з вами всякі зв'язки, ми вважаємо вас за-продавцями і як таких, бойкотуємо вас всюди. Ми кидаємо вам в віче Зрадники: ганьба вам! Ми остерігаємо, що коли негайно не покинете

мурів російської школи, ваші прізвища подамо до загального відома на вічну ганьбу.

~~Wszystkich waszych organizacjach.~~

Zarząd organizacji młodzieży narodowej szkół Zagłębia.

Слава Ісусу Христу!

Великий день настав сьогодні. 3.мая т.в. в річницю, коли наші путники в Римі одержали благословення Святійшого Отця можемо повідомити, що Бог зглянувся на наші муки, вислухав наші молитви і розбив кайдани нашої неволі. Соромно стало москалям, що Японія дозволяє кожному бути католиком, що тільки в Росії нагійки удержують народ при православію і навіть католицьких мерців не дозволяють хоронити на католицькому цвинтарі. І от цар мусів покортися і підписати дня 30./17./ квітня указ дозволяючий перехід з православія на католицизм. Цар не зробив цього добровільно. Ту свободу завдячуємо ми Божій ласці, молитвам Святійшого Отця а вкінці Японії, яку Бог вибрав своїм орудієм, щоб покарати державу за всі злочини, щоденно довершувані над нами - Поляками.

Ми все говорили вам: держіться а побідите. Ви немов перші христіяни держалися уперто католицької віри і здивували Польщу і весь католицький світ вашою героїською боротьбою і упертістю. Настало свято радості-побіди. Привіт шлють вам поляки-католики з всіх сторін Польщі.

Наше громадянство все помагало вам, ми улегчували вам хрестини і вінчання, ми старалися про вас скільки могли, улегшити вам паломництво до Риму а тепер в день побіди маємо право домагатися від вас, щоб ви вислухали нашу раду. Ми жадаємо і приказуємо

1/ попам і нікому нічого не платити за звільнення від православія. Досить вже ви наплатилися різних кар правительству і різних підкупств. ріжним лотрам. Попи знаючи указ говорять, що за 3 рублі увільнять кожного від православія а це звичайне злодійство. Католицький ксьондз має право записати кожного в католики, хто лише цього хоче.

2/ Ні попам, ні їх рідні, ні їх майнови не робіть ніякої кривди. Ми, як правдиві христіяни повинні простити всі наші обиди. Спокійно скажіть попам, що переходите на католицьку віру і перестаете ходити до церкви.

3/ Попи підмовляють вас, щоби ви записувалися в унію - тоді вони сталиби уніятськими попами. Не слухайте їх, вони хочуть вас обманути.

Тепер Росія покірна, бо Японія побиває її. Але по війні, за яких кільканих днів коли Москаль поросте в сили знова захоче гнобити вас. Попи, коли почують силу знова будуть вас силувати до православія. Відразу переписуймося до римокатолицького костела, бо ніяким иншим робом не відчепимося від православія і нас проклинатимуть діти і внуки. Не входить в ніякі розговори і наради з попами, бо вони хитрі лиси і вони або видеруть від вас гроші, або приведуть до нещастя.

4/ Не слухайте попів, коли вони будуть намовляти вас поїхати на якісь попівські наради;

5/ святкуйте католицькі свята;

6/ не давайте ніяких послуг, варт чи складок для церкви. Коли запишетеся в католики ані церква до вас ані ви до церкви не матиме ніяких прав;

7/ ніяких треб за хрести, похорони, ніяких інших кар не платіть. Проти всіх драчок наложених за послідний рік правуйтеся з правительством аж до побіди.

8/ Не посилайте ваших дітей до церковно приходських і державних шкіл, бо там дітей перетягають на православіє. Амінь.
Towarzystwo opieki nad Unitami.

Політика в молитві.

В Витебських Ведомостях надруковано:

Перед нами - новий продукт ксьондзівської діяльності - поширюваний в краю образок з написом: *Polska w kajdanach*.

Малий, величини візитівки кольоровий образ. Намальований хрест а до нього пригвожджено серце окружене терновим вінком. В однім розі рік 966, в другім 1791. Лента з написом: ще не прийшла хвиля воскресення. Нище під серцем якір - символ надії. Спершись на хрест стоїть Христос в терновому вінку. Перед Христом клячить жінка з короною на голові. На спині жінки на кінці на одязі дати 1772, 1793, 1795 / трох поділів Польщі/. У ніг хреста герб Польщі і лента з датами: 1794, 1830, 1848, 1863 /польські повстання/.

Білий орел. Двостих:

"До Твоїх вівтарів заносим молитви:
Вітчизну і волю Ти нам поверни".

На другій стороні польська молитва:

"Боже, що кермуєш судьбами народів, обдаровуєш їх своїми ласками, покріплюєш своїм благословенням, зглянься в своїм милосердію на наші кривди і кари, які Ти допустився нас за наші нечисленні гріхи.

Сьогодні і невинні діти терплять за віру і слези їх кличуть до неба о пімсту. Боже, вислухай наші мольби з землі гнету. Покажи могутність правди Твоїї.

По стільки самих найтяжших пробах маємо надію тільки в Тобі, Боже і в заступництві Пресвятої Діви Марії, Королевої Польської Корони.

Ти нас освободиш! Ми величаючи Тебе, з вдячністю старатися мемо, все краще Тобі служити. Інші народи, видячи Твою чудесну опіку над поневоленими - покоряться разом з нами перед твоїм милосердієм Твоїм і благословитимуть прихід Сина Божого - Господа Нашого Ісуса Христа.

Помилуй нас Господи.

Не остав нас.

Варш. дневн. ч. 9 - 1908.

Відозви розліплювано по уличях і роздавано. Кружки польського громадянства і поодинокі особи засипують шкільну владу різними записками, проєктами у формі меморіалів. Центральною точкою польського питання була школа. Не було мови про автономію а вже всі вірили, що треба добитися польської школи, а автономія прийде саме собою. Меморіали намагали понизити місцеву російську школу і шкільну владу і представити її як гасителя освіти. Меморіали друковано в російській поступовій пресі як "Русь", "Товарищ". Вони мали уробляти також російську опінію. Меморіал д-ра Тишкевича, меморіал 23-ох.

Оден з меморіалів в жовтню 1904 р. присвячено приватним шкільним заведенням і удержуючі їх під його впливом на початку 1905 р. жадають негайного повернення польської школи. 14. жовтня 1904 р. передано міністру ген. Глазову записку підписану В. Спасовичом, П. Барановським, гр. А. Красинським, Л. Стратевичем і кн. Разивилом як представниками родичів. Записка мала "отверто і без

недоговорень висвітлити "нарушення владою правних постанов, що відносяться до приватних шкіл". Цей меморіал - яскраво тенденційний, невірне представляв обов'язуючі правно-шкільні постанови. Він причинився в великій мірі до бойкоту 6-ти класових пансіонів.

А треба знати, що в приватних пансіонах націоналісти виховували учнів і учениць в національній і релігійній нетерпимості, ширили революційні ідеї, викладали деякі предмети, як історію і географію Польщі, після нелегальних краківських підручників /приписані існували лише на випадок контролю/, устроювали святочні роковини повстання з 1863 р. і революції з 1831 р. До приватних пансіонів в Росії приїздили учениці з Пруссії, бо там державна контрола була більше сувора, - тому ще в 1901 р. варшавський генерал-губернатор Чертов щоби в приватних заведеннях установлено постійну контролю у формі Москалів директорів - інспекторів.

Влада в 1904 р. признала 18 пансіонів нелегальними. Не помогли ані меморіали, ані делегації яка в лютім 1905 р. їздила з жалобою до Петрограда. Згадані меморіали передруковували польські часописи з різними коментарями.

Учителі Поляки були згуртовані в союзі націоналізації шкіл. Крім цього в Варшаві існувала "варшавська шкільна бреша організація". Одним словом було безліч різних організацій і комітетів, які агітували проти російської школи. Були організації спеціального характеру як товариство опіки над Уніятами. Всі ті організації поширювали польські революційні пісні, які йшли до рук молоді в друкованому або писаному виді. Пісні "Jeszcze Polska nie zginęła", "Z dymem pożarów", "Z krwią naszych braci", "Marsz strzelców", "Boże coś Polskę", "Dalej bracia do oręża", "Dalej bracia do butała", "Marsz po roku 1831".

Такі пісні в перші дні революції в 1905 р. продавано на вулицях Варшави прикрашені білим орлом на амарантовому тлі.

Меморіали і відозви мали успіх. Росло негодування проти російської влади, висіло російські вивіски і написи на улицях і склепах. Знайшлися професори згуртовані в "Академічному Союзі", які стали союзниками Поляків.

Російські професори підпадали переслідуванню і нападам. Дня 10.січня 1905 р. учитель мужеської гімназії в Каліші, А-ський був нападений трома молодими осібняками, які ранили

його в голову короткими зелізними палицями. Російському учителеви тяжко було показатися в той час на улиці. Многі перестали носити уніформи щоби не звертати на себе уваги націоналізаторів

Насильства над високою державною школою.

По кількох студентських демонстраціях і зборах, на яких обговорювано справу польонізації варшавського університету 15. січня 1905 р. розпочалися на університеті безпорядки. Товпа студентів виломала двері впала до саль аудиторії і професорської читальні, прогнала професорів і урядовців, побила кількох педелів, розбила телефонічні трубки і понирила проводи. Між студентами були чужі осібники, в тім жінчини. Виголошувано палкі промови, співано революційні пісні. Аж по півночі випровадила поліція студентів з університету. Студенти подерли на кусники портрет царя. Деякі декани відказалися брати участь в суді над студентами.

Професори, що мали відвагу заявлятися проти націоналізаторів, підлягали переслідуванням громадянства і преси. Професора Ам-цього побито на улиці. В наслідок безпорядків перервано виклади на політехніці, ветеринарній інституті і інституті сільського господарства і лісництва в Ново-Александрійську. На університеті і політехніці ужито всіх засобів, щоби недопустити до викладів. Студентів задержувано при вході на університет, переривано насильно відбуваючіся іспити. Смого марта 1905. депутація студентів предложила кураторови округа, а тепер міністрові А.Н. Шварку петицію говорила по польськи а потім по французьки і оставила петицію з 406 підписами. В петиції висунено домагання польського характеру університету в цілому обемі. Студенти поляки не хотячи слухати російських викладів у Варшаві, переносилися на другі університети в імперії. Виклад на університеті зачинено. З кінцем 1907 року, начато старання, щоби відкрити університет.

Насильства над середною державною школою.

Під загрозою агітаторів а між ними студентів університету, зачався масовий штрейк учеників середних шкільних заведень. На чолі цього руху стояв "Союз націоналізації школи". За його впливом начальники заведень вносили петиції такого змісту:

Ми домагаємся: I/ Польської викладової і адміністраційної

мови в школі. 2/Польських учителів і управителів школи, 3/Контролі родичів в справі шкільного життя. 4/Знесення всяких обмежень що до прийняття в школу. До часу сповнення наших домагань ми переставмо ходити до школи.

І дійсно на початку 1905 року, перервано науку в многих середних школах. до деяких заведень впадали хулігани і насильно переривали науку.

Шестого лютого 1905 р. в Варшаві в промисловому Музеї відбулися збори родичів на які був запрошений куратор А.Н.Шварц і які мали успішати молодь а в дійсности на яких агітовано за стрейком. Письменник Немойевський говорив: "Буду говорити без мотивів, бо вони злишні. Ми не будемо просити, бо за цим не проситься і жадати не будемо бо цього не жадається. Це слід брати. Воля і народа - *suprema lex esto*. Нам треба польської школи, з польськими учителями, школа в руках польського громадянства. Другі бесідники говорили подібно. А.Н.Шварц пробував вяснити протизаконність поступовання а коли це не вдалося покинув збори. Йому переслано протокол зборів з домаганням польської школи і перерви навчання до часу сповнення його.

24.лютого 1905 р. відбулися в тій справі збори в Кракові. Проф.Ч.Моравскі виступив проти стрейку, тому що не слід експлуатувати молодь для політики, бо це звихне молодь.

Вістка про збори родичів у Варшаві, які ухвалили стрейк рознеслася по цілім краю і скріпила цілий рух.Кружок Педагогів видав відозву з дня 21.лютого 1905 ст.4. Союз націоналізації шкіл признаючи ухвали зборів в Музею загально-обов'язуючими розіслав прокламацію дня 19.лютого взиваючи родичів не посилати дітей до школи, дітей не ходити до школи.

Влада назначила віднову науки на день 14.марта 1905 р.Щоби це спаралізувати Центральний робітничий Комітет візвав стрейкуючих тероризувати, тих товаришів, що ходять до шкіл.

Звертався до Тебе академічна молодь! Хай побачимо Тебе, 14.марта на вулицях Варшави. Розставте ваші сторожі кругом всіх шкіл. Завертайте ідучих до шкіл учеників. На випадок потреби уживайте сили і полки. Товпа обстане за вами і вирве з рук поліції..... Всі на улиці. Не допустім,щоби наука відбувалася під охороною поліції.

В тероризуванні страйколомів брали участь ученики приватних

заведень, яких дуже часто за безпорядки вигнано з державних заведень.

Коли мимо всего в деяких заведеннях зновлено науку, бойкот приймав ще різкіші форми: директорам і учителям грожено смертю, заведенням висадженням в повітря. До родичів стрейколомів ходили хулігани від "комітету", заборонявали посилати дітей, а коли це не помагало били вікна. Вкінці формальні облави на функціонерів заведень.

8. лютого 1905 р. 4-у варшавську мужеську гімназію облягала многочисельна товпа, часть вдерлася до середини. Другого дня вибито вікна а 2 учителі одержали анонімні погрози. Такі облоги кінчилися у Варшаві і на провінції здобуттям або відсічею поліції.

Не в першому положенні находилися провінційнальні заведення. Одна з провінційнальних відозв пише: "ужиття всіх засобів, дріть мапи, ломить лавки, бийте вікна, розбивайте каламарі до стін і лобів учителів - скотів". 19. січня 1905 р. здемольовано в Каліши реальну школу. В сосновицьку реальну школу вдерлася товпа і зробила віче /31. жовтня 1905 р./. Вкидувано також фляжки з сірководнем і смердючими течами.

В деяких гімназіях являлися ученики у директорів і учителів і в грубій формі жадали застановлення науки. До грубешівської мужеської гімназії вдерлася товпа, оскорбила інспектора, передала йому петицію і жадала негайної відповіді. Не знаємо які розміри булоби те все приймало, колиби не присутність в краю більшої кількості військ, які дуже часто приходили з помічю поліції. В радомській мужеській гімназії ушкоджено динамітом стіну і вибито вікна. /18. жовтня/, до 2-ї радомської початкової школи вкинено бомбу, під жіночу гімназію в Ломжі двічі, 27-го і 28-го мая 1906 р. підкладано петарди.

Безчисленні напади на учеників ломистрейків. Матері одного з учеників в Кельцях нанесено обиду в костелі, батька гімназіста УШ. кл. в Сувалках побито палицею по голові. В холмській гімназії два ученики під загрозою перервали здавати матуру. Еліята ученика учительського семинара в Сольци убито на дорозі. Жінки плювали в твар ученикам. По улицях розліплювано списки учеників ломистрейків з погрозами. Родичі діставали плякати з повідомленням про смерть синів.

Пристосовувано терор супроти учеників - москалів, ученицю

женської гімназії в Каліші обито на улиці сірководнем. Ученика 3 класи мужеської гімназії в Люблині вивезено дня 14.квітня 1905 р. насильно до Австрії, де він пробував 3 місяці. Варшавській гімназистці відрізано на улиці косу, інших колено шпильками від капелюхів. Велику скількість насильств пошкодовані затаїли з ложного встиду.

На помірковані елементи ішов наступ терору. В відозвах і окремих брошурках роздувано подумя.

"Опольські діти! Ви розпочали хрестовий похід і ваша перемога
"несумнівна. Ви пізнали свої цілі і засоби, ви скоро дозріли по-
"літично і сильні морально ви кинули деспотичному правительству
"визов, який воно прийняло. Не обманюйте себе, що легко досяг-
"нете своїх цілей".

/Koncjata dzieciece z roku 1905/.

"Від селянської хати, від кімнати робітника до палат багача
"чуємо про одне рішення: До московської школи ми безапеляційно
"не будемо посилати дітей, хочайби вона з теперішньої лихої пе-
"ремінилася в зразкову. І в тому міститься вся святість націо-
"нального масштату, вся есенція політичної думки".

/Wytrwać! Geneza i charakter walki o szkołę polską. Skreślił Polirix/.

Отсе була олива на погасаючий вогонь.

Коли львівський проф. Атканави заявився проти страйку посилався на него град докорів і лайки.

"Не польської мови в російських школах ми добиваємося а польської школи.

/Krajowa inteligencja wobec sprawy szkolnej. 1905/.

"Розбудження громадянської совісти в численних масах родичів,
"з'єдинення громадянства в обороні прав, належних рідній мові
"і національній культурі: - це вже наша велика моральна перемога,
"вже добуто і надаючи шкільній боротьбі совершенно національний
"характер".

/Kilka uwag z powodu broszury p. Aszkenazego p. t. Bezrobocie szkolne".

. Wydawnictwo unarodowienia szkół/.

Висьмівано посланіє варшавського римо-католицького єпископа па взиваюче до покінчення страйку і в гумористичних часописах представлявано його в ролі жандарма.

При такому терорі не многі рішались посилати свої діти до державних шкіл. В той час під впливом агітації усякі приватні

заведення, що мали права державних як гімназія ген.Хржановського середня технічна школа Ротванда відказались від прав і оповістили це в часописах.

За те мов гриби по дощі повставали приватні школи ім.Костюшка, Міцкевича, Сташіца і другі. В 1907 р. впливали знов прохання о надання приватним заведенням прав прилюдних.

Підсумки бойкоту середньої державної школи.

Варшава: в II.мужеських середно-шкільних заведеннях державних було

	Всіх	прав.	рим.кат.	жид.
1.січня 1905.	5.326	844	3.791 /71.7%/	532 /10% /
15.марта 1906	2.403	836	568	856
1.листопада 1906	3.552	986	727 /20.4%/	1655 /46.5%/

В I4.прив.заведеннях: 1.листоп.1906 рим.кат.4.617. жид.368.

В 7.державних жіночих середних заведеннях:

1.січня 1905	2.530	966	662 /26.2% /	902 /35.6% /
15.марта 1906.	1.983	902	173	863
1.листопада 1906	2.830	1078	181	1.532

В цілій шкільній окрузі /гімназії, прогімназії, реальні школи 34./

1.січня 1905	14.454	всіх	2.672	прав.	9.476 /65.5%/	1.594 /11% /
15 марта 1906	7.205	"	2.679	"	2.367 " "	1.524 "
1.листоп.1906	9.211	"	3.062	"	2.512 " "	2.868 /31.1% /

У всіх жіночих держ.гімн.і прогімназіях /2./

1.січня 1905	7.224	всіх	2.378	прав.	2.620 р.к. 1.947 жид.
15 марта 1906	4.830	"	2.288	"	512 " 1.746 "
1.листоп.1906	6.260	"	2.794.	"	529 2.679.

Агітація проти низчої державної школи.

Спершу стрейк обняв високі і середні школи. Це була тиша перед бурею. Під впливом меморіялів, тайної і явної агітації втягнуто до боротьби і молодь початкових шкіл.

Коли лише появилися в пресі звістки про постанови Комітету міністрів з 5 і 6.квітня і 3.мая 1905, які привертають до певної степені значіння польської мови в початковій школі заговорила преса польська про польську школу, як довершений факт. Польське громадянство було одушевлене, воно брало ілюзії за дійсність /основна черта польського характеру/.

Постанови Комітету міністрів були "доручити міністрови освіти виробити до державного совіту про-
дження:

- 1/ про допущення у викладанню арифметики крім російської, поль-
ської мови в перших класах початкових шкіл варшавської окру-
ги;
- 2/ про дозвіл в приватних школах варшавської округи, без прав
державних викладати всі предмети по польськи крім російсь-
кої мови, історії і географії;
- 3/ про креовання у варшавському університеті професури польсь-
кої мови і словесности в польській мові.

Це були тільки пропозиції, що їх мав вирішити Государ-
ственный Совет. Шкільна влада не могла тих постанов увести в
життя.

Приватні школи засипувано прокламаціями, які приказували
власникам заведень: "не вичікувати циркулярів, чи призову шкі-
льної влади а негайно відкривати заведення з польською мовою
навчання." Ті прокламації являлися лише ехом програми нац.дем.
партії з 1903 р., яка клала на перший план прогнання російсь-
кої мови в приватних заведень, яку часопис "Поляк" називав
"плагавою монгольською мовою", проклятою кацапською бесідою.

Постанову комитету міністрів пояснювано слабкістю правитель-
ства і вимушеними уступками.

Згадані уступки не вдовольняли вже і уміркованих. Виходячи
зі засади "не просити а брати" націоналізатори висилають в ко-
мітет міністрів дня 8.липня 1905 р. заяву підписану Генриком
Сенкевичом, гр.Тишкевичем і другими в якій пишеться:

"Ми закладаємо рішучий протест проти системи, що стремить
"до русифікації Польського Королівства. Останнім виявом цієї
"системи є постанови комитету міністрів з 5. і 6.квітня і 3.мая
"1905 р. Ми еще раз заявляємо, що для установа нормальних
"відносин Поляків до Росії являється крайною необхідністю дати
"краєви законодавчу і адміністраційну автономію, признати поль-
"ську мову урядовою у всіх ділянках адміністрації, в суді а
"рівночасно мовою навчання в усіх школах краю; полишити управу
"Королівства місцевому елементові. Ми констатуємо, що відмова
"нашим домаганням, які являються необхідністю для нашого на-
"ціонального і культурного розвитку неминучо викличе скріплення

"боротьби Поляків з існуючим режимом і скріпить силу анархії.

"За це все не беремо на себе відповідальности".

Л.Василевський /Плохоцкий/: Современная Польша и ея політиче-
скія стремленія, пише:

"Постанови комітету міністрів повинні були вплинути успокою-
ючо на все польське населення. Одначе ті уступки були каплею
води на розпалену плиту. Під впливом подій в Манджурії і в
самій Польщі, це що 5-6 місяців назад було серіозною уступ-
кою, прийнято вибухом негодвання. Ті самі елементи, що зверта-
лися до уряду з покірною просьбою /записка 23-ох/ потім зі
скромним побажанням /записка гр.Тизкевича заговорили в іншій
тоні. Коли візьмемо під увагу, що в такому тоні говорять
люди з консервативного і умірковано-ліберального табору, які
активно борються з революційним рухом, зрозумімо як високо
в гору піднявся рівень політичних домагань польського гро-
мадянства".

Відозви іронізують постанови Комітету, зовуть дарунком
з руки, яка доси кормила Поляків полином і трутиною і взивають
до дальшого бойкоту.

Участь учителів в шкільному русі.

Під впливом прокламацій і домагань націоналістичних
союзів почали відбуватися учительські зізди і віча. В рр.
1905-1907 відбулося до 30 зіздів. Так нпр. на численнім зізді,
що відбувся 18.жовтня 1905 р. в одному селі уїзда Ловіч вар-
шавської губернії учителі заявили, що вони від давна тайно
вели науку польської мови після власних метод і програм. Цей
сам зізд ухвалив від 24.жовтня вести науку всіх предметів в
польській мові, російську мову виклінувано зовсім. 21.жовтня
1905 р. віче 115-и учителів і учительок Варшави рішило з
22.жовтня викладати всі предмети польською мовою. Ухвали пуб-
ліковано в пресі і вихвалювано під небеса учителів - героїв.
22.жовтня в "Kurjer Poranny" пишеться в статті "Вони вертаються
Ще не умовили перші вияви свободи на вулицях Варшави, ще на-
род не зорієнтувався серед нових умовин життя а народній
інстинкт кличе людей до діла, до праці. Ті, яких найбільше
давили репресії бюрократичного уряду ті яким призначено роллю
деморалізаторів душ народа - вертаються. В початкових школах
Варшави з нинішнім днем починається наука в польській мові

"на основі вчорашнього рішення учительських зборів".

Преса радила учителям-Москалям забратися з краю. Прим.
" Kurjer Warszawski" 1905 р. ч.348. доказував шкідливість навчання російської мови одночасно з польською. Проти обов'язуючих постанов прогнано зі школи російську мову.

Насильства над низшою державною школою і російськими
учителями.

Вже 22.жовтня ученики заявляли учителям-москалям домагання науки в польській мові. Перед школами появлялися товпи хуліганів-учеників і неучеників з домаганням перерви науки. 7.листопада до 18 шкіл, де учителями були православні впадали шайки від 10-15 осіб з револьверами і палками і насильно застановлювали науку. Учителеви велено мовчки сидіти на місці, а дітям казали, що на польській землі нема російської школи, і проганяли домів велячи іти до шкіл де вчили Поляки. Учителям-москалям заборонявано являтися в школі. Учителя 49-ої школи побито. Побито також учительку 8-ої варшавської школи. Оце польська ринарскість. В деяких школах ушкоджено портрети пануючих, побито вікна, здерто вивіски, знищено інвентарі. Школи обсаджено військом.

Влада застановила науку у всіх школах Варшави. Учителі поляки мимо цього учили.

Коли відновлено науку. Повторилися напади. 11.січня 1906 ранено в голову залізною палкою учителя 76-ої школи, 12 січня старшого учителя 10-ої двокласової школи. Присутність військ всетаки охороняла варшавські школи. На провінції школи були наражені на повний розгром. Вже дня 23.жовтня маніфестація в Лукові сідлецької губернії. Биття віком - перерва науки. Хиж Учителям -москалям громадські управи відказувалися виплачувати платню. Здирано масово шкільні вивіски з державним гербом. Деякі учителі-москалі покидали свої школи і виїздили до міст супроти грізної постави населення. Начальника дирекції в Радомі Г.В.Станкевича застрілено дня 11.марта 1906 р. на дорозі до громади Солець.

При кінці 1905 р. перервано науку в 66-ти школах варшавської шкільної дирекції а то або: 1/наслідком нападу на школи товпи, жадаючої негайного введення польської мови, 2/наслідком рішень громадських зборів які загрожували видаленням учителям,

нестяганням шкільних складок, не виплати платні учителям, 3/наслідком шкільного страйку, 4/наслідком насильного недопущення дітей до школи розліплювано також протидержавні відозви.

II. БОЙКОТ РОСІЙСЬКИХ УЧИТЕЛІВ.

1/ Агітація проти учителів Москалів.

Польська преса взяла участь в хрестоносному поході проти учителів-Москалів. В жовтні в ч.2 часопису "Nowe Życie" - проголошено явний бойкот всіх 49 російських варшавських народних учителів, названо їх прізвища і точну адресу, хоч більшість їх це уродженці королівства. На 170 народних учителів і учительок Варшави було тільки 49 отже лиш 28% Москалів. Другі часописи занялися теж травленням на учителів-москалів. Пр. **Goniec Polski** з 19. листопада 1906 р. ч.506 радить інспекторови видалити всіх учителів-москалів а не буде насильств. Більшість російських учителів як уродженні володіє вповні польською мовою. В пресі часто друковано заяви і протести з численними підписами, які опісля показувались фалшованими /гляди і у нас влада впливає на цофнення підписів/.

Відтак, "націоналізатори" шкіль повели агітацію проти російських учителів недільних ремісничих шкіл. В 46 недільних ремісничих школах Варшави було 43 учителів-москалів а 52 учителі-поляки. Піднесено як спеціально кривдячу аномалію що польську мову і релігію викладали в тих школах учителі-москалі **Kurjer Poranny** ч.319/. Це було невірне, бо майже в усіх школах тих предметів учили учителі-поляки **Goniec Poranny** ч.515 - 1905 р. в статті "Wyzwolenie czeladników" - впевнює, що многі ученики недільних ремісничих шкіл покинули російську школу а пішли до тайної польської не хотючи одержати урядових свідоцтв. Це невірно. Ці школи давали своїм ученикам такі полекші при виконуванню військової служби, що вони дорожили тими школами тим більше, що щоби стати підмайстром слід було мати свідоцтво покінчення тих шкіл. Ученики покидали ті школи дуже неохоче і то лише під терором.

2/ Насильства і убійства.

Наслідком бойкота веденого явною і тайною пресою виконано слідуючі убійства: 1/начальника радомської шкільної дирекції

Станкевича, 2/інспектора сінницької учительської семінарії Бойко, 3/учителя гімназії в Лодзі Витановського, В оставленому при нім письмі сказано: "за провокаторство і зраду". Цей Поляк провинився тим, що оснував в Лодзі гімназію з правами державних гімназій і викладав для москалів учителів на курсах польську мову. Розстріляно: 1/помічника варшавського інспектора Орлова, 2/учителя мужеської гімназії на Празі Домбровського, 3/учителя семінарії в Вейвері Сніжка.

Стріляно і видано через вікно каміннями: в інспектора м мужеської гімназії в Пйотркові Францева. Нападено і побито помічника варшавського інспектора Янковського.

Виконувано смертні присуди і на учениках, але родичі боялися виявляти причини убійства. 25.жовтня 1906 р. нападено в звірський спосіб вбитого ученика 3-го курсу учительської семінарії в Сольци Еліяша на другий день після того, коли він не оглядаючися на наказ вернув до семінарії.

3/ Неудачі агітації.

Є незаперечним фактом, що навався бойкот в недільних, ремісничих школах. І у родичів і учеників тих шкіл не було найменшої охоти до бойкоту, а лише під впливом різкого терору хвилю переривано науку.

4/ Пониження і оскорблення.

По введенню в школах викладання всіх предметів, крім російського в польській мові літом 1906 р. устроено для російських учителів і учительок курси польської мови. Ціль: поглиблення знання польської мови. Польська преса нападає на ті курси в пристрасний спосіб і стоїть на становищі, що всі учителі-Москалі повинні винестися з краю.

Є фактом, що більшість російських учителів це уроженці Королівства, що вони в школах і житті набули достаточне знання польської мови і що висліди їх науки не є гірші як висліди науки учителів-Поляків.

Російське громадянство і правительство повинні прийти з матеріальною і моральною допомогою російським учителям. Деякі учителі давали вкладки до місцевих емеритальних фондів і це промовлялоби також за тим, щоби вони тут дослужилися свої емеритури. Емеритальна вкладка виносить 6% платні.

Нетерпимість Поляків до російських учителів ще й тому неурасована, що їх в лише 268 /не вчисляючи учителів в школах де в лише російські діти/ на 4.000 учителів варшавської округи /отже 6%/. В 1906 р. шкільна влада видає циркуляр, що російських учителів приділяється лише до таких шкіль, де в костел і ксьондз і де не було би труднощів з наукою релігії.

Слушно писав часопис "Слово" в 1905 р.: перестягаючи національну струну у себе можна дуже легко викликати появу її і у других". При тім Поляки не повинні забувати, що много їх в занятих навіть на видних містях у державній службі у внутрішних губерніях держави і що їх не проганяється з неї. Служба при желізницях майже віддана у монополі Поляків.

5/ Службові обовязки і політика в школі.

Спершу поповнювано насильства лише супроти учителів-москалів; потім і на тих учителях-поляках, які рішились відновити науку в суперіч забороні агітаторів. За видалення зі служби декілька політикуючих учителів поляків, які не хотіли вчити, нападено і побито малками варшавського інспектора Д.П.Янковського.

Німецький педагог Мельнер: Мислі о школьном и домашнем воспитаніи. М.1895. стр.49 говорить:

"Сама думка про не страшна і наріч, навіть політично освідомлений бачить наглядне противоріччє, коли чоловік покликаний виховувати дітей виявляє себе горячим і пристрасним любимцем політичної боротьби і уважає своїм обовязком не замирення а розбурхування. Все що він на тім виграв часом во тратить в довір'ї і се дечній любови. Про це переконалися многі учителі на самих собі - вони сіяли колючки а збирали терня".

III. ЗМІНЕ ВІЯСНОВАННЯ ЗАЧІНІВ.

-I/ Неурасована жалаба.

Коли деяких учителів агітаторів прогнано зі служби стала в їх обороні і ліва російська преса. Націоналізатори бють на алярм у польській і лівій російській пресі, жалуючися на зловживання місцевої влади, перекручуючи при тім факти і закони.

Кінець кінцем кадетське міністерство гр.Н.И.Толстого

видало приказ, щоби всіх звільнених учителів-поляків приймати назад і заплатити їм платню за час звільнення. В одному випадку громада Крамск запитала міністерство освіти, яка має бути наука в школі. Міністерство відповіло: польська з виключенням російської мови, яку слід викладати по російськи. З цієї лаконічної відповіді Поляки зробили рішення центральної влади.

2/ Непорозуміння ізза інтерпретації закону.

Така вже судьба циркулярів, що вони не можуть обійтися без в'яснення і доповнень. В справі арифметики високі рішення Комітету міністрів з 27. жовтня 1905 р. звучало: "допустити при навчанні арифметики в однокласових школах, як теж в перших класах прочих шкіл варшавської округи, де більшість учеників поляки, або литовці побіч російського польську чи литовську мову". Постанова ясна. А всетаки учителі агітатори в'яснювали закон в цей спосіб, що виключається навчання арифметики в російській мові. Міністерство циркуляром з 19. лютого 1906 р. ч. 3811. в'яснює, вирочім хибно, що при навчанні арифметики допускається навчання її в російській мові, однаке лише на випадок особливої необхідности. В другім циркулярі ч. 3.810. постановлено, що на годинах російського і польського в початкових школах варшавської округи мають бути брані окремі підручники історії і географії.

Що пишуть Москалі про цілу польську шкільну акцію стор. 60:

"Чим і якими засобами велась та боротьба? Групою агітаторів, що називали себе "націоналізаторами" шкіл, насмними хуліганми, що з револьверами і кинджалами вдигалися до шкіл і побивали безборонних учителів, як це мало місце у Варшаві, або нищили шкільні бібліотеки, як це діялося на провінції, або кидали бомби, як це сталося в одній школі в Радомі".

IV. УЧАСТЬ РИМ.-КАТ. ДУХОВЕНСТВА В ШКІЛЬНІЙ АКЦІЇ.

I/ На хибній дорозі.

Активна участь римо-католицького духовенства в політичному житті польського народу загально відома і не нова. Про роль того духовенства в повстанні з 1863 р. польський історик Ргу-
borowski говорить: "Що духовенство в переважачій більшості особливо низше настоялі, вікарі і монахи всіх орденів були революційно настроєні про те знав кожний. Поодинокі ксьондзи вхо-

входили в склад повстанчих організацій: кс.Микошевські в Варшаві, кс.Котковські в Сандомирі, котрий прийняв уряд воєводи і много много других. На повстанчій зїзді в Улочеві, видною особистістю був кс.Тенчинські катехит сидлецьких шкіл. Один з учасників зїзду сказав /Закржевські/, що для Центрального Комітета призначення духовенства значить більше, як сто-тисячна армія". *Walery Przyborowski. Historia zjazdu miesięcy. Ustęp z dziejów 1862 r.*

Адміністраційна і шкільна влада Королівства постійно відгороджувала школу від політиканства ксьондзів. В циркулярі з 3.серпня 1876 р. варшавський генерал-губернатор вказував начальникам рим.-кат. єпархій на вмішування рим.кат.духовенства в справи народних шкіл". Відтак усякі сільські збори під впливом ксьондзів організують тайну науку і саботують існуючу школу і тому варшавськ.ген.губ. 23.вересня 1883 р. підтверджує вище згаданий циркуляр і просить начальників єпархій впливати на духовенство, аби воно: "не дозволяло собі вмішуватися в справи, що не відносяться першви а в особенности в справи початкової і середньої школи". Томуто Гурко в своїм докладі говорить про шкідливий вплив ксьондза на школу, додаючи, що ксьондз меншу шкоду приносить в школі, як поза школою".

Участь місцевого рим.католицького духовенства в польському визвольному русі проявилась такими політичними ексцесами, що вища духовна влада виступила проти цього. В виборах 1906 р. взяло духовенство активну участь і до думи увійшли ксьондзи.

Міжтим школа в Королівстві стала для рим.кат.духовенства головною аренною політичної боротьби. Ще в жовтні 1904 р. в час так би сказати мобілізації шкільних націоналізаторів рим.-кат.єписк. люблинський Янчевські видавав питання про зміну закона в тому напрямку, аби в люблинській і сидлецькій губернії катехитів шкільна влада призначувала. Він хотів самовільно в школах призначувати катехитів, аби увільнити їх з під контролю влади. Виступив він також проти того, аби при іспитах російської мови в рим.кат.семінарах, були присутні делегати адміністраційної і шкільної влади, бо се мовляв робить прикре вражіння

Всім нам памятні політичні маніфестації в жовтні 1905 р. знаменами і прапорами. Ксьондзів бачимо в перших рядах маніфестантів. Деякі ксьондзи науку в школах розпочинали співом полі-

політичних пісень. В жовтні 1905 р. беруть катихити горячу і живу участь в учительськiм вічу у Варшаві. Ксьондзи перебрали на себе нагляд над виновненням постанов віча. По вибуху страйку стали вони явно і славно ігнорувати і зневажливо трактувати учителів-москалів. Одним словом ксьондзи явно агітували проти російської школи і учителів, за шкільним страйком, за зведенням в громадах польської мови і проповідували засаду, що костел солідаризується з народним рухом. Непослушним грожено церковними карами.

На початку шкільного року катехити під різними позовами покидають середні школи а другі ксьондзи не хочуть зайняти опорожнених місць. Перед страйком на кожне місце було кількох кандидатів. Много заведень остало без катехитів прим. люблинська мужеська і жіноча гімназія, холмська мужеська гімназія, сидлецька мужеська і жіноча гімназія, грубешівська мужеська і ново-александрійська жіноча гімназія. Люблинський єпископ на прохання шкільної влади викручувався тим або що не має духовників супроти того, що 100.000 перейшло на католицизм або иньшими причинами. Полишення шкіл без катихитів скріпило без сумніву страйк. Єпископ заангажувався в шкільній справі.

2/ Безсиліє влади.

Обговоримо блище діяльність єпископа Ячевського, червоного націоналіста. Ксьондзи в головню підпором націоналізму. Єп. Ячевскі це тип духовника-політика. Це польський Ганон - на національному підкладі. Так умів все урядитися, що під формальним оглядом все мав слушність. Він в часі страйку позбавив всі державні школи катехитів, хоча мав людей до науки в приватних школах. Навіть, щоб вдоволити губернатора видав циркуляр одначе ніхто не відважився поступати після циркуляра, боячися мести єпископа. Він в великій частині причинився до ополячення Холмщини. Ученики люблинської єпархії були відлучені від костела, доки ходили до державної школи.

На зізді катехитів, що відбувся в серпні 1907 р. у Варшаві рішено перед і по науці говорити молитви едукативної комісії, в яких не згадується про монарха. До перва на початку 1908 р. єп. Ячевскі дозволив ксьондзам брати катехитури в державних школах.

Влада маєть вражіння поширає той сепаратизм. Край аж

кишить від ксьондзів воюючої клерикальної армії а за кордону прибувають монахи за дозволом влади і отверто "просвічують народ".

Рим-кат.єп.сандомирської єпархії Звірович відказався в 1907 р. допустити письменні іспити російської мови в сандомирській духовній семінарії. В останньому часі за призволом влади вертає до Королівства монаший чин - **пієрокаланек** - які відкривають шкільні заведення.

"Голос Москви" /з кінця 1907 р./ так характеризує діяльність рим.кат. духовенства:

- " На західних окраїнах Росії головним нещастям, з точки погля-
- " ду російських інтересів є скажений фанатизм польських ксьон-
- " дзів, які ведуть не лише заїду пропаганду католицизму а також
- " займаються ревно поширенням польських національних ідей".

У. ШКІЛЬНА СПРАВА В ДЕРЖАВНІЙ ДУМІ.

1/ Правовість діяльності шкільної влади.

В державній думі виступили польські послы дня 5.червня 1906 р. з промовами в шкільній справі в Королівстві. Посол Ржонд і кс.Гралевські. Вони кидали громи на місцеву шкільну адміністрацію і бюрократію, на протизаконну діяльність. Їх промови були тенденційні і голослові. Жалувалися вони, що всі тюрми переповнені польськими і українськими учителями. На думку автора всі розпорядки місцевої влади опиралися на законній підставі.

2/ Документи кс.Гралевського.

В своїй промові кс.Гралевські покликуювався в шкільній промові на документи, але з ними не виступив. Зробив це досперва в II. Душі в промові з 4.марта 1907 р. Він відчитував документи шкільної влади не кажучи з якого часу а і ті документи не мали в собі нічого компромітуючого. З великої хмари малий дощ.

3/ Шкільний проєкт.

Польські націоналісти виділи в школі засіб політичної боротьби а не культурного розвитку і тому польонізацію школи вважають першим кроком до автономії Польщі. Заявило се виразно польське коло другої Державної думи. Це сказали вони в пояснюючому меморіалі до свого шкільного проєкту з 9.мая 1907 р. Дня 16.

листопада 1907 р. виступив передсідник польської кола Р.Дмовскі в державній думі з обвиненням російської влади в знищенню польської культури. Належну відповідь дав йому президент міністрів Столипін і посла від російського населення Варшави С.Н.Алексієва, Столипін говорив: "Нам кажуть, що в 1828 р. Польським Королівстві пропорціонально було більше шкіл, як в 1900 р. На це відповім так. "Тепер не так мало шкіл - але там нема високої школи, а то тому, що "ті горожани щойно назвали себе горожанами другої класи не хотять "користати з високої школи з державною мовою навчання".

VI. ПОВОРІТ ДО ТЕРОРИ.

I/ Затишшє.

По бурхливім шкільнім році 1905/6 р., при кінці якого хвилі шкільної революції були спрямовані особливо на народні школи, шкільний рік 1906/7 в більшості тих шкіл розпочався нормально. Денеде само населення домагалося навчання російської мови як предмету, денеде учителі - поляки учили належнє по російськи, просили однаковж, щоби інспектори не виписували добрих нот з того предмету. Агітація проти російських учителів ослабла. Навіть при вступі до приватних шкіл вимагано доброго знання російської мови.

Всіх учителів агітаторів привернено на їх міста. Це вплинуло деморалізуючо і серед націоналізаторів викликало лише збільшення енергії в протиросійському ноступі. Влада звільняла також доми-стрейків, що прийшли на місце звільнених владою. Одним словом здавалося, що шкільна політика міністерства гр.Толстого вдовольнить навіть ярких націоналізаторів.

В липни 1906 р. почало вести "просвітну" роботу в національному напрямку товариство "Шкільна Матиця". Воно мало більше кружків, як шкіл в краю прим.при 60 школах існуючих у варшавській губернії було 159 кружків. Учителі державних шкіл приймали в кружках пости секретарів. Всі хто перше займався тайною агітацією дістали змогу об'єднатися в Шкільній Матиці. Шкільна Матиця поширює краківське видавництво "Польска". Дуже гарне на зовні видавництво, в якому одначе такі города, як Новгород Сіверський, Чернігів значна часть Малоросії - не Королівство. В ньому також крайно тенденційно представлено історичні події. Прогресивні елементи польського громадянства і другі стали лучитися в особні товариства і стали наводнєвати село своїми діячами і своїми виданнями.

До кінця 1907 р. повстали такі товариства:

1/"Єдність", 2/*Dzielnia*, 3/Католицьке товариство, 4/Товариство католицьких жінок", 5/"Тов-о боротьби з неграмотністю", 6/"Товариство курсів для дорослих анальфбетів", 7/"Тов-о наукових курсів", 8/Університет для всіх, 9/Товариство "Фармація", 10/Варшавське артистичне товариство, 11/Німецьке товариство в Польськім Королівстві, 12/Товариство польської культури, 13/*Towarzystwo krajoznawcze*, 14/Польський союз рівноправности жінок. 15/Союз польських учителів, 16/Союз техніків, 17/психологічне товариство, 18/*Oświata* 19/Варшавське добродійне товариство /удержує охрони, робітничі салі і т.п./ 20/ Союз польських *ziemieńców* 21/*Polska Szkoła Macierz*, 22/*Ludowy Uniwersytet* - при матиці /оба послідні зачинені/, 23/Фізично-математичний кружок 24/*Swiat* 25/Литовське товариство "Жибурне", 26/Товариство дошкільної освіти, 27/*Towarzystwo pieczy nad dziećmi*, 28/ Радомський народний університет, 30/Товариство християнських робітників. Крім цього існує много освітніх товариств під назвами католицьких святих і много дрібних товариств, яких діяльності трудно устійнити. Також не можна устійнити, котре товариство співділяло зі шкільною Матицею а котре протиділяло як рівнож, котре товариство по закритті матиці переняло на себе її функції. Словом бачимо то явище, що при закритті часописів. Міняється назва - не напрям. Здається, що на місце матиці приходить: *Towarzystwo pieczy nad dziećmi*.

По часовім супокорі - просвітители повиністи знова при кінці 1906 р. беруться до агітації проти державної школи при помочи явних і тайних товариств і при помочи спеціального підпольного органа *Walka o Szkołę Polską*.

2/ Поворотна хвиля.

Для характеристики поворотної хвилі шкільної революції наведемо виписки з підпольного органу "*Walka o szkołę polską*" L.2. який відновив свою діяльність в грудні 1906 р. Редакція часопису вказує, що союз націоналізації школи і взагалі національні організації ведуть невтомиму боротьбу за повну польонізацію і націоналізацію школи, взиває до дальшої боротьби і заявляє що часопис стає знова в ряди борців під кличем: "*Szkoła polska na ziemiach polskich*".

В редакційній статі "*Walka o szkołę ludową*"

пишеться:

"Ми не уступимо зі занятого нами становища і стремимо здобути нові здобутки, російський чиновник одержав належиту відправу, ми здобули перший себто навчання арифметики в польській мові. Союз націоналізації школи видвигає клич: "усувається російську мову як обов'язковий предмет. Увільнення і полишення на попередних місцях осіб непокірних і отверто ігноруючих державну владу - це мова наша фактична і моральна перемога. Ця перемога є не менше важна від попередньої, бо вона здушевляє до продовжування розпочатої боротьби з подвійною енергією. Далше вказується що влада ошибається коли думає що солом'яний огонь вже погас, що боротьба ослабла. Відтак вказується на "Чорну Книгу" для переказання грядущим поколінням прізвищ тих учителів, які спротивилися постановам візів і не брали участі в націоналізації шкіл. Редакція взиває подавати до її відомо прізвища других осіб за протиділання націоналізації шкіл.

В окремій статті присвяченій науці російської мови в деяких приватних школах, вказується що деякі приватні польські школи вимагають від вступаючих до них знання російської мови. Це є доказом браку з кoorивання і розбіжності праці.

Дуже характеристичною є стаття: *Co nam dać może polska szkoła ludowa?* В тій статті отверто говорять націоналізатори про заведення і цілі польської школи. В ній пишеться:

"Школа має в житті кожного народу першорядне значіння. Скількишть шкіл говорить про степенъ культури. Це непомірно більше значіння має школа в житті народів позбавлених свободи. Лише національна школа не допустить щоби поневолений народ уляг де-націоналізації і став добычею побідника. Ми під Москалем від 1864 р. до послідньої хвилі не мали власної школи. Московське правительство при помочі російської школи намагалось відібрати у нас життя і злити в одно зі своїм народом. Лишень за послідні два роки себто від часу боротьби за народні права де-що поправилось і ми в шкільництві дістали звисні хотяй незначні уступки. Найбільші здобутки досягнули ми в ділянці народного шкільництва. Сегодня однокласова народня школа є майже польська. Кажемо майже тому, що московське правительство старається, щоби російська мова була обов'язковим предметом. Чи ми можемо згодитися на се? По перше полишення в школі російської мови дає причину московській владі контролювати і опікуватися народною школою. За стільки літ

ми переконалися, що значить московська опіка і вона стала вже нам костою в горлі. Ми мусимо раз на завсіди позбутися тої опіки і це є одна з причин чому ми стараємося прогнати російську мову з нашої народної школи, все одно чи се одною двокласова школа.

Одначе на тім не кінець. Ми маємо много інших потреб заспокоєння яких нерозривно звязане з прогнаннем російської мови з народної школи.

Ми домагаємося, щоби урядовання в громаді, в суді, в уїзді, у пристава і в многих інших установах відбувалося в рідній для нас мові, бо тільки тоді будемо мати змогу запобігти зловживанням і злодійствам, яких чиновники допускаються на кожному кроці. Доки в народних школах, буде московська мова, доки Москалі будуть опиратися при тому, щоби урядовання різних установ відбувалося в російській мові тому, що народ розуміє її, бо учиться в школі. Признання правительства, що для російської мови нема місця в польській народній школі вирішить питання польської мови в різних установах. Дальше ми мусимо домагатися, щоби наші рекрути відбували службу нам в краю і щоби команда відбувалася в польській мові. В тій справі правительство не захоче уступити доки в школі будуть учити російської мови. Досить причин навели ми для доказання потреби завоювання польської школи. Ми хочемо бути хазяїнами в себе дома, ми самі найкраще знаємо якої нам потрібно школи, щоби вона відповідала потребам народу".

Дальше поміщені в часописі візвання Союзу націоналізації шкіл, і других організацій з призивом до боротьби за польську школу. Та підпольна агітація найшла собі піддержку в ^{явній} націоналістичній пресі як пр. *Goniec, Kurjer Warszawski* - і други

3. Напад на професора Давидова і російських студентів варшавського ветеринарiйного інститута.

З відозв виданих тоді бачимо, що до боротьби за польонізацію школи виступили крім явної шкільної матиці тайні організації як: *Demokratyczno-narodowa młodzież akademicka* - і різні боївки. Останні усували з дороги всіх тих хто стояв на перепоні польонізації шкіл. По хвилі передишки почали діставати погрози і присуди смерті різні особи. Дня 12.січня 1907 р. у Варшаві на Новім Світі, зроблено атентат на професора Університету Д.А. Давидова. Дня 3.марта 1907 р. відбувся напад на російських сту-

студентів варшавського ветеринарiйного iнститута. Прийшло до стрiлянини з бравiнгiв. Ранено кiлькох студентiв i нестудентiв. Сталося се тому, що в iнститутi не оглядаючися на погрози боiвок, вiдбувалися виклади.

4. Хто винен?

"Новое Время" з причини в горi наведених подiй в статтi "Длячого?" запитувало: 1/Длячого остає без вiдповiди система-тичний терор на професорiв i студентiв iнститута, 2/Длячого на погрозу убiйств не вiдповiдається погрозою замкнення iст-нуючих польських шкiл.

Треба ствердити, що мiсцева влада доносила про це куди слiд, одначе кадетське мiнiстерство було глухе на усi доноси. Польські нацiоналiсти умiли в Петербурзі ходити коло справи i переконати владу про слухнiсть польських домагань.

Шовiнiзм зрiс до тiєї степенi, що Поляки, якi давнiйше в розмовi з Москалями говорили лише по росiйськи, тепер не хотять цього робити.

УП. POLSKA MACIERZ SZKOLNA.

1/Нарушення закону.

Товариство " Polska Macierz Szkolna " записано в ре-е-стр /29.мая 1906 р./ товариств варшавської губернiї. Вона знехнувала закон, що треба зареєструватися i в других губернiях i вiдразу поширилася на 10 губернiй. Вона пішла походом на Холмщину i взагалi на мiсцевості де було мiшане населення, Шкiльна влада i деякi губернатори виступили проти польонiзацiї непольського населення. Головна Управа Macierzy в спростованню оскаржень, напечатаному в ч.531- 1907 р. Росiї пiдносить, що вiдкриття шкiл вiдбувалося не пiсля плану Головної Управи, а виключно по iнiцiятивi мiсцевого населення. Почин до цього да-вали на тайних конвентиклях члени: "Союза нацiоналiзацiї шкiл". Проти перепон вносили дiячi жалоби до мiнiстерства, до сенату i т. д.

2/ Неуоснована жалоба.

Головна Управа Macierzy вислала осенею 1906 р. до Петро-граду делегацiю з жалобою на перешкоди, якi ставить варшавський шкiльний округ дiяльностi товариства. Влада приймила делегацiю. Kurjer Warszawski в статтi " Przeciw Macierzy " описує i вичис-

Холмщини і що протє журба про освіту Малоросів припадає в уділі Полякам.

Примітка: Предсідником **Macie gз-а** був адвокат Осухоскі. Під псевдонімом Нестор скривався Сватковскі. В постанові варшавського генерал-губернатора про розв'язання товариства сказано, що від заряду товариства усувано щораз більше спокійних діячів і управа товариства опинилася в руках сепаратистів. Секретарем товариства був Ставецькі. Ставецькі виступив прилюдно проти Осуховського зі замітами угодової політики. Не беремо рішатися по чийй стороні була правда.

Не має сумніву, що російський публіцист Нестор старається розслідити справу і збагнути правду. Він не дійшов до жерела правди, бо опирається на матеріялах достарчених йому Осуховським.

5. Статистичні дані про шкільництво в польських Королівстві.

Ми обговоримо ті статистичні дані, які відносять до статті Нестора, а які мають доказувати, що правительство нічого не робить для поширення освіти в Королівстві взагалі, а на Холмщині зокрема. На основі праці варшавського статистичного комітету слід ствердити, що варшавський шкільний округ щодо пустоти шкіл займає одно з перших місць. Одна школа припадає в Росії на 55² верств в Королівстві 25². Мимо того всього Нестор стверджує, що в часі 1864 р. до 1894 р. скількість учеників народних шкіл зменшилася в містах з 31 на 27 на тисячу населення, а в селах з 21 на 19 на тисячу населення. Дальше твердить Нестор, що в Королівстві на підставі останньої переписи 3/7 неграмотних. Одна початкова школа припадає в містах на 3200 мешканців, в селах на 4000 тисячі. Підчас коли одна школа в російських губерніях, припадає на 1500 мешканців. Ті всі дані Нестора являються невірними. Так само невірними є дані про школи в Холмщині. Нестор твердить, що два мільйони населення сідлецької і люблинської губернії має тільки 257 шкіл, себто одна школа припадає на 8000 мешканців. Статистичні дані з 1907 р. доказують, що Нестор зменшив в четверо скількість шкіл на даній території. Так само маліє скількість неграмотних. В 1862 р. було в Королівстві тільки 9.7 грамотних. В 1897 р. 30.5. В російських губерніях середній відсоток грамотних виносив 19.78%. Крім цього ніде нема такої обильности низчих і середних шкіл. Видатки правительства на освіту винесли в Королівстві

на І. мешканця 57 коп. - у всіх других російських губерніях виносили вони значно менше.

В Королівстві державні розходи перевищують о 14% державні доходи, себто держава беручи І руб. податку звертає І рб. 14 коп.

Цей загальний ріст матеріальної і духовної культури Королівства - ріст населення, ріст міст, колюсальний розвиток промисловости, розвиток рільництва і сільського хозяйства, ріст шкільництва і грамотности - можна виявити лише спеціальним піклуванням держави про населення цієї країни. Проф. Янжуле: "Польща хліборобська країна, скоро достигла високої степені промислового розвитку. Цей ріст починається з утратою політичної самостійности Польщі і прилученням її до Росії.

Відносно переслідувань **Macierz-u** : ще в жовтні 1906 р. дозволила влада заложити 292 школи, в половині грудня 164 - разом 456. Оскільки з тих шкіл існувало лише 100 - то в тому вина товариства а не адміністраційної чи шкільної влади. Кс. Гралевський виїхав до Америки збирати гроші на товариство. Він зібрав там лише 3.000 рублів. Для збільшення засобів **Macierz-u** начато збирати пожертви в річницю Конституції 3-го мая. **Macierz** дає 30.000 корон на польонізацію шкіл на Шлеську. В 1907 р. зібрано 155.782 рублі. Націоналістичні часописи як **Kurjer Warszawski** погрожували напечатати прізвища тих, які не звернули збіркових лист. Бачимо з цього, що Нестор дався впровадити в блуд предсіднику **Macierz-u**.

На Холмщині, щоби обійти закон, закладала **Macierz** приюти а властиво це були школи. І поляки мають сміливість жалітися на поступовання російського правительства в той час, коли вони в Галичині переслідують українські школи. Маємо відомости, що много шкіл **Macierz-u** має зовсім лихих що до звання учителів. На 100 учителів занятих в школах Матиці в лемжинській губернії лише І. мая відповідний ценз. - прочі - домашнє образования.

В приватних школах вимагано від учителя рекомендації двох націоналістів, инакше не можна було одержати посади. Приватні школи закладаю передовсім у місцевостях о мішанім населенню. Вони звичайно не хотіли піддаватися контролі шкільної влади. Прикрашувано їх національними емблемами і не викладано російської мови. Деякі громади пробували передати гроші призначені на удержання державної школи, приватній школі.

6. Полеміка шкільної Матиці з "Россією".

Часопис "Россія" з 1907 р. в ч. 509, 531, напровадила цілий ряд доказів, що **Macierz** являється політичним засобом, а її кружки агітаційними комітетами. А саме:

" Товариство має свій статут і повинно ділати під контролею
" шкільної влади. 1/Вона без дозволу влади ствірає школи і
" то переважно не там де нема ніякої школи, лише там де є
" державна школа і населення в більшості не польськ. Таких
" незаконно створених шкіл є сотні. У її школах учать учителі,
" які не мають вимаганого знання, або яких дуже часто шкільна
" влада прогнала. 2/ **Macierz** уживає усіх засобів, щоби у своїх
" школах не учить російської мови, або учить лишень на показ,
" колиби прийшов інспектор. 3/Школи цього товариства не при-
" держуються зовсім шкільних програм і розпорядків влади. Але
" те ще не все. Під проводом діячів з Матиці відбуваються тай-
" ні зізди учителів. На тих зіздах обговорюється справи вихо-
" вання молоді в шовеністичному дусі і в який спосіб при по-
" мощі школи спольонізувати край. Деякі учителі відказувалися
" говорити з інспектором в російській мові і не криються зов-
" сім, що їм заборонено учить цього предмету. На стінах шкіл
" висять герби зєдиненої Польщі, портрети польських королів і
" т.п. Коли учитель не хоче пристосовуватися точно до шовені-
" стичного програму навчання, дістає письмо від Союзу націона-
" лізації шкіл. В тім письмі міститься загроза, що коли він
" буде пристосовуватися до розпорядку шкільної влади а не
" до волі народу, то Союз буде змушений иншим засобом проти-
" ставитися такому злочинному поступованню. **Macierz** в теперіш-
" ньому виді, це держава в держа ві, а при тім держава нетер-
" пима і жорстока в своїм фанатизмі. З цього бачимо, що діяль-
" ність Матиці не є лишень протестом проти теперішнього уряду,
" а рухом зверненням проти основ російської державности".

Щоби ослабити вражіння першої статті **Macierz** зажадала вид-
рукування спростовання. Воно появилось в ч. 531 "Россії" і в
ч. 247 "Руси". Товариство не відперло замітів, а радше їх підтверди-
ло. Зі спростовання пробивається нещирість і стремління промовчу-
вати, зглядно затаювати деякі факти. **Macierz** не лишало нічого
иншого, як заперечити свій звязок зі Союзом націоналізації шкіл зі
зіздами учителів, заперечити істнування соток протизаконно відкритих

шкіл.

В ч.68-ім, "Goniec-a" з дня 11.лютого 1907 р. появилася стаття члена Управи Macierz-u Завадського про польську школу. Та стаття є *profession de foi* Macierz-u - і націоналістичних кругів, хоча Macierz відпекувалася сеї статті руками і ногами. От уривки з неї:

"За послідні два роки польська школа в опінії громадянства стала ненарушимим догматом, про який не спорять а в який лише вірять. Дійсність переконує нас, що догмат цей далеко ще не уведений в життя. Про нього здається забуло і громадянство і преса а справу боротьби за польську школу поминають до обговорення ріжним нелегальним летучкам і відозвам".

"Між тим польська школа в загалі а народна школа в окрема являється найбільш жизненною потребою і тому про це питання треба говорити отверто повним голосом а не підпольним шепотом. Таким фактом безсумнівно є перш за все польська народна школа і від неї нічого не дозволимо собі "урвати".

"Пам'ятаю на все остане день 27.жовтня 1905 р. - в цей день на ХХП. зізді народні учителі вирішили торжественно, що в народній школі ніяка мова крім рідної не може бути предметом обов'язкового навчання. Здавалось, що тим способом справу польонізації школи рішено і покінчено".

"Не признає цього варшавська шкільна округа і намагається ріжними способами привернути до школи давню систему. В тій цілі переводиться інспекції шкіл, переноситься і проганяється учителів за польську мову, лякається і грозиться карами а вкінци видається знаменитий циркуляр, що жадає навчання 12 год. тижнево російської мови в міських і 14. год. в сільських народних школах.

"На цей циркуляр народні учителі дня 3.жовтня 1906 р. на зізді делегатів з усього Королівства рішили не менше рішучо: зберегти в силі постанови попередних зіздів народного учительства.

"Вслід за ними супроти згаданої тенденції округи мусить твердо, ясно і рішучо висказатися ціле громадянство. Ми мусимо повторити те що ми вже не раз говорили всім представникам правительства: "в народній школі ніяка інша мова крім рідної не може бути предметом навчання."

" Заняте нами становище розуміють вже правительственні круги.
" Розумів це і міністерство освіти і місцева адміністраційна
" влада. Не хоче погодитися з тим шкільна округа і безосновно
" хоче уходити оборонцем російської мови, в дійсності розходить-
" ся тут про оборону десятків чиновників, котрі з хвилею усунен-
" ня російської мови зі школи тратять підставу егзистенції. У
" нас нема ні одної вільної години до навчання російської мови.
" Що більше, колиби навіть був вільний час то ми не моглиби до-
" пустити до сего, бо за одною годиною російської мови увійдуть
" до школи ті, яким міністерський урядник Мамонтов сказав: "ви
" поступали так, що вас ненавидить ціле громадянство; вам нема
" міста в тім краю". Ті банкроти апухтинської системи могли
" бути лише її знаряддям - вони не можуть бути керманичами на-
" родної освіти".

" Наше громадянство числиться з тим, що можуть послідувати пог-
" рози і кари; може бути, що серед нам найдуться труси, яких на-
" род відкине з погордою, як дезертирів з своєї стійки. Можете
" карами зломити деякі слабкі характери; можете заставити в дея-
" ких школах учити кілька годин російської мови "на показ" і
" інспекторови, но ніхто не в силі завернути життя. Ніхто не в
" силі відібрати від громадянства польської школи. Народ володіє
" ще необрахованими силами, не вичерпаними ще резервами. Досить
" поглянути на Познань. Там та сама кров, той сам дух, та сама
" Польща. А там до оборони віри і мови станули осмилітні діти".

Macierz старається ріжними дуже натягненими міркуваннями від-
пекатися цієї статті. Здемастровані діячі **Macierz-u** пробували ще раз
оправдати себе а не дочекавшись спростовання в "Россії" помістили
в "Руси ч. 247 з вересня 1907 р.

Росія дала відповідь 27.вересня 1907 р. ч. 565 статтю: "Ще
про Польську Шкільну Матицю", в якій напровадила много фактів і
довказів.

7/ Зачинення Шкільної Матиці.

Щоби не бути голословними в характеристиці діяльності Мати-
ці наведемо ще голоси польської преси до і по зачиненню. Тижневик
"Kresy" так пише:

"Ні на йоту не відступаючи від своїх домагань шкільної реформи
" **Macierz** дала тим самим товчок до бойкоту державної школи
" польською молоддю, що спричинило перенесення у внутрішні гу-

"губернії високих шкіл. **Macierz** не могла нічого сотворити на їх місце і польська молодь масово їде будь в глибо Росії, будь за кордон. Це могли робити лише багатші а бідніші мали "замкнений доступ".

Віщими показалися слова часопису: **Płoczanin** /орган поступців/:

"Зачинено гімнастичне тов-о "Сокіл". **Nar.-dem.** преса приймила то як боязнь влади перед гімнастичним товариством. Не перечимо, що спершу Сокіл не мав політичного характеру. Но знаючи нахил вшехполяків профільтрувати кожную установу через націоналістичний фільтр, можемо напевно сказати, що до кількох літ Сокіл ставби тим чим є в Галичині. Ніхто з директорів шкіл **Macierz-u** не відважиться заперечити повну за висимість від нар.дем.партії. Тим можна вияснити політику-манію шкіл **Macierz-u**, що тероризує так учителів, як учеників. При одержанню посади питаються не про кваліфікації, а про "приналежність до партії".

Macierz Szkoln-y зустріла судьба "Сокла" і "Народового Клубу". Постановою варшавського генерал-губернатора з 1. грудня 1907 р. закрито товариство, мотивуючи так:

"Відомости про перебіг загальних зборів Матиці, що відбулися 12 і 13 листопада ц.р. виявляють: 1/що головною ціллю Товариства являється злочинне викликування в народі духа вузько національної окремішности. 2/що збори не подбали

"про навчання державної мови в школах Матиці, що являється "нарушенням закону про приватні школи, 3/що серед членів товариства кріпне стремління усунути з товариства спокійних членів, а захопити управу Товариства сепаратистами. Супроти представленого стану справи признаю дальше існування Товариства шкідливим в теперішній неспокійний час для державного порядку і публичного спокою і на основі постанов ст.12 про воєнний стан рішаю: товариство **Macierz** негайно закрито зі всіми його кружками установами і школами".

Закриття **Macierz-u** не було несподіванкою. Ще перед тим деяких діячів видалень з краю адміністраційним порядком. Головна управа одержала остерону. Не дивуйтеся на це все в загальних Зборах Товариства, що відбулися 12: і 13. листопада 1907 р. допущено до участі осіб з закордону і самі збори перемінилися у велику маніфестацію.

"губернії високих шкіл. **Macierz** не могла нічого сотворити на їх місце і польська молодь масово їде будь в глуб Росії, будь за кордон. Це могли робити лише багатші а бідніші мали "замкнений доступ".

Віщими показалися слова часопису: **Płoczanin** /орган поступців/:

"Зачинено гімнастичне тов-о "Сокіл". **Nar.-dem.** преса приймила то як боязнь влади перед гімнастичним товариством. Не перечимо, що спершу Сокіл не мав політичного характеру. Но знаючи нахил вшехполяків профільтрувати кожную установу через націоналістичний фільтр, можемо напевно сказати, що до кількох літ Сокіл ставби тим чим є в Галичині. Ніхто з директорів шкіл **Macierz-u** не відважиться заперечити повну за висимість від нар.дем. партії. Тим можна вияснити політику манію шкіл **Macierz-u**, що тероризує так учителів, як учеників. При одержанню посади питаються не про кваліфікації, а про приналежність до партії".

Macierz Szkoln-y зустріла судьба "Сокола" і "Народового Клубу". Постановою варшавського генерал-губернатора з 1. грудня 1907 р. закрито товариство, мотивуючи так:

"Відомости про перебіг загальних зборів Матиці, що відбулися 12 і 13 листопада ц.р. виявляють: 1/що головною ціллю Товариства являється злочинне викликування в народі духа вузько національної окремішности. 2/що збори не подбали

"про навчання державної мови в школах Матиці, що являється "нарушенням закону про приватні школи, 3/що серед членів товариства кріпне стремління усунути з товариства спокійних членів, а захопити управу Товариства сепаратистами. Супроти представленого стану справи признаю дальше існування Товариства шкідливим в теперішній неспокійний час для державного порядку і публичного супкою і на основі постанов ст.12 про воєнний стан рішаю: товариство **Macierz** негайно закрито зі всіми його кружками установами і школами".

Закриття **Macierz-u** не було несподіванкою. Ще перед тим деяких діячів видалень з краю адміністраційним порядком. Головна управа одержала осторону. Не дивуйтеся на це все в загальних Зборах Товариства, що відбулися 12: і 13. листопада 1907 р. допущено до участі осіб з закордону і самі збори перемінилися у велику маніфестацію.

" **Dziennik Poznański** " осуджує аранжерів загальних Зборів говорячи: "у нас все найдуться люди, які за ціну виглошення кількох бундючних фраз готові наразити існування товариства". Цей самий часопис осуджує постанову народово-демократичної партії про перебрання в свої руки цілої шкільної справи. Ця тайна постанова дісталася до відома загалу і скомпромітувала товариство.

Часопис " **Kraj** " так пише:

" Ми подібно, як Французи любимо страшенно много робити і "сплетничати. Подібно, як старі балакуни ми радо все випаляємо, а найрадіше про такі річі, які повинні бути тайною для власного хісна. Ми розпускаємо язики на прилюдних зборах де кожне сказане слово, повинно бути наперед передумане і розважене. Ми все друкуємо в часописах правду і неправду, щоби лишень написати щось новенького. Нашим нещастям в політичній і громадянській діяльності, являються різного рода фанфарони, в пресі-репортери. Такий фанфарон, коли має нагоду виступити прилюдно старається всіми засобами звернути на себе увагу різкими фразами та дешевим і крикливим патріотизмом. Робить він це не буручи під увагу що його промова може пошкодити справі".

" Часопис " **Prawda** " закидає **Macierz** клерикалізм і централізм, які то обставини уніщожили владі за одним замахом знищити ціле товариство.

Деякто твердить, що товариство знайшлося серед таких труднощів, що єдиним виходом для него було закриття. По словам " **Prawdy** " місце **Macierzu** заняв організований духовними і шляхтою католицький Союз. проф. А.Л.Погодин виступив в обороні закритої **Macierz-u**.

На основі статистики опублікованої в лютім 1908 р. проф. В.Есиповим всіх шкіл в десяти губерніях королівства 1904 р. було 8.693 з 13,950 учителями і з 455.105 учениками. Держава витрачує в Королівстві на освіту 45 коп. на одного мешканця /в державі 10 до 30 коп./.

УІІ. Признаки отверезіння в шкільній справі.

І/ Розчаровання до польської приватної школи.

Вже в лютім 1906 р. в краківськiм "Свая-і ч.54. появилася стаття: "Школи в Польському Королівстві". Стаття осуджує остро політикууючу молодь і школу в якій царує політика.

2/ Польська преса про свою школу.

В той час і польська преса почала критично дивитися, а навіть осуджувати польські приватні школи. Часопис "Слово" стверджує, що приватні школи не сповнили покладаних в них надій, що вони ширять серед молоді певні політичні і соціальні переконання місто виховувати уми і серця учеників. Подібно осуджує вложення польської школи: "Gazeta Polska". "Rola" стверджує знова, що в польській школі нема польського духа, що молодь тратить католицьку віру і грязне в атеїзмі. Шириться здичіння обичаїв і космополітизм.

"Gazeta Polska" підчеркує, що учительський молодий ще персонал так само як молодь заражений анархічним духом.

Всі підносять, що научний рівень польських приватних шкіл паде з дня на день. Появляються голоси, що шкільний страйк - це удар нанесений культурі.

3/ Ученики приватних польських шкіл.

Заграничні університети навіть у Львові і Кракові не приймали студентів, що покінчили польські приватні школи. Місцева польська преса бе з того приводу в дзвін тривоги.

4/ Признаки отверезіння.

Шкільні націоналізатори, видячи що ґрунт усувається з під ніг, роблять останні зусилля, щоб вдержати бойкот. "Broda" на початку 1907/8. шкільного року, звертається до читачів з призивом: **wytrwajmy**, і вказує на малий відсоток Поляків у гімназіях що доказує, що польське громадянство здібне постійно приносити жертви. Тепер бойкот вже без сили. Державні народні школи переповнені. В 1907 р. бажало вступити до державної середньої школи 1213 осіб польської народности, здало іспит лишень 625 /51%/ що доказує слабе приготування в польських приватних школах. Натомість далеко менша скількість польських учениць бажючи вступити до державних жіночих гімназій, а то тому, що від давна існував звичай посилати дівчат до приватних шкіл.

IX. Закінчення.

I. Порівняння шкільного руху в 1863 і 1905 році.

В 60-тих роках поширювано серед молоді відозву "учімся". Між одним і другим рухом є дуже багато схожості. Один і другий стремить від-будувати Польщу від " *morza do morza* ". У відозві 1863 р. пишеться:

"З освіти шириної ворогом може мати користь і Польща. Коли
"зі шкіл що остануться під прусько-австрійсько-російською
"опікою можуть виходити польських письменники, то чому не
"можуть виходити польські герої? Учімся однак лише для
"Польщі.

Шкільний бойкот в Познанщині стоїть без сумніву в зв'язку з шкільним рухом в Королівстві. Відозва з 1863 р. говорить далше: "Хай буде лише бажання добре і польське а нема такої науки, якоїби посередно не було можна використати в користь вітчизни. Коли ми учимся для ворогів, то хайби нас чекала нагорода чи кар'єра ми вчимося не радо, як за панщину, як наемники. Коли ми учимся для вітчизни, то це є великим і могутим борцем, що веде нас вперед а з книг і лабораторій буде кувати в моральному, чи фізичному розумінню оруже".

Знамениту характеристику відношення польської інтелігенції до російської державності і російської мови дає А.Колялович: К вопросу о русско-польском соглашении /1907/:

"Про державне значіння російської мови для російської імперії, а в тому і для Польщі - Поляки не люблять прямо говорити, бо пряме відкидування значіння булоби невластивістю не лише в наших очах, а і в очах Європи, з якою вони рахуються. Знова признання значіння відверталоби їх від тої ціли, що веде до автономії. Тому вони роблять так. Коли розходиться о російську мову і її значіння в літературі, театрі, науці - вони є повні одушевлення і подиву. Коли розходиться о російську мову і її роль в школі, суді, адміністрації - то той сам публіцист в тій самій статті заявляє, що сам звук тої мови викликає в нім прямо ненависть. Іншими словами публіцисти заперечують значіння російської мови не лише в Польщі а на тих всіх землях, що колись належали до Польщі".

81
Цю ненависть до російської мови і взагалі до всього, що російське пояснює вожд польських поступовців А.Свєнтоховський на сторінках "Правди": -

"Ненависть буває часом одинокою зброєю поневолених і покритих. Ми боролися тим зброєю 100 літ, заострили його 40 літ тому назад, притупили за 2 останні роки а тепер знова заострюємо. Ми безпощадно ненавидимо все, що російське ми перемінилися в мільйони змії, що кусають руку, яка їх душить".

I. 1. 2.

Визханки

1925-

1934

187/10

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

Ч. 1921/30

Д О В І Р О Ч Н О !

О Б І Ж Н И К Ч. 4

/Виборчий ч. 1./

До

Повітових Народніх Комітетів, Мужів Довіря Партії та 6 Членів Укр Парл.Репрезентації.

1./ Український виборчий блок.

Як відомо з преси наша партія звернулася до інших демократичних українських партій, які стоять на національному ґрунті, з пропозицією утворення спільного виборчого блоку. Переговори в цій справі ведуться і є повна надія, що доведуть до успішного кінця. Вислід переговорів буде поданий незадовго до загального відома, тоді різнож розішлеться директиви що до технічної організації праці блокових груп по повітах.

Незалежно від цього наші Повітові Організації приступлять негайно до підготовчої виборчої акції на основі вказівок, які понище подаємо.

2./ Повітові Виборчі Комітети.

Пригадуємо, що Повітові Народні Комітети, згідно з організаційним статутом партії, перетворюються в часі виборів на Виборчі Повітові Комітети, які провадять на терені повіту виборчу працю. В повітах, де зайде узасаднена потреба, можуть Повітові Народні Комітети виділити з поміж себе ділові Виборчі Комітети з еwent кооптованням до таких, осіб з поза Пов Нар Комітету.

3./ Передвиборча нарада громадських партійних управ і мужів довіря.

Голови Повітових Народніх Комітетів скличуть в найближчих днях вступну передвиборчу нараду в цілі поінформовання громадських партійних управ і мужів довіря про їх завдання в передвиборчому часі. Нараду належить підготувати так, щоб не забракло

представника ані одної місцевости. В коротких, але ядernih і річевих рефератах належить уваглядити найбільше актуальні справи в зв'язку з виборчим кампанієм. Негайно треба конечно перевірити ваги доповнити списки громадських партійних управ емент мужів довіря, щоби заповнити собі на час виборчої праці тривкий зв'язок зі всіма місцевостями повіту. Такі списки виготовити в кількох примірниках з точним заповненням адрес поодиноких людей і один примірник переслати для вжитку Краєвої Народньої Канцелярії. /В цілі емент висилки друків і часописей/.

4./ Зв'язок Повітових Виборчих Комітетів з Краєвою Народньою Канцелярією.

Ще раз з особливим підчеркненням звертаємо на цьому місці увагу Повітовим Народнім Комітетам на найслабше місце нашої політичної організації. В них недостаточний, або подекуди й ніякий зв'язок з краєвим політичним центром. Відомо нам річю є, що подекуди наші обіжники навіть не відчитується на засіданнях Повітового Народнього Комітету, а велика частина наших повітових політичних організацій не відповідає нам на наші численні запити, не говорячи вже про виконання на місцях наших доручень. В теперішнім часі, в яким йде на наш народ безпощадний наступ, вимагаємо від наших політичних повітових проводів особливої особованості і солідності в праці. Одним з виявів цього буде назавання тривкого зв'язку з краєвим політичним осередком.

5./ Повітові Виборчі Канцелярії.

В тих повітах, де встнують вже Повітові Народні Канцелярії, перебирають вони в передвиборчим часі технічну підготовку. Повіти, котрі ще до тепер таких канцелярій не мають, повинні конечно хочби на передвиборчий час вишукати відповідного урядовця і льокаль в цілі створення постійного виборчого осередка в повіті. Окружні Канцелярії Суду утворені різнож у найближчому часі і їх адреси оголоситься.

6./ Інформативна діяльність Повітових Виборчих Комітетів.

В часі передвиборчим велике значіння мають по селах

обіжники з приступними поученнями і зазівками. Повітові Вибірчі Комітети подбають о видавання кожного тижня коротких обіжників до своїх мужів довіря на села, з яких передані були їм зарядження Центрального Комітету, інформації про актуальні справи в зв'язку з виборчим календарцем, поради і збірці, виборчі реклямації, рекурси, короткі поучення про сам виборчий акт і т.п.

7. / Народи сільської інтелігенції. =====

Одно з найважливіших завдань припадає в часі виборів інтелігенції на села. Вона стоїть найблище селянських мас і її голос завжди для селянства є міродайним. Уважаємо доцільним скликати в найближньому догідному часі нараду сільської інтелігенції, та доручити їй виконання поважніших завдань відповідно до місцевих вимог.

8. / Українське жіноцтво. =====

Повітові Народні Комітети увійдуть негайно в зв'язок з місцевими жіночими організаціями, зглядно жіночими Пов. Виб. Комітетами, які, як нам відомо, утворилися по деяких місцевостях і в порозумінню з ними скличуть нараду жіноцтва, щоби його заінтересувати справах виборів. До кожного Вибірчого Комітету належить кооптувати найменше 2 жінки, не забуваючи, що жінки становлять 50% виборців.

9. / Народний Вибірчий Фонд. =====

Одною з найважливіших передумов передвиборчої праці є справа грошових засобів. Наші політичні противники будуть цілком певно розпоряжати великими грошми і ними деморалізувати наше село. Наша політична організація може цьому протиставити лише працю і ідею. Однак кожда велика акція, а передовсім кожді вибори коштують великі гроші і їх муситься зібрати. В коротці буде оголошений в пресі зазив до переведення збірки на ВИБОРЧИЙ ФОНД. Маємо надію, що наш поклик знайде належний відгомін в громадянстві, а Повітові Комітети прохаємо допомогти нам та доложити всіх старань, щоби збірка якнайширше охопила населення повіту. Ближчі інструкції що до способу збірки ВИБОРЧОГО ФОНДУ будуть в найближчих днях оголошені в пресі.

10./ Поучення в справі виборчого закону.

З причини браку фондів не буде видано окремого виборчого підручника, тимбільше, що по бібліотеках Повітових Канцелярій такі знаходяться. Якщо однак таких нема, то можна буде все кілька примірників для вжитку повітового центра роздобути між приватними особами в повіті.

Натомість будемо поміщувати в найближчих числах української національної преси ці уступи виборчої ординації, які є потрібні для загалу виборців. Прохасмо Повітові Виборчі Комітети звертати увагу виборців на ці поучення в часописах.

11./ Окружні Конференції.

В часі від 17-го до 24-го вересня ц.р. відбудуться окружні конференції з участю членів Президії Центрального Комітету, на яких видасться далі інструкції до загальних напрямків виборчої праці.

Львів, дня 13 вересня 1930 р.

ЗА П Р Е З И Д І Ю :

Др Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ в.р.
Голова.

Др Любомир МАКАЮШИК в.р.
Головний Секретар

Ч. 1942/30.

Львів, дня 17 вересня 1930 р.

ДОДАТОК ДО ОБІЖНИКА Ч. 4

В зв'язку з уступом нашого виборчого обіжника ч. 4. в котрім говориться про НАРОДНИЙ ВИБОРЧИЙ ФОНД, подаємо до виконання Повітовим Виборчим Комітетам слідує:

1./ Приділити одному з членів Повітового Виборчого Комітету окреме завдання організації виборчих фондів на терені Вашого повіту до обов'язків відповідального перед Повітовим Виборчим Комітетом організатора грошових виборчих засобів буде належати:

а./ Доложити всіх зусиль, щоби Ваш повіт, а зокрема кожен член нашої партії і свідомий громадянин причинився своєю жертвою до збірки на КРАСНИЙ НАРОДНИЙ ВИБОРЧИЙ ФОНД дати належить слати на адресу Земельного Гіпотечного Банку у Львові, вул. Словацького 14,konto "Народний Виборчий Фонд". В цій справі з найближчих днів буде в українській нац. пресі поміщений заклик Центрального Комітету.

б./ Зорганізувати Повітовий ВИБОРЧИЙ ФОНД для потреб виборчої акції на терені Вашого повіту.

2./ Подіюний план приєднання необхідних грошових засобів на вибори залишаємо до виконання Повітовим Виборчим Комітетам. Деякі з повітів радять собі в цей спосіб, що оподаткували поодинокі села свого повіту відповідними квотами 20- 40 Зол./Золочів/ залежно від спроможности, та через сільські виборчі комітети цей виборчий податок вже стягають.

Ще раз підчеркуємо велике значіння підчас виборів грошових засобів, яких у нас тепер нема. Наші кандидати люде немають, а що не розпоряджають ніякою готівкою, грозить нам цілковитий брак гроша тоді, коли буде його найбільша потреба. Тому взаємо і просимо наші Повітові Виборчі комітети зарядити в цій справі що належить, та повідомити в короткому часі о своїх заходах Краєву Народню Канцелярію.

ЗА ПРЕЗИДІУ:

Др. Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ в.р. Голова

Др. Любомир МАНАРУШКА в.р.
Головний Секретар.

Ч. 1942/30.

Львів, дня 17 вересня 1939 р.

ДОДАТОК ДО ОБІЖНИКА Ч. 4

В зв'язку з уступом нашого виборчого обіжника ч. 4, в котрім говориться про НАРОДНИЙ ВИБОРЧИЙ ФОНД, подаємо до виконання повітовим Виборчим Комітетам слідує:

1./ Приділити одному з членів повітового Виборчого Комітету окреме завдання організації виборчих фондів на терені Вашого повіту. До обов'язків відповідального перед повітовим Виборчим Комітетом організатора грошових виборчих засобів буде належати:

а./ Доложити всіх зусиль, щоби Ваш повіт, а зокрема кожний член нашої партії і свідомий громадянин причинився своєю жертвою до збірки на КРАЄВИЙ НАРОДНИЙ ВИБОРЧИЙ ФОНД. Дякує належить слати на адресу Земельного Гіпотечного Банку у Львові, вул. Словацького 14,konto "Народний Виборчий фонд". В цій справі в найближчих днях буде в українській нац. пресі поміщений заклик Центрального Комітету.

б./ Зорганізувати повітовий ВИБОРЧИЙ ФОНД для потреб виборчої акції на терені Вашого повіту.

2./ Подріюний план приєднання необхідних грошових засобів на вибори залишаємо до виконання повітовим Виборчим Комітетам. Деякі з повітів радять собі в цей спосіб, що оподаткували поодинокі села свого повіту відповідними зборами 20- 40 Зол. /Золочів/ залежно від спроможности, та через сільські виборчі комітети цей виборчий податок вже стягають.

Ще раз підчеркуємо велике значіння підчас виборів грошових засобів, яких у нас тепер нема. Наші кандидати люди небагаті, а що не розпоряджають ніякою готівкою, грозить нам цілковитий брак гроша тоді, коли буде його найбільша потреба. Тому закликаємо і просимо наші повітові Виборчі комітети зарядити в цій справі що належить, та повідомити в короткому часі о своїх заходах Краєву Народну Канцелярію.

ЗА ПРЕЗИДІУ:

Др. Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ в.р. Голова

Др. Любомир МАКАРУШКА в.р.
Головний Секретар.

Ч. 1942/30.

Львів, дня 17 вересня 1930 р.

ДОДАТОК ДО ОБІЖНИКА Ч. 4
=====

В зв'язку з уступом нашого виборчого обіжника ч. 4. в котрім говориться про НАРОДНИЙ ВИБОРЧИЙ ФОНД, подаємо до виконання Повітовим Виборчим Комітетам слідуєче :

1./ Приділити одному з членів Повітового Виборчого Комітету окреме завдання організації виборчих фондів на терені Вашого повіту до обов'язків відповідального перед Повітовим Виборчим Комітетом організатора грошових виборчих засобів буде належати:

а./ Доложити всіх зусиль, щоби Ваш повіт, а зокрема кожний член нашої партії і свідомий громадянин причинився своєю жертвою до збірки на КРАЄВИЙ НАРОДНИЙ ВИБОРЧИЙ ФОНД. Дячки належить слати на адресу Земельного Гіпотечного Банку у Львові, вул. Словацького 14,konto "Народний Виборчий Фонд". В цій справі з найближчих днів буде в українській нац.пресі поміщений заклик Центрального Комітету.

б./ Зорганізувати Повітовий ВИБОРЧИЙ ФОНД для потреб виборчої акції на терені Вашого повіту.

2./ Подрібний план приєднання необхідних грошових засобів на вибори залишаємо до виконання Повітовим Виборчим Комітетам. Деякі з повітів радять собі в цей спосіб, що оподаткували поодинокі села свого повіту відповідними квотами 20- 40 Зол. /Золочів/ залежно від спроможности, та через сільські виборчі комітети цей виборчий податок вже стягають.

Ще раз підчеркуємо велике значіння підчас виборів грошових засобів, яких у нас тепер нема. Наші кандидати люде небагаті, а що не розпоряджають ніякою готівкою, грозить нам цілковитий брак гроша тоді, коли буде його найбільша потреба. Тому взаємо і просимо наші Повітові Виборчі комітети зарядити в цій справі що належить, та повідомити в короткому часі о своїх заходах Краєву Народну Канцелярію.

ЗА ПРЕЗИДЕНТА:

Др Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ в.р. Голова

Др Любомир МАКАРУШКА в.р.
Головний Секретар.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

Ч. 1921/80

Д О В І Р О Ч Н О :

О Б І Ж Н И К Ч. 4

/Виборчий ч. 1./

До

Повітових Народніх Комітетів, Мужів Довіря Партії та б. Членів Укр. Парл. Репрезентації.

1./ Український виборчий блок.

Як відомо з преси наша партія звернулася до інших демократичних українських партій, які стоять на національному ґрунті, з пропозицією утворення спільного виборчого блоку. Переговори в цій справі ведуться і є повна надія, що доведуть до успішного кінця. Вислід переговорів буде поданий незадовго до загального відома, тоді різнож розішлеться директиви що до технічної організації праці блокових груп по повітах.

Незалежно від цього наші Повітові Організації приступлять негайно до підготовчої виборчої акції на основі вказівок, які понище подаємо.

2./ Повітові Виборчі Комітети.

Пригадуємо, що Повітові Народні Комітети, згідно з організаційним статутом партії, перетворюються в часі виборів на Виборчі Повітові Комітети, які провадять на терені повіту виборчу працю. В повітах, де зайде узасаднена потреба, можуть Повітові Народні Комітети виділити з поміж себе Ділові Виборчі Комітети з еwent. кооптованням до таких, осіб з поза Пов. Нар. Комітету.

3./ Передвиборча нарада громадських партійних управ і мужів довіря.

Голови Повітових Народніх Комітетів скличуть в найближчих днях вступну передвиборчу нараду в цілі поінформовання громадських партійних управ і мужів довіря про їх завдання в передвиборчому часі. Нараду належить підготувати так, щоб не забракло

представника ані одної місцевости. В коротких, але ядernih і річевих рефератах належить узгляднити найбільше актуальні справи в зв'язку з виборчим календарцем. Негайно треба конечно перевірити вєгл доповнити списки громадських партійних управ евент мужів довіря, щоби забезпечити собі на час виборчої праці трівкий зв'язок зі всіма місцевостями повіту. Такі списки виготовити в кількох примірниках з точним заповненням адрес поодиноких людей і один примірник переслати для вжитку Краввої Народньої Канцелярії. /В цілі евент висилки друку і часописей/.

4./ Зв'язок Повітових Виборчих Комітетів з Краввою Народньою Канцелярією.

Ще раз з особливим підчеркненням звертаємо на цьому місці увагу Повітовим Народнім Комітетам на найслабше місце нашої політичної організації. Їм недостаточний, або подекуди й ніякий зв'язок з краввим політичним центром. Відомо нам річю є, що подекуди наші обіжники навіть не відчитується на засіданнях Повітового Народнього Комітету, а велика частина наших повітових політичних організацій не відповідає нам на наші численні запити, не говорячи вже про виконання на місцях наших доручень. В теперішнім часі, з яким їде на наш народ безпощадний наступ, вимагаємо від наших політичних повітових провідів особливої осовязковости і солідности в праці. Одним з виявів цього буде назявання трівкого зв'язку з краввим політичним осередком.

5./ Повітові Виборчі Канцелярії.

В тих повітах, де встнують вже Повітові Народні Канцелярії, перебирають вони в передвиборчим часі технічну підготовку. Повіти, котрі ще до тепер таких канцелярій не мають, повинні конечно хочби на передвиборчий час вишукати відповіднього урядовця і льокаль в цілі створення постійного виборчого осередка в повіті. Окружні Канцелярії будуть утворені різнож у найблищому часі і їх адреси оголоситься.

6./ Інформатизна діяльність Повітових Виборчих Комітетів.

В часі передвиборчим велике значіння мають по селах

обіжники з приступними поученнями і екзівками. Повітові Виборчі Комітети подбають о видавання кожного тижня коротких обіжників до своїх мужів довіря на села, з яких передавані сулиб ім зарядження Центрального Комітету, інформації про актуальні справи з звязку з виборчим календарцем, поради і взірці./виборчі реклямації, рекурси, короткі поучення про сам виборчий акт і т.п./.

7./ Народи сільської інтелігенції, =====

Одно з найважливіших завдань припадає в часі виборів інтелігенції на села. Вона стоїть найблище селянських мас і її голос завжди для селянства є міродайним. Уважамо доцільним скликати в найблищому догідному часі нараду сільської інтелігенції, та доручити їй виконання поважніших завдань відповідно до місцевих-вимог.

8./ Українське жіноцтво. =====

Повітові Народні Комітети увійдуть негайно в звязок з місцевими жіночими організаціями, зглядно жіночими Пов. Виб. Комітетами, які, як нам відомо, утворилися по деяких місцевостях і в порозумінню з ними скличуть нараду жіноцтва, щоби його заінтересувати справою виборів. До кожного Виборчого Комітету належить кооптувати найменше 2 жінки, не забуваючи, що жінки становлять 50% виборців.

9./ Народній Виборчий Фонд. =====

Одною з найважливіших передумов передвиборчої праці є справа грошевих засобів. Наші політичні противники будуть цілком певно розпоряжати великими грішми і ними деморалізувати наше село. Наша політична організація може цьому протиставити лише працю і ідею. Одначе кожда велика акція, а передовсім кожді вибори коштують великі гроші і їх муситься зісрати. В коротці суде оголошений в пресі зазив до переведення збірки на ВИБОРЧИЙ ФОНД. Маємо надію, що наш поклик найде належний відгомін в громадянстві, а Повітові Комітети прохаємо допомогти нам та доложити всіх старань, щоби збірка якнайширші круги населення повіту. Блищі інструкції що до способу збірки ВИБОРЧОГО ФОНДУ будуть в найблищих днях оголошені в пресі.

10./ Поучення в справі виборчого закону.
=====

З причини браку фондів не будеся видавати окремого виборчого підручника, тимбільше, що по бібліотеках Повітових Канцелярій такі знаходяться. Якщо одначе таких нема, то можна буде все кілька примірників для вжитку повітового центра роздобути між приватними особами в повіті.

Натомість будемо поміщувати в найближчих числах української національної преси ці уступи виборчої ординації, які є потрібні для загалу виборців. Прохасмо Повітові Виборчі Комітети звертати увагу виборців на ці поучення в часописах.

11./ Окружні Конференції.
=====

В часі від 17-го до 24-го вересня ц.р. відбудуться окружні конференції з участю членів Президії Центрального Комітету, на яких видасться дальше інструкції до загальних напрямних виборчої праці.

Львів, дня 13 вересня 1930 р.

ЗА П Р Е З И Д І Ю :

Др Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ в.р.

Голова.

Др Любомир МАКАРУШКА в.р.

Головний Секретар

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.
=====

Ч. 1921/30

Д О В І Р О Ч Н О I

О Б І Ж Н И К Ч. 4
/Виборчий ч. 1./

До

Повітових Народніх Комітетів, Мужів Довіря Партії та Чле-
нів Укр Парл.Репрезентації.

1./ Український виборчий блок.
=====

Як відомо з преси наша партія звернулася до інших де-
мократичних українських партій, які стоять на національному ґрунті,
з пропозицією утворення спільного виборчого блоку. Переговори в
цій справі ведуться і є повна надія, що доведуть до успішного кін-
ця. Вислід переговорів буде поданий незадовго до загального відома,
тоді різнож розішлеться директиви що до технічної організації пра-
ці блокових груп по повітах.

Незалежно від цього наші Повітові Організації при-
ступлять негайно до підготовчої виборчої акції на основі вказівок,
які понище подаємо.

2./ Повітові Виборчі Комітети.
=====

Пригадуємо, що Повітові Народні Комітети, згідно з ор-
ганізаційним статутом партії, перетворюються в часі виборів на Ви-
борчі Повітові Комітети, які провадять на терені повіту виборчу пра-
цю. В повітах, де зайде узасаднена потреба, можуть Повітові Народні
Комітети виділити з поміж себе Ділові Виборчі Комітети з евент.ко-
оптованням до таких, осіб з поза Пов.Нар.Комітету.

3./ Передвиборча нарада громадських партійних управ
і мужів довіря.

Голови Повітових Народніх Комітетів скличуть в най-
блищих днях вступну передвиборчу нараду в цілі поінформування гро-
мадських партійних управ і мужів довіря про їх завдання в передви-
борчому часі. Нараду належить підготувати так, щоби не забракло

представники ані одної місцевості. В коротких, але ядernih і річевих рефератах належить узагледити найбільше актуальні справи в звязку з виборчим календарцем. Негайно треба конечно провирити вглед доповнити списки громадських партійних управ евент мужів довіря, щоби запевнити собі на час виборчої праці тривкий звязок з і всіма місцевостями позіту. Такі списки виготовити в кількох примірниках з точним заповданням адрес поодиноких людей і один примірник переслати для вжитку Краєвої Народньої Канцелярії./В цілі евент висилки друків і часописей/.

4./ Звязок Повітових Виборчих Комітетів з Краєвою Народньою Канцелярією.

Ще раз з особливим підчеркненням звертаємо на цьому місці увагу Повітовим Народнім Комітетам на найслабше місце нашої політичної організації. В ним недостаточний, асо подекуди й ніякий звязок з краєвим політичним центром. Відомо нам річчю є, що подекуди наші обіжники навіть не відчитується на засіданнях Повітового Народнього Комітету, а велика частина наших повітових політичних організацій не відповідає нам на наші численні запити, не говорячи вже про виконання на місцях наших доручень. В теперішнім часі, в яким йде на наш народ безпощадний наступ, вимагаємо від наших політичних повітових проводів особливої осовязковости і солідности в праці. Одним з виявів цього буде навязання тривкого звязку з краєвим політичним осередком.

5./ Повітові Виборчі Канцелярії.

В тих повітах, де встнують вже Повітові Народні Канцелярії, перебирають вони в передвиборчим часі технічну підготовку. Повіти, котрі ще до тепер таких канцелярій не мають, повинні конечно - хочби на передвиборчий час- вишукати відповідного урядовця і льокаль в цілі створення постійного виборчого осередка в позіті. Окружні Канцелярії судуть утворені різнож у найблищому часі і їх адреси оголоситься.

6./ Інформатизна діяльність Повітових Виборчих Комітетів.

В часі передвиборчим велике значіння мають по селах

обіжники з приступними поученнями і екавіками. Повітові Вибірчі Комітети подбають о видавання кожного тижня коротких обіжників до своїх мужів довіря на села, з яких передані були їм заарядження Центрального Комітету, інформації про актуальні справи з зв'язку з виборчим календарцем, поради і взірці./виборчі реклямації, рекурси, короткі поучення про сам виборчий акт і т.п./

7./ Народи сільської інтелігенції,

Одно з найважливіших завдань припадає в часі виборів інтелігенції на селах. Вона стоїть найблище селянських мас і її голос завжди для селянства є міродайним. Уважимо доцільним скликати в найблищому догідному часі нараду сільської інтелігенції, та доручити їй виконання поважніших завдань відповідно до місцевих вимог.

8./ Українське жіноцтво.

Повітові Народні Комітети увійдуть негайно зв'язок з місцевими жіночими організаціями, згідно жіночими Пов. Виб. Комітетами, які, як нам відомо, утворилися по деяких місцевостях і з порозумінню з ними скличуть нараду жіноцтва, щоби його заінтересувати справою виборів. До кожного Вибірчого Комітету належить кооптувати найменше 2 жінки, не забуваючи, що жінки становлять 50% виборців.

9./ Народній Вибірчий Фонд.

Одною з найважливіших передумов передвиборчої праці є справа грошевих засобів. Наші політичні противники будуть цілком певно розпоряжати великими грошми і ними деморалізувати наше село. Наша політична організація може цьому протиставити лише працю і ідею. Однак кожда велика акція, а передовсім кожді вибори коштують великі гроші і їх муситься зібрати. В коротці буде оголошений в пресі зазив до переведення збірки на ВИБОРЧИЙ ФОНД. Маємо надію, що наш поклик знайде належний відгомін в громадянстві, а Повітові Комітети прохаємо допомогти нам та доложити всіх старань, щоби збірка якнайширші круги населення повіту. Блищі інструкції по до способу збірки ВИБОРЧОГО ФОНДУ будуть в найближчих днях оголошені в пресі.

10./ Поучення в справі виборчого закону.

З причини браку фондів не будеся видавати окремого виборчого підручника, тимбільше, що по бібліотеках Повітових Канцелярій такі знаходяться. Якщо одначе таких нема, то можна буде все кілька примірників для вжитку повітового центра роздобути між приватними особами в повіті.

Натомість будемо помішувати в найближчих числах української національної преси ці уступи виборчої ординації, які є потрібні для загалу виборців. Прохавмо Повітові Виборчі Комітети звертати увагу виборців на ці поучення в часописах.

11./ Окружні Конференції.

В часі від 17-го до 24-го вересня ц.р. відбудуться окружні конференції з участю членів Президії Центрального Комітету, на яких видасться дальше інструкції до загальних напрямних виборчої праці.

Львів, дня 13 вересня 1930 р.

ЗА П Р Е З И Д І Ю :

Др Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ в.р.
Голова.

Др Любомир МАКАВУШКА в.р.
Головний Секретар

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.
=====

Ч. 1921/30

Д О В І Р О Ч Н О 1

О Б І Ж Н И К Ч. 4

/Виборчий ч. 1./

До

Повітових Народніх Комітетів, Мужів Довіря Партії та б.Чле-
нів Укр.Ларл.Репрезентації.

1./ Український виборчий блок.
=====

Як відомо з преси наша партія звернулася до інших де-
мократичних українських партій, які стоять на національному ґрунті,
з пропозицією утворення спільного виборчого блоку. Переговори в
цій справі ведуться і є повна надія, що доведуть до успішного кін-
ця. Вислід переговорів буде поданий незадовго до загального відома,
тоді різнож розішлеться директиви що до технічної організації пра-
ці блокових груп по повітах.

Незалежно від цього наші Повітові Організації при-
ступлять негайно до підготовчої виборчої акції на основі вказівок,
які понище подаємо.

2./ Повітові Виборчі Комітети.
=====

Пригадуємо, що Повітові Народні Комітети, згідно з ор-
ганізаційним статутом партії, перетворюються в часі виборів на Ви-
борчі Повітові Комітети, які провадять на терені повіту виборчу пра-
цю. В повітах, де зайде узасаднена потреба, можуть Повітові Народні
Комітети виділити з поміж себе Ділові Виборчі Комітети з евент.ко-
оптованням до таких, осіб з поза Пов.Нар.Комітету.

3./ Передвиборча нарада громадських партійних управ
і мужів довіря.

Голови Повітових Народніх Комітетів скличуть в най-
блищих днях вступну передвиборчу нараду в цілі поінформовання гро-
мадських партійних управ і мужів довіря про їх завдання в передви-
борчому часі. Нараду належить підготувати так, щоб не забракло

представники ані одної місцевості. В коротких, але ядernih і річевих рефератах належить узагледити найбільше актуальні справи в зв'язку з виборчим календарцем. Негайно треба конечно перевірити взагл доповнити списки громадських партійних управ евент мужів довіря, щоби за- певнити собі на час виборчої праці трівкий зв'язок зі всіма місце- востями повіту. Такі списки виготовити в кількох примірниках з точ- ним заповданням адрес поодиноких людей і один примірник переслати для вжитку Краєвої Народньої Канцелярії./В цілі евент висилки дру- ків і часописей/.

4./ Зв'язок Повітових Виборчих Комітетів з Краєвою Народньою Канцелярією.

Ще раз з особливим підчеркненням звертаємо на цьому місці увагу Повітовим Народнім Комітетам на найслабше місце нашої політичної організації. В них недостаточний, асо подекуди й ніякий зв'язок з краєвим політичним центром. Відомою нам річчю є, що поде- куди наші обіжники навіть не відчитується на засіданнях Повітового Народнього Комітету, а велика частина наших повітових політичних ор- ганізацій не відповідає нам на наші численні запити, не говорячи вже про виконання на місцях наших доручень. В теперішнім часі, в яким йде на наш народ безпощадний наступ, вимагаємо від наших політичних повітових проводів особливої обов'язковості і солідності в праці. Одним з виявів цього буде навіязання трівкого зв'язку з краєвим по- літичним осередком.

5./ Повітові Виборчі Канцелярії.

В тих повітах, де встнуть вже Повітові Народні Кан- целярії, перебирають вони в передвиборчим часі технічну підготовку. Повіти, котрі ще до тепер таких канцелярій не мають, повинні конеч- но хочби на передвиборчий час вишукати відповідного урядовця і льокаль з ціли створення постійного виборчого осередка в повіті. Окружні Канцелярії судуть утворені різнож у найближчому часі і їх ад- реси оголоситься.

6./ Інформатизна діяльність Повітових Виборчих Комітетів.

В часі передвиборчим велике значіння мають по селах

обіжники з приступними поученнями і еказівками. Повітові Виборчі Комітети подбають о видавання кожного тижня коротких обіжників до своїх мужів довіря на села, з яких передані були їм заарядження Центрального Комітету, інформації про актуальні справи з зв'язку з виборчим календарцем, поради і взірці./виборчі реклямації, рекурси, короткі поучення про сам виборчий акт і т.п./.

7./ Народи сільської інтелігенції.
=====

Одно з найважливіших завдань припадає в часі виборів інтелігенції на селах. Вона стоїть найблище селянських мас і її голос завжди для селянства є міродайним. Уважимо доцільним скликати в найближньому догідному часі нараду сільської інтелігенції, та доручити їй виконання поважніших завдань відповідно до місцевих вимог.

8./ Українське жіноцтво.
=====

Повітові Народні Комітети увійдуть негайно в зв'язок з місцевими жіночими організаціями, згідно жіночими Пов. Виб. Комітетами, які, як нам відомо, утворилися по деяких місцевостях і в порозумінню з ними скличуть нараду жіноцтва, щоби його заінтересувати справою виборів. До кожного Виборчого Комітету належить кооптувати найменше 2 жінки, не забуваючи, що жінки становлять 50% виборців.

9./ Народній Виборчий Фонд.
=====

Одною з найважливіших передумов передвиборчої праці є справа грошових засобів. Наші політичні противники будуть цілком певно розпорятися великими грошми і ними деморалізувати наше село. Наша політична організація може цьому протиставити лише працю і ідею. Однак кожда велика акція, а передовсім кожді вибори коштують великі гроші і їх муситься зібрати. В коротці буде оголошений в пресі зазив до переведення збірки на ВИБОРЧИЙ ФОНД. Маємо надію, що наш поклик знайде належний відгомін в громадянстві, а Повітові Комітети прохавмо допомогти нам та доложити всіх старань, щоби збірка якнайширші круги населення повіту. Блищі інструкції що до способу збірки ВИБОРЧОГО ФОНДУ будуть в найближчих днях оголошені в пресі.

10./ Поучення в справі виборчого закону.
=====

З причини браку фондів не будеся видавати окремого виборчого підручника, тимбільше, що по бібліотеках Повітових Канцелярій такі знаходяться. Якщо одначе таких нема, то можна буде все кілька примірників для вжитку повітового центра роздобути між приватними особами в Повіті.

Натомість будемо поміщувати в найближчих числах української національної преси ці уступи виборчої ординації, які є потрібні для загалу виборців. Прохаємо Повітові Виборчі Комітети звертати увагу виборців на ці поучення в часописах.

11./ Окружні Конференції.
=====

В часі від 17-го до 24-го вересня ц.р. відбудуться окружні конференції з участю членів Президії Центрального Комітету, на яких видасться дальше інструкції до загальних напрямних виборчої праці.

Львів, дня 13 вересня 1930 р.

ЗА П Р Е З И Д І Ю :

Др Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ в р.
Голова.

Др Любомир МАКАРУШКА в р.
Головний Секретар

94

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.
=====

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.
=====

ДОВІРОЧНО !

Ч. 1920/30.

До рук власних
членів Пов. Нар.
Комітетів. !

О Б І Ж Н И К Ч. 5.

/Висорчий ч. 2./

На підставі перших вісток з виборчої праці по наших повітах можемо вже нині твердити, що існує з гори уложений план розбивання українських віч та унеможливлення нам виборчої акції. Все те має на цілі дезорієнтувати наше село і не дати спростоги нашим повітовим політичним проводам вплинути на успішний вислід висорів.

Беручи повище під увагу Президія Ц.К. УНДО-ння звертає увагу всім нашим повітовим висорчим комітетам на велику небезпеку, яка може заістнувати тоді, колиб вони вели висорчу кампанію без ніякого плану, або колиб його не пристосували до нових можливостей. В теперішній ситуації може як ніколи перед тим треба великої чуйності, обов'язковости, розваги та глибоко продуманого плану праці. Від того буде залежати наша перемога або програма.

ОСНОВИ І НАЧЕРК ПЛАНУ ТЕПЕРІШНЬОЇ НАШОЇ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ В ПОВІТАХ.

1./ Перш всего належить зорганізувати виборчий апарат в повітовому осередку.

2./ Покликати до життя місцеві виборчі комітети /3-5 людей/ в кожному селі повіту.

3./ В початках виборчої праці слід обмежитися до довірочних інформаційних нарад, які треба відбутися конче в кожному селі зокрема, запрошуючи на них вузький гурт людей найбільше свідомих і активних. Оминати при тій нагоді всякого розголосу, реклями і т.п., щоби оминути можливі перепони. На таких нарадах належить вияснити людям, з яких зглядів /щоби непотрібно не наражувати вічевиків на побиття/ масових віч не скликається.

4./ Поділити повіт на кілька округів /8-15/ в склад котрих увійшлиб села близько себе положені і до себе ваготіючі

/диви організаційний статут партії/ з особливим углядженням осідків обwodових комісій.

5./ Підібрати відповідних людей /евентуально членів Повітового Виборчого Комітету, або з поза него/ на районових виборчих опікунів. Найкраще кожен осідок сталого побуту кожного опікуна, находився в районі /окрузі/ йому приділенім. Перед розпочатком їх праці відбутися з ними конференція, щоби робота була унітарною. До обов'язків районних виборчих опікунів належать будуть переложені наступні чинності:

а./ ввійти негайно в особистий зв'язок з сільськими виборчими комітетами /коли таких нема, то їх створити/;

б./ в доручених їм селах відбутися довірчі наради,

в./ поучувати сільські виборчі комітети про виборчі чинності /допомогувати речинців перегляду виборчих лист, рекламцій, епротівів і т.д./;

г./ передавати виборчі літературу, часописи, афіші,

д./ слідити за ходом ворожої виборчої агітації і старатися її протиділати;

е./ назначити мужів довіря нашої листи на час виборчого акту і заздалегідь подбати для них о повновласті в Повітовій Виборчій Канцелярії.

ж./ заосмотрити села відповідно окількості виборчих карток, та допомогувати, щоби вони нашлись в руках кожного українця,

з./ постійно утримувати зв'язок з Повітовим Виборчим Осередком, виконувати беззглядно його доручення і всесторонно інформувати його про події в окремому районі.

6./ Як завершення тихої праці на селах можна вже тепер підготовляти на послідні 2 тижні перед виборами великі масові передвиборчі візанти, які мають ціль викликати підйом і зацікавлення виборами найширшого загалу.

7./ Звертаємо головно увагу на належне організування контролю самого голосування. Для цього треба заздалегідь намітити в кожному селі, де є обwodова комісія, мужів довіря нашої листи, та постаратися, щоби мужі довіря одержали потрібні їм легітимації від окрузних повновласників. Ці легітимації будуть заздалегідь виготовлені і заздалегідь порозсилені до Повітових Канцелярій. Слід рівнож відбутися районні або повітові наради мужів довіря та

-3-

повчити їх про їхні права і обов'язки. Різном. поучення для мужів довіря розішлемо в положині жовтня.

8./ З Позітових Канцеляріях належить вести перегляд зробленої виборчої праці в повіті,щоби кожною хвили можна було довідатися,що ще занебано та які частини повіту вже опрацьовані.

Львів,дня 18 вересня 1930 р.

ЗА П Р Е З И Д І Е :

Др. Дмитро Л Е В И Ц Ь К И Й в.р.
Голова.

Др. Любомир МАКАРУШКА в.р.
Головний Секретар.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

ДОВІРОЧНО !

Ч. 1920/30.

До рук власних
членів Лов. Нар.
Комітетів !

О Б І Ж Н И К Ч. 5.

/Вибірчий ч. 2./

На підставі перших вісток з виборчої праці по наших повітах можемо вже нині твердити, що існує з гори уложений план розбивання українських віч та унеможливлення нам виборчої акції. Все те має на цілі дезорієнтувати наше село і не дати спростоги нашим повітовим політичним проводам вплинути на успішний вислід виборів.

Беручи powyще під увагу Президія Ц.К. УНДО-ння звертає увагу всім нашим повітовим виборчим комітетам на велику небезпеку, яка може заістнувати тоді, колиб вони вели виборчу кампанію без ніякого плану, або колиб його не пристосували до нових можливостей. В теперішній ситуації може як ніколи перед тим треба великої чуйності, обов'язковості, розваги та глибоко продуманого плану праці. Від того буде залежати наша перемога або програма.

ОСНОВИ І НАЧЕРК ПЛАНУ ТЕПЕРІШНЬОЇ НАШОЇ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ В ПОВІТАХ.

1./ Перш всего належить зорганізувати виборчий апарат в повітовому осередку.

2./ Покликати до життя місцеві виборчі комітети /3-5 людей/ в кожному селі повіту.

3./ В початках виборчої праці слід обмежитися до довірочних інформаційних нарад, які треба відбутися конче в кожному селі зокрема, запрошуючи на них вузький гурт людей найбільше свідомих і активних. Оминати при тій нагоді всякого розголосу, реклами і т.д., щоби оминати можливі перепони. На таких нарадах належить вияснити людям, з яких зглядів /щоби непотрібно не наражувати вічевиків на побиття/ масових віч не скликається.

4./ Поділити повіт на кілька округів /8-15/ в склад котрих увійшлиб села близько себе положені і до себе ваготіючи

/диви організаційний статут партії/ з особливим углядженням осідків обласних комісій.

5./ Підібрати відповідних людей /евентуально членів Повітового Виборчого Комітету, або з поза него/ на районових виборчих опікунів. Найкраще коли осідок сталого побуту кожного опікуна, находиться в районі /окрузі/ йому приділенім. Перед розпочаттям їх праці відбутись з ними конференція, щоби робота була уодностайнена. До обов'язків районних виборчих опікунів належати будуть переложені наступні чинности :

а./ зв'язки негайно, в особистий зв'язок з сільськими виборчими комітетами /коли таких нема, то їх покликати/,

б./ в доручених їм селах відбутись довірочні наради,

в./ пошукати сільські виборчі комітети про виборчі чинности /донимувати рішучість перегляду виборчих лист, рекламаций, спротивів і т.п./,

г./ передавати виборчі літературу, часописи, афіші,

д./ одержувати за ходом всерої виборчої агітації і старатися її протидіяти,

е./ намістити мужів довіря нашої листки на час виборчого акту і заздалегідь подбати для них о повновласти в Повітовій Виборчій Канцелярії,

ж./ засомотрити села відповідноє кількості виборчих картонів та донимувати, щоби вони нашлись в руках кожного українця,

з./ постійно утримувати зв'язок з Повітовим Виборчим Осередком, виконувати безаглядно його доручення і всесторонно інформуючи його про події в своєму районі.

6./ Як завершення тихої праці на селіх можна вже тепер підготовляти на посидні 2 тижні перед виборами великі масові передвиборчі віча, які мають цілю викликати підйом і зацікавлення виборами найширшого загалу.

7./ Звертаємо головну увагу на належне зорганізованнє контролю самого голосовання. Для цього треба заздалегідь намітити в кожному селі, де є обласна комісія, мужів довіря нашої листи, та постаратися, щоби мужі довіря одержали потрібні їм легітимації від окружних повновласників. Ці легітимації будуть заздалегідь виготовлені і заздалегідь порозсилені до Повітових Канцелярій. Слід рівнож відбутись районні або повітові наради мужів довіря та

-3-

повчити їх про їхні права і обов'язки. Рівнож поучення для мужів довіря розішлемо в положині жовтня.

8./ З Повітових Канцелярій належить вести перегляд зробленої виборчої праці в повіті, щоби кожною хвили можна було довідатися, що ще занебано та які частини повіту вже опрацьовані.

Львів, дня 16 вересня 1930 р.

ЗА П Р Е З И Д І Ї :

Др Дмитро Л Е В И Ц Ь К И Й в.р.
Голова.

Др. Любомир МАКАРУШКА в.р.
Головний Секретар.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

ДОВІРОЧНО І

Ч. 1920/30.

До рук власних
членів Пов. Нар.
Комітетів. !

О Б І Ж Н И К Ч. 5.

/Висорчий ч. 2./

На підставі перших вісток з виборчої праці по наших повітах можемо вже нині твердити, що існує з гори уложений план розбивання українських віч та унеможливлення нам виборчої акції. Все те має на цілі дезорієнтувати наше село і не дати спростоги нашим повітовим політичним проводам вплинути на успішний вислід висорів.

Беручи повище під увагу Президія Ц.К. УНДО-ння звертає увагу всім нашим повітовим висорчим комітетам на велику небезпеку, яка може заістнувати тоді, колиб вони вели виборчу кампанію без ніякого плану, або колиб його не пристосували до нових можливостей. В теперішній ситуації може як ніколи перед тим треба великої чуйності, обов'язковости, розваги та глибоко продуманого плану праці. Від того буде залежати наша посіда або програна.

ОСНОВИ І НАЧЕРК ПЛАНУ ТЕПЕРІШНЬОЇ НАШОЇ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ В ПОВІТАХ.

1./ Перш всего належить зорганізувати виборчий апарат в повітовому осередку.

2./ Покликати до життя місцеві виборчі комітети /3-5 лдей/ в кожному селі повіту.

3./ В початках виборчої праці слід обмежитися до довірочних інформаційних нарад, які треба відбутися конче в кожному селі зокрема, запрошуючи на них вузький гурт людей найбільше свідомих і активних. Оминати при тій нагоді всякого розголосу, реклями і т.п., щоби оминати можливі перепони. На таких нарадах належить вияснити людям, з яких зглядів /щоби непотрібно не наражувати вічевиків на побиття/ масових віч не скликаються.

4./ Поділити повіт на кілька округів /8-15/ в склад котрих увійшлиб села близько себе положені і до себе ваготіючі

/диви організаційний статут партії/ з особливим углядженням осідків обwodових комісій.

5./ Підібрати відповідних людей /евентуально членів Повітового Виборчого Комітету, або з поза него/ на районових виборчих опікунів. Найкраще колиб осідом сталого побуту кожного опікуна, находився в районі /окрузі/ йому приділенім. Перед розпочатком їх праці відбутим з ними конференцію, щоби робота була уодноостайнена. До обов'язків районних виборчих опікунів належати будуть передовсім слідуючі чинности:

а./ ввійти негайно в особистий зв'язок з сільськими виборчими комітетами /коли таких нема, то їх покликати/,

б./ в доручених їм селах відбутим довірочні наради,

в./ поучувати сільські виборчі комітети про виборчі чинности /допильнувати речинців перегляду виборчих ліст, реклямацій, еспротивів і т.п./,

г./ пересилати виборчі літературу, часописи, афіші,

ґ./ слідити за ходом ворожї виборчої агітації і старатися її протиділати,

д./ назначити мужів довіря нашої лісти на час виборчого акту і заздалегідь подбати для них о повновазти в Повітовій Виборчій Канцелярії,

е./ заосмотрити села відповідною кількістю виборчих картон, та допильнувати, щоби вони найшлися в руках кожного українця,

ж./ постійно утримувати зв'язок з Повітовим Виборчим Осередком, виконуючи безвгладно його доручення і всесторонньо інформуючи його про події в своїм районі.

6./ Як завершення тихої праці на селах можна вже тепер підготувати на промідні 2 тижні перед виборами велик масові передвиборчі вича, які мають ціль викликати підйом і зацікавлення виборами найширшого загалу.

7./ Звертаємо головну увагу на належне зорганізованнє контролю самого голосування. Для цього треба заздалегідь намітити в кожному селі, де є обwodова комісія, мужів довіря нашої лісти, та постаратися, щоби мужі довіря одержали потрібні їм загітимації від сиружних повновласників. Ці загітимації будуть заздалегідь виготовлені і заздалегідь порозсилені до Повітових Канцелярій. Слід рівнож відбутим районні або повітові наради мужів довіря та

-3-

повчити їх про їхні права і обов'язки. Рівнож поучення для мужів довіря розішлемо в положині жовтня.

8./ З Позітових Канцеляріях належить вести перегляд зробленої виборчої праці в повіті,щоби кожною хвили можна було довідатися,що ще занебано та які частини повіту вже опрацьовані.

Львів,дня 16 вересня 1930 р.

ЗА П Р Е З И Д І Ї :

Др Дмитро Л Е В И Ц Ь К И Й в.р.

Голова.

Др. Любомир МАКАРУШКА в.р.

Головний Секретар.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

ДОВІРОЧНО 1

Ч. 1920/30.

До рук власних
членів Пов. Нар.
Комітетів. 1

О Б І Ж Н И К Ч. 5.

/Висорчий ч. 2./

На підставі перших вісток з виборчої праці по наших повітах можемо вже нині твердити, що існує з гори уложений план розбивання українських віч та унеможливлення нам виборчої акції. Все те має на цілі дезорієнтувати наше село і не дати спроби нашим повітовим політичним проводам вплинути на успішний вислід висорів.

Беручи повище під увагу Президія Ц.К. УНДО-ння звертає увагу всім нашим повітовим висорчим комітетам на велику небезпеку, яка може заістнувати тоді, колиб вони вели виборчу кампанію без ніякого плану, або колиб його не пристосували до нових можливостей. В теперішній ситуації може як ніколи перед тим треба великої чуйності, обов'язковости, розваги та глибоко продуманого плану праці. Від того буде залежати наша перемога або програма.

ОСНОВИ І НАЧЕРК ПЛАНУ ТЕПЕРІШНЬОЇ НАШОЇ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ В ПОВІТАХ.

1./ Перш всего належить зорганізувати виборчий апарат в повітовому осередку.

2./ Покликати до життя місцеві виборчі комітети /3-5 людей/ в кожному селі повіту.

3./ В початках виборчої праці слід обмежитися до довірочних інформаційних нарад, які треба відбутися конче в кожному селі зокрема, запрошуючи на них вузький гурт людей найбільше свідомих і активних. Оминати при тій нагоді всякого розголосу, реклами і т.п., щоби оминати можливі перепони. На таких нарадах належить вияснити людям, з яких зглядів /щоби непотрібно не наражувати вічевиків на побиття/ масових віч не окликаються.

4./ Поділити повіт на кілька округів /8-15/ в склад котрих увійшлиб села близько себе подокрені і до себе заготовчі

/диви організаційний статут партії/ з особливим угляденням осідків обwodових комісій.

5./ Підібрати відповідних людей /евентуально членів Повітового Виборчого Комітету, або з поза него/ на районових виборчих опікунів. Найкраще колиб осідок сталого побуту кожного опікуна, находився в районі /окрузі/ йому приділенім. Перед розпочатком їх праці відбути з ними конференцію, щоби робота була уодностайнена. До обов'язків районних виборчих опікунів належати будуть передовсім слідуєчі чинности :

а./ звійти негайно в особистий зв'язок з сільськими виборчими комітетами /коли таких нема, то їх покликати/,

б./ в доручених їм селах відбути довірочні наради,

в./ поучувати сільські виборчі комітети про висорчі чинности /допильнувати речинців перегляду виборчих ліст, реклямацій, спротивів і т.п./,

г./ передавати висорчу літературу, часописи, афіші,

ґ./ слідити за ходом ворожої висорчої агітації і старатися її протиділати,

д./ назначити мужів довіря нашої лісти на час виборчого акту і заздалегідь подбати для них с повновласти в Повітовій Виборчій Канцелярії,

е./ заосмотрити села відповідноє скількість виборчих карток, та допильнувати, щоби вони нашлись в руках кожного українця,

з./ постійно утримувати зв'язок з Повітовим Виборчим Осередком, виконуючи безаглядно його доручення і всесторонно інформуючи його про події в своєму районі.

6./ Як завершення тихої праці на селах можна вже тепер підготовляти на послідні 2 тижні перед виборами великі масові передвиборчі віча, які малиб ціль викликати підйом і зацікавлення виборами найширшого загалу.

7./ Звертаємо головню увагу на належне зорганізованнє контролю самого голосованнє. Для цього треба заздалегідь намітити в кожному селі, де є обводова комісія, мужів довіря нашої лісти, та постаратися, щоби мужі довіря одержали потрібні їм легітимації від окружних повновласників. Ці легітимації будуть заздалегідь виготовлені і заздалегідь пороєсилами до Повітових Канцелярій. Слід рівнож відбути районозі або повітову нараду мужів довіря та

нашій пресі те, що їй потрібно, а тоді зновні судуть оправдані наші вимоги до преси. Тимчасом ми маємо великі вимоги до преси, а часто занедбуємо перший обов'язок перед пресою і не платимо правильно передплати, а той зовсім не передплачуємо часописів. Коли зважимо, що наша преса стоїть виключно на передплаті читачів, то зрозуміємо, що не передплачуючи часописів чи не вирівнюючи правильно передплати, ми руйнуємо нашу пресу. Що можна вимагати від нашого одинокого щоденника "Діло", коли його передплата по повітах загавілася між 107 найсільше і 2 передплатників найменше на повіт? Це не руїна для часопису і сором для народу, який так довів про свій одинокий щоденник.

Щоби налагодити справу нашої національної преси, то наші повітові Народні Комітети подожать, щоби:

1/ Справу нашої преси з'язати з організаційним рефератом Комітету.

2/ Щоби кожний член партії сам, або при неможливості на спілку, передплачував хоч один український національний часопис.

3/ Щоби кожний інтелігент і заможніший та свідоміший селянин був передплатником "Діла", або "Нового Часу".

4/ Щоби по можливості передплату часописів членами партії переводити через Повітовий Народний Комітет, а на всякий випадок, щоби в кожному Народньому Комітетові був перегляд поширення національної преси з повіту.

5/ Повітові Народні Комітети подожать зі свого боку і вложать такий обов'язок на всіх свідоміших українців у своїх повітах:

а/ щоби українські національні часописи були по всіх наших товариствах і установах; б/ щоби обов'язково була наша національна, зокрема наша партійна преса по всіх читальнях і кооперативах по селах; в/ щоби наші люди домагалися своїх часописів по всіх тих публичних льокалях, куди заходять українці.

6/ Само собою розуміється, що згідно з організаційним статутом, кожний Повітовий Народний Комітет і кожна громадська партійна управа та рівнорядні їм партійні установи обов'язані передплачувати свій партійний орган "Свободу".

Не треба хіба підкреслювати, що з міру успішної підтримки нашої преси, вона буде збільшуватися своїми розмірами.

Щоби нашу пресу тісно зв'язати з народними масами і зокрема з нашою організацією на місцях, просимо до 15.лютого ц.р. подати свої помічення і побажання до преси, зокрема в якому напрямі магіана її розсудова, а що до партійного органу, то просимо висказати свою думку, чи не було би можливим і доцільним зв'язати його передплату з партійним податком.

ІІІ. А В І З О І

До відома ВП.Членів Української Парляментарної Репрезентації.

Подается до відома ВП.Панів Послів і Сенаторів, що в час між 20 = 30 січня ц.р. відбудеться засідання Клубу, на якому ВП.Панове Посли і Сенатори здадуть звіт Президії Клубу і Партії про слідуєчі справи:

а/ Про стан кооперації в приділених їм повітах і як переведена підготовка Загальних Зборів РСУК.

б/ Який є вислід пресової акції, про яку писали ми до ВП. ПП.Послів і Сенаторів в осіжнику ч.2238/29. з дня 20.грудня 1929.

ВП.Членам Центрального Комітету, ВП.Головам Повітових Організацій, ВП.Панам Послам і Сенаторам, ВП.Членам Повітових Народних Комітетів та всім ВП.Членам партії складає Президія партії желання

ВЕСЕЛИХ СВЯТ ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ
І СПОВНЕННЯ В ЯКНАЙБЛИЩОМУ ЧАСІ СПІЛЬНОГО НАМ ВСІМ НАЦІОНАЛЬНОГО
І Д Е А Л У.

Львів, дня 4.січня 1930.р.

ЗА ПРЕЗИДИЮ:

Др. Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ, в.р.
голова.

Др. Любомир МАКАРУШКА, в.р.
головний секретар.

вих рад та список українських радних.

2./ Намітити й скликати по повітах наради повітових радних. Найкраще достосувати таку нараду до офіційного засідання повітової ради, бо тоді всі повітові радні зїзджаються до повітового міста.

3./ Силами ПНК згл. членів повітової ради скликати:
а./ нараду волосних радних одну для радних цілого повіту,
або б./ для доцільности й більшого успіху скликати для кожної волости окрему нараду.

Вислідом тих нарад має бути:

а./ зорганізування радних у волосні й повітові клуби українських радних,

б./ зацікавлення радних самоуправними справами й намічення їхньої праці в самоуправних органах,

в./ окремим завданням радних має бути зясування сучасного стану самоуправних органів і нашої участі в них. Необхідно вияснити наші потреби й потреби в самоуправі, з якими треба буде виступити перед адміністраційними чинниками нижчої і вищої інстанції з домаганнями їх задовольнити.

Справа молоді.

Справа організації молоді є наразі на дальшому пляні. Але на цю справу мусимо з часом звернути особливо пильну увагу як з погляду загально-національного так і нашого партійного інтересу. Наразі вкажемо на це лише тому, щоби при розїздах по краю при кожній нагоді використовувати всі принагідні можливості в напрямі зближення до організацій молоді.

ЗА ПРЕЗІДІЮ:

Василь МУДРИЙ вр.
Голова

Володимир ЦЕЛЕВИЧ вр.
Головний Секретар

О Б І Ж Н И К Ч. 4.

СТРОГО ДОВІРОЧНО.

До ВП. Голов. През. Нар. Комітетів, Мужів дов. партій, послів і сенаторів.

I. ПІДГОТОВКА ДО ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ "ПРОСВІТИ".

Пригадуємо, що Загальні Збори матірнього Т-ва у Львові відсудеться дня 21-го Серезня /марта/ н.р. Цього року припадає 60-літний ювілей існування Т-ва "Просвіта", тому ці Збори вже по тій причині вимагають невичайно солідної підготовки. Члени нашої партії повинні і тепер в часі підготовки докласти всі старання, щоб ці ювілейні Збори випали якнайкраще і на самих Загальних Зборах повинні якнайстрогійше перестерігати повагу і спокій.

З справі Загальних Зборів відкликуємося на наш осіжний ч. 27 з 6-го возня 1928.р. і осіжний ч. 3 з 5-го січня 1929.р. щодо підготовки Загальних Зборів наших культурно-освітніх і економічних установ та пригадуємо, що наведенням всіх През. Нар. Комітетів і всіх членів парт. зокрема в доповіднувати!

1/ Щоб всі читальні Просвіти відбули свої Загальні Збори і вислали статутом приписану кількість відпоручників на Загальні Збори матірнього Т-ва /якщо такі Збори ще досі не відбулися і делегатів ще не вибрано/.

2/ доповіднувати, щоб читальні заплатили належні вклатки, що з правовому випадку ці читальні не будуть мати права заступництва на Загальних Зборах матірнього Т-ва.

3/ подати заздалегідь перед Загальними Зборами до відома Головному осіжній список зібраних делегатів.

4/ подати, щоб всіх делегатів приймали до Львова і були присутні на сесії аж до покінчення Зборів.

З огляду на вагу щорічних Загальних Зборів Просвіти і на значіння цих Зборів для дальшої діяльності цієї так переважної національної культурної установи сподіємося, що не буде ніякого погону, в яке не підготовано з нашої всі читальні до цих Зборів. Рівночасно

пригадуємо, що на день 1-го березня скликані Загальні Збори Сільсько-го Господаря, на 13-го березня Кооперативний З'їзд, на 14-го березня Загальні Збори Релігійного Союзу, на 15-го березня Загальні Збори Масло-Союзу, /на 16-го Загальні Збори матірнього Т-ва Пресвітера/ і на 1-го квітня Загальні Збори "Рідної Школи".

II. ШКІЛЬНИЙ КВЕСТІОНАР.

З тих днів розсилаємо на адресу всіх парохіальних урядів формуляри квестіонарів в шкільних справах і звертаємося з проханням до ОО. парохів переслати нам в якнайкоротшому часі відповіді на ці квестіонари. З прикладом його об'їзника на адреси повітових організацій долаємо рівнож взір цього формуляра і просямо члени Попітових Комітетів подати, щоб парохі постаралися в зібрання потрібних даних і переслали нам бажані відповіді. Справа є для нас дуже важна, бо без неї не можемо ніяк розпочати дальшої акції в шкільній справі.

III. ЗВІТ З НАРОДНОГО З'ЇЗДУ.

Брошура з рефератами зі З'їзду друкується і буде розіслана з най-в найближньому часі.

Львів, дня 16-го лютого 1936 р.

Др. Любомир МАКАРУШКА, в.р.

головний секретар

посол Володимир КОХАН, в.р.

член Секретаріату.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

Д О В І Д О Ч Н О І

О В І Ш Н И Й Ч. 12.

ДО ВП. Голов Повітових Народних Комітетів, Мужів довіря партії, Послів та Сенаторів.

ПІДГОТОВКА ДО ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ "СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ"

Як довідуємося в останніх днях, то деякі непокликані чинники планують перевести на найближчих Загальних Зборах "Сільського Господаря" акцію, яка — безсумнісно — принеслаби так для цієї організації, як і для цілого нашого сільсько-господарського життя і його дальшого розвитку дуже шкідливі наслідки. Щоби охоронити цю нашу єдину хліборобську і сільсько-господарську організацію перед нападками злітцями, звертаємося до Вас з проханням допильнувати у своєму повіті справу підготовки Загальних Зборів "Сільського Господаря", а головне позтратися:

- 1/ Щоби на Загальні Збори обов'язково виїхали делегати від "Сільського Господаря" Вашого повіту,
- 2/ Щоби цими делегатами були національно свідомі одиниці,
- 3/ Щоби ці делегати дістали належні взаївки, та щоби не опускали залі народних представників на Загальних Зборах.

Пригадуємо, що Загальні Збори "Сільського Господаря" відбудуться в п'ятницю, 20-го грудня ц.р. о год. 10-ї в залі Т-ва "Укр. Весіла", Львів, вул. Рутенського ч. 22./через гачку Т.пов.

Справа ця є дуже важна і пильна, та ми дуже, просимо вас їй велику увагу.

Остаєм

Львів, 12 грудня 1939

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ СТАТУТ
ПАРТІЇ

"УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ".

І. НАЧАЛЬНІ УСТАНОВИ ПАРТІЇ.

А/ Народний Зїзд.

Найвищою установою партії У.Н.Д.О. є Народний Зїзд. Звичайний Народний Зїзд збирається на наради щонад два роки, по можливості в місяці грудні.

Народний Зїзд ухвалює і змінює програму партії, ухвалює тактику партії та для її представників в законодавчих тілах, вислуховує звіти Центрального Комітету, та висловлюється про діяльність партії.

Кожне внесення на зміну програми партії мусить бути зголошене письменно на 30 днів перед Народним Зїздом Президії Центрального Комітету.

Народний Зїзд вибирає:

Центральний Комітет зложений з 40 членів і 10 заступників. Заступники входять по черзі до Центрального Комітету на місця тих членів, що виступили.

Право участі і рішачого голосу в Народному Зїзді мають:

а/ члени Центрального Комітету,

б/ члени Партиї Суду,

в/ делегати повітових та їм рівнорядних міських організацій.

Кожних 50 дійсних членів вибирає одного делегата. Кожна неповна півсотня вважається повною, однак з тим, що одна організація може вислати найбільше 10 делегатів з виїмком Львова, що має право вибрати 20 делегатів.

г/ Голови і один член /по можливості заступник голови, або секретар/ Повітових Народних Комітетів, або голови і одного члена Ради рівнорядних з ними організацій, однак тільки в тому випадку, коли вибір їх наступив не більше як на один рік перед Народним Зїздом.

г/ партійні члени кожночасних парламентарних установ /сесії му і сенату/.

д/ головні редактори партійних органів.

Народній Зїзд відкриває голова партії, а проводить ним Президія, вибрана Зїздом.

Надзвичайний Народній Зїзд.

В міру потреби, Центральний Комітет має право кожного часу скликати Надзвичайний Народній Зїзд і є обов'язаний такий Зїзд скликати на мотивоване жадання 1/4 членів Народнього Комітету.

В/ Народній Комітет.

Другою з черги начальною установою партії є Народній Комітет, що збирається щонайменше два рази в рік.

Народній Комітет:

а/ устанавляє і змінює організаційний статут,

б/ в часі між Народніми Зїздами ухвалює тактику для партії та для її представників в законодадчих установах,

в/ означає на внесок Центрального Комітету висоту партійного податку,

г/ вислухує звіти Центрального Комітету та висловлюється про діяльність партії,

г/ вирішує відклики щодо виключення або неприняття в члени партії,

д/ підчас виборів до парламентарних установ сповнює функції Головного Виборчого Комітету.

е/ вибирає щороку дев'ять членів Головного Партійного Суду,

є/ в часі між Народніми Зїздами переводить на випадок потреби доповняючий вибір членів Центрального Комітету.

Право участі і рішачого голосу в Народнім Комітеті мають:

а/ члени Центрального Комітету,

б/ члени Партійного Суду,

в/ голови і один член /по можності заступник голови або секретар/ Повітових Народніх Комітетів, або їх рівнорядних організацій з тим самим обмеженням, що при Народнім Зїзді,

г/ партійні члени кожночасних парламентарних установ,

д/ головні редактори партійних органів.

В міру потреби Центральний Комітет має право кожного часу скликувати надзвичайне засідання Народнього Комітету, а є обов'яз-

- 3 -

заний таке засідання скликати на жадання 25 членів Народнього Комітету з поданням чергового порядку.

-В/ Центральний Комітет:

Центральний Комітет є начальним виконним органом партії.

Він збирається на свої засідання щонайменше раз в місяць.

На першому /конститууючому/ засіданні Центрального Комітету вибирається:

а/ голову Центрального Комітету, що є зараз головю Народнього Комітету і партії. Головою може бути вибраний член Центрального Комітету, чи Народнього. Коли голову вибрано з членів Центрального Комітету, Центральний Комітет кооптує на його місце одного члена Народнього Комітету.

б/ Президію зложену - крім голови - ще з заступників голови, генерального секретаря і його заступника,

в/ Екзекутиву, в склад котрої крім Президії входять:

І/ ресортів секретарі /скарбник, закордонних справ, правної оборони, преси і пропаганди, економічних справ, шкільних справ і освіти, церковних справ, організації молоді і т.д./

2/ Двох делегатів Центрального Комітету.

При виборі голови і Президії вимагається присутності 2/3 членів Центрального Комітету.

Обсяг ділання.

Центральний Комітет порядкує усім партійним життям, а зокрема:

а/ приймає членів безпосередньо, або на внесення Повітових і їм рівнорядних організацій,

б/ затверджує вибір Повітових і їм рівнорядних партійних управ,

в/ виконує нагляд над Повітовими і міськими партійними організаціями, а де їх ще нема, там зазначає мужів довіря для переведення партійної організації,

г/ припинює в урядуванні Повітові Народні Комітети і їм рівнорядні міські організації, коли вони ділають на некористь партії, або не виконують доручень Центрального Комітету,

г/ скликає Народній Зїзд і Народній Комітет, та усталиє для них порядок нарад.

д/ виконує постійний нагляд над партійною пресою, видає в імені партії комунікати, заяви, відозви і маніфести, скликає анкетисти, та затверджує покликани до життя ресортовими секретарями потрібні комісії і секції.

За свою діяльність відповідає Центральний Комітет перед Народнім Зїздом і Народнім Комітетом.

Екзекутива Центрального Комітету приготавляє всі біжучі справи. В разі потреби, або в менше важних справах видає рішення, комунікати, заяви із застереженням, що їх має затвердити Центральний Комітет.

Президія Центрального Комітету репрезентує Центральний Комітет на зовні. За Центральний Комітет підписує голова, або урядуючий заступник голови, та головний секретар, чи його заступник, згл. заступаючий їх ресортний секретар, письма, які виходять від головного Секретаріату, підписує секретар або його заступник.

Народня Канцелярія.

Для полагодження справ партії Центральний Комітет удержує Народню Канцелярію, яка підлягає безпосередньо голові Центрального Комітету.

При Народній Канцелярії існує окремий відділ "Правної Оборони". Вона має на цілі збирати матеріали покривджень українського населення і надужити влади і в тих справах виготовляти інтерпеляції та негайні внески, давати правну оборону населенню в адміністративних, громадських, податкових справах і т.д.

Центральний Комітет іменує одного із секретарів управителем Народньої Канцелярії.

Персонал Канцелярії приймає Президія Центрального Комітету.

Г/Партійний Суд.

Дисциплінарне поступування проти членів партії.

Коли член партії якимнебудь чином ділає на шкоду партії, або допускається непатріотичного, чи нечесного вчинку, може Центральний Комітет розпорядити проти такого члена дисциплінарне поступування. Дисциплінарне поступування переводить або Центральний Комітет, тоді коли до устійнення провини члена не потрібно переведення слідства або на доручення Центрального Комітету Партійний Суд.

д/ виконує постійний нагляд над партійною пресою, видає в імені партії комунікати, заяви, відозви і маніфести, скликає анкети, та затверджує покликані до життя ресортовими секретарями потрібні комісії і секції.

За свою діяльність відповідає Центральний Комітет перед Народнім Зїздом і Народнім Комітетом.

Екзекутива Центрального Комітету приготавляє всі біжучі справи. В разі потреби, або в менше важних справах видає рішення, комунікати, заяви із застереженням, що їх має затвердити Центральний Комітет.

Президія Центрального Комітету репрезентує Центральний Комітет на зовні. За Центральний Комітет підписує голова, або урядуючий заступник голови, та головний секретар, чи його заступник, згл. заступаючий їх ресортний секретар, письма, які виходять від головного Секретаріату, підписує секретар або його заступник.

Народня Канцелярія.

Для полагодження справ партії Центральний Комітет удержує Народню Канцелярію, яка підлягає безпосередньо голові Центрального Комітету.

При Народній Канцелярії існує окремий відділ "Правної Оборони". Вона має на цілі збирати матеріали покривджень українського населення і надужить влади і в тих справах виготовляти інтерпеляції та негайні внески, давати правну оборону населенню в адміністративних, громадських, податкових справах і т.д.

Центральний Комітет іменує одного із секретарів управителем Народньої Канцелярії.

Персонал Канцелярії приймає Президія Центрального Комітету.

Г/Партійний Суд.

Дисциплінарне поступування проти членів партії.

Коли член партії якимнебудь чином ділає на шкodu партії, або допускається непатрістичного, чи нечесного вчинку, може Центральний Комітет розпорядити проти такого члена дисциплінарне поступування. Дисциплінарне поступування переводить або Центральний Комітет, тоді коли до устійнення провини члена не потрібно переведення слідства або на доручення Центрального Комітету Партійний Суд.

- 5 -

Дисциплінарні кари:

- 1/ довірочна, або прилюдна нагана,
- 2/ припинення у виконуванні членських прав на означений час,
- 3/ виключення з членів партії.

Присуд Партійного Суду вимагає апробати Центрального Комітету.

Від оречення на виключення з членів партії прислугує право відклику до Народного Комітету.

Головний Партійний Суд.

Головний Партійний Суд, вибраний Народним Комітетом, збирається на своє перше засідання і ухвалює для себе регулямін поступування.

Загальні постанови.

Всі рішення партійних установ западають абсолютною більшістю голосів.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ В ПОВІТАХ:А. ПОВІТОВИЙ НАРОДНИЙ ЗІЗД:

Повітовий Народний Зізд збирається кожного року найпізніше в місяці листопаді в осідку повітової партійної управи.

Право участі в Повітовому Народному Зізді з рішеннячим голосом мають:

- а/ Члени Повітового Народного Комітету.
- б/ Члени Повітової Народної Ради.
- в/ Делегати громадських і їм рівнорядних партійних організацій. На кожних 25-ох членів партії один делегат, а на всякий випадок найменше один делегат від громадської, згідно рівнорядної партійної організації.

г/ Члени Центрального Комітету, що мають в цьому повіті своє місце замешкання.

г/ Члени Української Парламентарної Репрезентації вибрані в данім виборчім окрузі, чи то делеговані на Повітовий Зізд Президією Центрального Комітету. Як гості можуть брати участь в Повітовому Народному Зізді всі члени партії даного повіту.

Обсяг ділання Повітового Народного Зізду:

Повітовий Народний Зізд вибирає:

- а/ Голову Повітового Народного Комітету

б/ Повітовий Народний Комітет з 6-10 членів /відповідно до потреби і обставин в даному партійному окрузі, число членів Повітового Народного Комітету для даного партійного округу визначає Повітовий Народний Зїзд./

в/ Повітовий Народний Зїзд вислуховує звіт з діяльності Повітового Народного Комітету і Повітової Народної Ради, вносить постанови, що обов'язують Повітовий Народний Комітет і дає вказівки делегатам на Народний Зїзд.

Б. ПОВІТОВА НАРОДНА РАДА.

Другою начальною установою партії в повіті є Повітова Народна Рада.

В склад Повітової Народної Ради входять члени Повітового Народного Комітету і голови Громадських Партійних Організацій. Повітова Народна Рада є отже в цьому складі представництвом від усіх громад даної партійної округи. /Тимчасова постанова: з тих громад, де ще нема створеної Громадської Партійної Організації, аж до часу її зорганізування, в склад Повітової Народної Ради входять підібрані Повітовим Народним Комітетом, або Повітовим Народним Зїздом партійні мужі довіря./

Обсяг ділання Повітової Народної Ради.

Повітова Народна Рада:

- а/ Вислухує звіт з діяльності Повітового Народного Комітету
- б/ Вислухує директиви Центрального Комітету та обговорює про-
дложений Повітовим Народним Комітетом план праці в повіті.

Нарадами Повітової Народної Ради проводить голова /чи заступник голови/ Повітового Народного Комітету.

Список членів Повітової Народної Ради пересилає Повітовий Комітет Краєвій Народній Канцелярії. Склад Повітової Народної Ради затверджує кожноразно Президія Центрального Комітету.

Повітову Народну Раду скликає Повітовий Народний Комітет в разі потреби, однак вона повинна відбутися своє засідання принайменше два рази в рік.

В. ПОВІТОВИЙ НАРОДНИЙ КОМІТЕТ.

Повітовий Народний Комітет уконституується на своєму першому засіданні, вибираючи з поміж себе до Президії:

- 7 -

а/ Заступника голови

б/ Секретаря

в/ Скарбника.

Іншим членам Повітового Народного Комітету призначається
слідуючі реферати:

Реферат для культурно-освітніх справ, для справ господарських і для справ кооперації, для справ самоврядування /ділянка територіального і професійного самоврядування/, для справ правної поради і оборони /в правно-адміністративних і скарбових справах/, для справ організації і виховання молоді, для справ фізичного виховання і для справ, зв'язаних з організацією жіноцтва /цей реферат повинен бути засадничо в руках жінки, тому в складі Повітового Народного Комітету повинна бути бодай одна жінка/.

За партійну організацію у її вузкому зміслі /прим. організован-
ня громадських партійних організацій, реєстрація членів, партійний
податок, призначення передплатників до партійних органів і т.д./
відповідає Президія Повітового Народного Комітету.

Повітовий Народний Комітет відбуває свої засідання щонайменше
раз в місяць. Президія Повітового Народного Комітету має право
відповідно до потреби видавати обов'язкові розпорядження, за які
відповідає перед Повітовим Народним Комітетом.

Повітовий Народний Комітет засновує і веде в повіті П о в і -
т о в у Н а р о д н ю К а н ц е л я р і ю, якої обов'язком є ви-
конувати всі технічні праці партії. Головними завданнями Повітової
Народної Канцелярії є:

1/ Проводити реєстр членів партії і вносити зголошення до
Центрального Комітету в справі прийняття нових членів партії.

2/ Збирати партійний податок.

3/ Виконувати всі доручення Центрального Комітету.

4/ Допомогати реферантам Повітового Народного Комітету в
поодиноких ділянках їхньої праці.

5/ Пересилати через Краєву Народну Канцелярію докладно пере-
вірені матеріали про різні події з нашого життя, факти, надужиття
і т.д. призначені для ужитку Української Парламентарної Репрезен-
тації.

Повітова Народна Канцелярія підлягає Президії Повітового На-

роднього Комітету. Управителем Повітової Народної Канцелярії є секретар, або його заступник, згідно з особою, яку визначить Президія Повітового Народного Комітету.

При Повітській Народній Канцелярії існує відділ правової поради, який в повіті має сповнювати ті самі завдання, що відділ правової поради при Краєвій Народній Канцелярії.

В часі виборів до парламентарних установ, Повітський Народний Комітет перебирає права і обов'язки Повітового Виборчого Комітету і веде виборчу акцію у своєму повіті після директив Центрального Комітету.

Г. РАЙОНОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В цілях технічного влєкшення праці в повіті, Повітова Народна Канцелярія переводить поділ повіту на поодинокі райони /кілька громад разом, які близько себе положені, та які є технічно, комунікаційно чи через спільні господарські або культурні установи, - кооперація, читальня, - чи в якийнебудь інший спосіб, з собою зв'язані/. Для поодиноких районів, визначає Повітський Народний Комітет районних зв'язків, яких обов'язком є:

а/ Допомогати Повітській Народній Канцелярії в підшукуванні мужів довіря в поодиноких громадах і в організуванні громадських партійних організацій,

б/ передавати розпорядження Повітового Комітету громадським партійним організаціям в своєму районі,

в/ мати нагляд над діяльністю громадських партійних організацій.

ІІІ. ОКРУЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Для успішнішого переведення партійної організації по повітах, або в міру потреби прим. в часі виборів, може Центральний Комітет в порозумінні з Повітовими Народними Комітетами творити Окружні Партійні Організації, обіймаючи певну кількість повітів.

Окружними установами партії є тоді Окружний Народний Зїзд і Окружний Народний Комітет, який так само зорганізований як повітові партійні установи.

ІV. ГРОМАДСЬКА /СІЛЬСЬКА/ ОРГАНІЗАЦІЯ.

Громадські /сільські/ партійні Збори.

В громадських партійних Зборах беруть участь всі члени партії даної громади. Громадські партійні збори вибирають по громадах

громадську партійну управу в складі від 3-7 членів, яка уконституується на своєму першому засіданні, вибираючи з поміж себе заступника голови, секретаря і скарбника. В складі управи повинна бути принайменше одна жінка.

Громадська Партійна Організація вибирає делегатів на Повітовий Народний Зїзд і дає їм доручення.

Громадські партійні збори вислуховують звітуправи Громадської Організації про працю в громаді і переводить відповідні ухвали.

Громадська партійна Управа.

Громадська партійна Управа відбуває свої засідання щонайменше раз у місяць.

Вона переводить партійну організацію в громаді, приймає зголошення членів партії і відступає ці зголошення Повітовому Народному Комітетові до дальшого полагодження.

Громадська Партійна Організація поширює всіма способами, як зборами, викладами, відчитами і т.д. партійну організацію.

В часі виборів до парламентарних і самоврядних установ, громадська партійна Управа, стає громадським виборчим комітетом і веде працю в порозумінні з районним звязковим і з Повітовим Народним Комітетом. Громадська Партійна Управа збирає з доручення Повітового Народного Комітету податок в своїй громаді. Громадська Партійна Організація всіма засобами обовязана поширювати у своїй громаді партійну свідомість і карність у членів партії.-

У. ОРГАНІЗАЦІЯ МІСТ.

В більших містах та в більших промислових центрах за згодою Центрального Комітету повстають міські організації на рівних правах з Повітовими Організаціями, які можуть приймати окремі назви прим. "Народня Організація".

Загальні Збори міської організації.

В Загальних Зборах міської організації беруть участь всі члени партії або делегати партійних гуртків, якщо такі існують у даному місті. Більші міста творять в продинських частинах міста, подільницях і на передмістях свої окремі організації - рівнорядні партійним громадським організаціям і вони входять в склад "Народньої Організації".

Загальні Збори "Народньої Організації" вибирають Голову і Раду Народньої Організації.

Рада Народньої Організації складається з 10. членів і уконституується на своїм першій засіданні, вибираючи з поміж себе: двох заступників голови, двох секретарів і касієра.

Рада Народньої Організації удержує міську Народню Канцелярію, яка полагодує всі технічні праці і веде ціле діловодство Народньої Організації, зокрема веде переписку з членами, реєстр членів, збирає вкладки, уладжує бібліотеку для членів і т.д.

При міській Народній Канцелярії існує окремий відділ "Правної Поради". Завданням і обов'язком цього відділу є давати безплатні поради членам Народньої Організації в справах громадських, адміністративних і податкових, як також збирати матеріали у справах, які стосуються міського українського населення і передавати зібрані матеріали до вжитку Президії Українського Національно-Демократичного Об'єднання, згідно Українській Парламентарній Репрезентації.

Міська Народня Канцелярія підлягає безпосередньо Президії Ради Народньої Організації.

З рештою обсяг ділання міської організації відповідає обсягові ділання Повітового Народнього Комітету, згл. Повітової Народньої Канцелярії, а дільничевих організацій громадських партійних організацій.

Член Ради Народньої Організації, може бути одночасно членом Повітового Народ. Комітету і членом Центрального Комітету.

VI. ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ.

Кожний правно прийнятий Центральним Комітетом член Партії, котрий є в посіданні партійної виписки і вплатив партійний податок має право участі у всіх партійних зборах, як також має право бути вибраним до всіх партійних установ. Обов'язком кожного члена партії є брати якнайактивнішу участь в партійнім житті, платити партійний податок, піддержувати партію на кожному кроці словом і ділом. Член партії є обов'язаний передплачувати партійну пресу і набувати партійні видавництва. Член партії повинен бути під кожним оглядом зразком громадянина.

- II -

Спори між членами партії.

Спори між членами партії, які виникають з публичного життя, рішає суд, зложений з членів партії, в той спосіб, що спорючі сторони іменують по одному судді. Оба вибрані судді вибирають суперарбітра. Коли судді не можуть погодитися щодо особи суперарбітра, його іменує Центральний Комітет.

УІ. ПАРТІЙНИЙ ПОДАТОК.

Партійний податок ухвалює Народний Комітет, а збирає Центральний Комітет безпосередно або Повітові Народні Комітети через партійні громадські або їм рівнорядні організації.

Партійний податок, ухвалений Центральним Комітетом дня 16. січня 1926. вносить для заможніших інтелігентів, купців і ремісників 5 золотих місячно, для загалу інтелігенції, купців і ремісників 1 золотий місячно. Для заможніших селян і робітників 3 золотих річно, для загалу селян і робітників 1 золотий річно.

Партійний податок від усіх членів партії переходить засадничо в цілковите розпорядження Центрального Комітету.

Зі зібраного одначе в повіті партійного податку, може задержати Повітовий Народний Комітет у себе на свої потреби таку суму, яку призначить йому Президія Центрального Комітету. Ці гроші призначені на загально-партійні потреби /ведення Повітрової Народної Канцелярії, передплату партійних органів і видавництв, заснування політичної бібліотеки, мешкання і обслугу для канцелярії, урядовця, висилку делегатів на Уразві зїзди і в партійних справах до Уразвої Народної Канцелярії/, а видатки робиться після вказівок голови Повітрово Народного Комітету, згідно з постановою Президії.

Громадська Партійна Організація ніяких окремих фондів не має. Зібраний партійний податок передає скарбникови Повітрово Народного Комітету. Тільки за окремою згодою Президії Повітрово Народного Комітету, може залишити для організаційно-партійних цілей Громадська Партійна Організація таку суму, яку призначить її Президія Повітрово Народного Комітету.

УІІ. ПАРТІЙНА ПРЕСА.

Одним з дуже важних завдань повітових і громадських партійних організацій є належно дбати, щоби всі члени партії в повіті передплачували пресові партійні органи. Обов'язково мусять передплачувати офіційальний партійний часопис всі Повітові Канцелярії і Громадські Партійні Організації.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ СТАТУТ ПАРТІЇ

"УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ".

I. НАЧАЛЬНІ УСТАНОВИ ПАРТІЇ.

А/ Народний Зїзд.

Найвищою установою партії У.Н.Д.О. є Народний Зїзд. Звичайний Народний Зїзд збирається на наради щонад два роки, по можливості в місяці грудні.

Народний Зїзд ухвалює і змінює програму партії, ухвалює тактику партії та для її представників в законодавчих тілах, вислухує звіти Центрального Комітету, та висловлюється про діяльність партії.

Кожне внесення на зміну програми партії мусить бути зголошене письменно на 30 днів перед Народним Зїздом Президії Центрального Комітету.

Народний Зїзд вибирає:

Центральний Комітет зложений з 40 членів і 10 заступників. Заступники входять по черзі до Центрального Комітету на місця тих членів, що виступили.

Право участі і рішачого голосу в Народному Зїзді мають:

а/ члени Центрального Комітету,

б/ члени Партиї Суду,

в/ делегати повітових та їм рівнорядних міських організацій.

Кожних 50 дійсних членів вибирає одного делегата. Кожна неповна півсотня вважається повною, однак з тим, що одна організація може вислати найбільше 10 делегатів з виїмком Львова, що має право вибрати 20 делегатів.

г/ Голови і один член /по можливості заступник голови, або секретар/ Повітових Народних Комітетів, або голови і одного члена Ради рівнорядних з ними організацій, однак тільки в тому випадку, коли вибір їх наступив не більше як на один рік перед Народним Зїздом.

г/ партійні члени кожночасних парламентарних установ /сойму і сенату/.

д/ головні редактори партійних органів.

Народній Зїзд відкриває голова партії, а проводить ним Президія, вибрана Зїздом.

Надзвичайний Народній Зїзд.

В міру потреби, Центральний Комітет має право кожного часу скликати Надзвичайний Народній Зїзд і є обов'язаний такий Зїзд скликати на мотивоване жадання 1/4 членів Народнього Комітету.

В/ Народній Комітет.

Другою з черги начальною установою партії є Народній Комітет, що збирається щонайменше два рази в рік.

Народній Комітет:

- а/ устанавлює і змінює організаційний статут,
 - б/ в часі між Народніми Зїздами ухвалює тактику для партії та для її представників в законодадчих установах,
 - в/ означає на внесок Центрального Комітету висоту партійного податку,
 - г/ вислухує звіти Центрального Комітету та висловлюється про діяльність партії,
 - г/ вирішує відклики щодо виключення або неприняття в члени партії,
 - д/ підчас виборів до парламентарних установ сповнює функції Головного Виборчого Комітету.
 - е/ вибирає щороку дев'ять членів Головного Партійного Суду,
 - є/ в часі між Народніми Зїздами переводить на випадок потреби доповнячий вибір членів Центрального Комітету.
- Право участі і рішачого голосу в Народнім Комітеті мають:
- а/ члени Центрального Комітету,
 - б/ члени Партійного Суду,
 - в/ голови і один член /по можності заступник голови або секретар/ Повітових Народніх Комітетів, або їх рівнорядних організацій з тим самим обмеженням, що при Народнім Зїзді,
 - г/ партійні члени кожночасних парламентарних установ,
 - д/ головні редактори партійних органів.

В міру потреби Центральний Комітет має право кожного часу скликувати надзвичайне засідання Народнього Комітету, а є обов'яз-

заний таке засідання скликати на жадання 25 членів Народнього Комітету з поданням чергового порядку.

В/ Центральний Комітет:

Центральний Комітет є начальним виконним органом партії.

Він збирається на свої засідання щонайменше раз в місяць.

На першому /конститууючому/ засіданні Центрального Комітету вибирається:

а/ голову Центрального Комітету, що є заразом головою Народнього Комітету і партії. Головою може бути вибраний член Центрального Комітету, чи Народнього. Коли голову вибрано з членів Центрального Комітету, Центральний Комітет кооптує на його місце одного члена Народнього Комітету.

б/ Президію зложеноу - крім голови - ще з заступників голови, генерального секретаря і його заступника,

в/ Екзекутиву, в склад котрої крім Президії входять:

1/ resortві секретарі /скарбник, закордонних справ, правної оборони, преси і пропаганди, економічних справ, шкільних справ і освіти, церковних справ, організації молоді і т.д./

2/ Двох делегатів Центрального Комітету.

При виборі голови і Президії вимагається присутности 2/3 членів Центрального Комітету.

Обсяг ділання.

Центральний Комітет порядкує усім партійним життям, а зокрема

а/ приймає членів безпосередньо, або на внесення Повітових і їм рівнорядних організацій,

б/ затверджує вибір Повітових і їм рівнорядних партійних управ,

в/ виконує нагляд над Повітовими і міськими партійними організаціями, а де їх ще нема, там зазначає мужів довіря для переведення партійної організації,

г/ припинює в урядуванні Повітові Народні Комітети і їм рівнорядні міські організації, коли вони ділають на некористь партії, або не виконують доручень Центрального Комітету,

г/ скликує Народній Зїзд і Народній Комітет, та усталиє для них порядок нарад.

д/ виконує постійний нагляд над партійною пресою, видає в імені партії комунікати, заяви, відозви і маніфести, скликає анкетисти, та затверджує покликані до життя ресортовими секретарями потрібні комісії і секції.

За свою діяльність відповідає Центральний Комітет перед Народнім Зїздом і Народнім Комітетом.

Екзекутива Центрального Комітету приготавляє всі біжучі справи. В разі потреби, або в менше важних справах видає рішення, комунікати, заяви із застереженням, що їх має затвердити Центральний Комітет.

Президія Центрального Комітету репрезентує Центральний Комітет на зовні. За Центральний Комітет підписує голова, або урядуючий заступник голови, та головний секретар, чи його заступник, згл. заступаючий їх ресортний секретар, письма, які виходять від головного Секретаріату, підписує секретар або його заступник.

Народня Канцелярія.

Для полагодження справ партії Центральний Комітет удержує Народню Канцелярію, яка підлягає безпосередньо голові Центрального Комітету.

При Народній Канцелярії існує окремий відділ "Правної Оборони". Вона має на цілі збирати матеріали покривджень українського населення і надужити влади і в тих справах виготовляти інтерпеляції та негайні внески, давати правну оборону населенню в адміністративних, громадських, податкових справах і т.п.

Центральний Комітет іменує одного із секретарів управителем Народньої Канцелярії.

Персонал Канцелярії приймає Президія Центрального Комітету.

Г/Партійний Суд.

Дисциплінарне поступування проти членів партії.

Коли член партії якимнебудь чином ділає на шкідку партії, або допускається непатрістичного, чи нечесного вчинку, може Центральний Комітет розпорядити проти такого члена дисциплінарне поступування. Дисциплінарне поступування переводить або Центральний Комітет, тоді коли до устійнення провини члена не потрібно переведення слідства або на доручення Центрального Комітету Партійний Суд.

- 5 -

Дисциплінарні кари:

- 1/ довірою, або прилюдна нагака,
- 2/ припинення у виконуванні членських прав на означений час,
- 3/ виключення з членів партії.

Присуд Партійного Суду вимагає апробати Центрального Комітету.

Від оречення на виключення з членів партії прислугує право відклику до Народного Комітету.

Головний Партійний Суд.

Головний Партійний Суд, вибраний Народним Комітетом, збирається на своє перше засідання і ухвалює для себе регулямін поступання.

Загальні постанови.

Всі рішення партійних установ западають абсолютною більшістю голосів.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ В ПОВІТАХ.А. ПОВІТОВИЙ НАРОДНИЙ ЗІЗД.

Повітовий Народний Зїзд збирається кожного року найпізніше в місяці листопаді в осідку повітової партійної управи.

Право участі в Повітовому Народному Зїзді з рішачим голосом мають:

- а/ Члени Повітового Народного Комітету.
- б/ Члени Повітової Народної Ради.
- в/ Делегати громадських і їм рівнорядних партійних організацій. На кожних 25-ох членів партії один делегат, а на всякий випадок найменше один делегат від громадської, зглядно рівнорядної партійної організації.

г/ Члени Центрального Комітету, що мають в цьому повіті своє місце замешкання.

г/ Члени Української Парляментарної Репрезентації вибрані в данім виборчим окрузі, чи то делеговані на Повітовий Зїзд Президією Центрального Комітету. Як гості можуть брати участь в Повітовому Народному Зїзді всі члени партії даного повіту.

Обсяг ділання Повітового Народного Зїзду:

Повітовий Народний Зїзд вибирає:

- а/ Голову Повітового Народного Комітету

б/ Повітовий Народний Комітет з 6-10 членів /відповідно до потреби і обставин в даному партійному окрузі, число членів Повітового Народного Комітету для даного партійного округу визначає Повітовий Народний Зїзд./

в/ Повітовий Народний Зїзд вислуховує звіт з діяльності Повітового Народного Комітету і Повітової Народної Ради, вносить постанови, що обов'язують Повітовий Народний Комітет і дає вказівки делегатам на Народний Зїзд.

Б. ПОВІТОВА НАРОДНА РАДА.

Другою начальною установою партії в повіті є Повітова Народна Рада.

В склад Повітової Народної Ради входять члени Повітового Народного Комітету і голови Громадських Партійних Організацій. Повітова Народна Рада є отже в цьому складі представництвом від усіх громад даної партійної округи. /Тимчасова постанова: з тих громад, де ще нема створеної Громадської Партійної Організації, аж до часу її зорганізування, в склад Повітової Народної Ради входять підібрані Повітовим Народним Комітетом, або Повітовим Народним Зїздом партійні мужі довіря./

Обсяг ділання Повітової Народної Ради.

Повітова Народна Рада:

а/ Вислухує звіт з діяльності Повітового Народного Комітету

б/ Вислухує директиви Центрального Комітету та обговорює проєкції Повітовим Народним Комітетом план праці в повіті.

Нарадами Повітової Народної Ради проводить голова /чи заступник голови/ Повітового Народного Комітету.

Список членів Повітової Народної Ради пересилає Повітовий Комітет Краєвій Народній Канцелярії. Склад Повітової Народної Ради затверджує кожноразно Президія Центрального Комітету.

Повітову Народну Раду скликає Повітовий Народний Комітет в разі потреби, однак вона повинна відбутися своєю засідання принайменше два рази в рік.

В. ПОВІТОВИЙ НАРОДНИЙ КОМІТЕТ.

Повітовий Народний Комітет уконституується на своєму першому засіданні, вибираючи з поміж себе до Президії:

а/ Заступника голови

б/ Секретаря

в/ Скарбника.

Іншим членам Повітового Народного Комітету приділяється
слідуючі реферати:

Реферат для культурно-освітніх справ, для справ господарських і для справ кооперації, для справ самоврядування /ділянка територіального і професійного самоврядування/, для справ правової поради і оборони /в правно-адміністративних і скарбових справах/, для справ організації і виховання молоді, для справ фізичного виховання і для справ, зв'язаних з організацією жіноцтва /цей реферат повинен бути засадничо в руках жінки, тому в складі Повітового Народного Комітету повинна бути бодай одна жінка/.

За партійну організацію у її вузкому зміслі /прим. організован-
ня громадських партійних організацій, реєстрація членів, партійний
податок, призначення передплатників до партійних органів і т.д./
відповідає Президія Повітового Народного Комітету.

Повітовий Народний Комітет відбуває свої засідання щонайменше
раз в місяць. Президія Повітового Народного Комітету має право
відповідно до потреби видавати обов'язкові розпорядження, за які
відповідає перед Повітовим Народним Комітетом.

Повітовий Народний Комітет засновує і веде в повіті П о в і
т о в у Н а р о д н ю К а н ц е л я р і ю, якої обов'язком є ви-
конувати всі технічні праці партії. Головними завданнями Повітової
Народної Канцелярії є:

1/ Проводити реєстр членів партії і вносити зголошення до
Центрального Комітету в справі прийняття нових членів партії.

2/ Збирати партійний податок.

3/ Виконувати всі доручення Центрального Комітету.

4/ Допомогати реферантам Повітового Народного Комітету в
поодиноких ділянках їхньої праці.

5/ Пересилати через Краєву Народну Канцелярію докладно пере-
вірені матеріали про різні події з нашого життя, факти, надужиття
і т.д. призначені для ужитку Української Парламентарної Репрезен-
тації.

Повітова Народна Канцелярія підлягає Президії Повітового На-

роднього Комітету. Управителем Повітової Народної Канцелярії є секретар, або його заступник, згідно особа, яку визначить Президія Повітового Народного Комітету.

При Повітовій Народній Канцелярії існує відділ правової поради, який в повіті має сповнювати ті самі завдання, що відділ правової поради при Краєвій Народній Канцелярії.

В часі виборів до парламентарних установ, Повітовий Народний Комітет перебирає права і обов'язки Повітового Виборчого Комітету і веде виборчу акцію у своєму повіті після директив Центрального Комітету.

Г. РАЙОНОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ:

В цілі технічного влєкшення праці в повіті, Повітова Народна Канцелярія переводить поділ повіту на продинокі райони /кілька громад разом, які близько себе положені, та які з технічно, комунікаційно чи через спільні господарські або культурні установи, - кооперація, читальня, - чи в якийнебудь інший спосіб, з собою зв'язані/. Для продиноких районів, визначає Повітовий Народний Комітет районів зв'язкових, яких обов'язком є:

а/ Допомогати Повітовій Народній Канцелярії в підшуканні мужів довіря в продиноких громадах і в організуванні громадських партійних організацій,

б/ передавати розпорядження Повітового Комітету громадським партійним організаціям в своєму районі,

в/ мати нагляд над діяльністю громадських партійних організацій.

III. ОКРУЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Для успішнішого переведення партійної організації по повітах, або в міру потреби прим. в часі виборів, може Центральний Комітет в порозумінні з Повітовими Народними Комітетами творити Окружні Партійні Організації, обіймаючи певну кількість повітів.

Окружними установами партії є тоді Окружний Народний Зїзд і Окружний Народний Комітет, який так само зорганізований як повітові партійні установи.

IV. ГРОМАДСЬКА /СІЛЬСЬКА/ ОРГАНІЗАЦІЯ.

Громадські /сільські/ партійні Збори.

В громадських партійних Зборах беруть участь всі члени партії даної громади. Громадські партійні збори вибирають по громадах

громадську партійну управу в складі від 3-7 членів, яка уконституується на своєму першому засіданні, вибираючи з поміж себе заступника голови, секретаря і скарбника. В складі управи повинна бути принайменше одна жінка.

Громадська Партійна Організація вибирає делегатів на Повітовий Народний Зїзд і дає їм доручення.

Громадські партійні збори вислуховують звітуправи Громадської Організації про працю в громаді і переводить відповідні ухвали:

Громадська партійна Управа:

Громадська партійна Управа відбуває свої засідання щонайменше раз у місяць.

Вона переводить партійну організацію в громаді, приймає зголошення членів партії і відступає ці зголошення Повітовому Народному Комітетові до дальшого полагдження.

Громадська Партійна Організація поширює всіма способами, як зборами, викладами, відчитами і т.д. партійну організацію.

В часі виборів до парламентарних і самоврядних установ, громадська партійна Управа, стає громадським виборчим комітетом і веде працю в порозумінні з районним звязковим і з Повітовим Народним Комітетом. Громадська Партійна Управа збирає з доручення Повітового Народного Комітету податок в своїй громаді. Громадська Партійна Організація всіма засобами обв'язана поширювати у своїй громаді партійну свідомість і карність у членів партії.-

У. ОРГАНІЗАЦІЯ МІСТ.

В більших містах та в більших промислових центрах за згодою Центрального Комітету повстають міські організації на рівних правах з Повітовими Організаціями, які можуть приймати окремі назви, прим. "Народня Організація".

Загальні Збори міської організації.

В Загальних Зборах міської організації беруть участь всі члени партії або делегати партійних гуртків, якщо такі існують у даному місті. Більші міста творять в продинських частинах міста, підільницях і на передмістях свої окремі організації - рівнорядні партійним громадським організаціям і вони входять в склад "Народньої Організації".

Загальні Збори "Народньої Організації" вибирають Голову і Раду Народньої Організації,

Рада Народньої Організації складається з 10 членів і уконституується на своїм першій засіданню, вибираючи з поміж себе: двох заступників голови, двох секретарів і касієра.

Рада Народньої Організації удержує мійську Народню Канцелярію, яка полагоджує всі технічні праці і веде ціле діловодство Народньої Організації, зокрема веде переписку з членами, реєстр членів, збирає вкладки, уладжує бібліотеку для членів і т.д.

При міській Народній Канцелярії існує окремий відділ "Правної Поради": Завданням і обов'язком цього відділу є давати безплатні поради членами Народньої Організації в справах громадських, адміністративних і податкових; як також збирати матеріяли у справах, які дотикають мійське українське населення і передавати зібрані матеріяли до вжитку Президії Українського Національно-Демократичного Об'єднання, згідно Українській Парламентарній Репрезентації.

Міська Народня Канцелярія підлягає безпосередньо Президії Ради Народньої Організації.

З рештою обсяг ділання міської організації відповідає обсягові ділання Повітового Народнього Комітету, згл. Повітової Народньої Канцелярії, а цільницьких організацій громадських партійних організацій.

Член Ради Народньої Організації, може бути одночасно членом Повітового Народ. Комітету і членом Центрального Комітету.

VI. ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ.

Кожний правно прийнятий Центральним Комітетом член Партії, котрий є в посіданню партійної виказки і вплатив партійний податок має право участі у всіх партійних зборах, як також має право бути вибраним до всіх партійних установ. Обов'язком кожного члена партії є брати якнайактивнішу участь в партійнім життї, платити партійний податок, піддержувати партію на кожному кроці словом і ділом. Член партії є обов'язаний передплачувати партійну пресу і набувати партійні видавництва. Член партії повинен бути під кожним оглядом зразком громадянина.

Спори між членами партії.

Спори між членами партії, які виникають з публичного життя, рішає суд, зложений з членів партії, в той спосіб, що споручі сторони іменують по одному судді. Оба вибрані судді вибирають суперарбітра. Коли судді не можуть погодитися щодо особи суперарбітра, його іменує Центральний Комітет.

VI. ПАРТІЙНИЙ ПОДАТОК.

Партійний податок ухвалює Народний Комітет, а збирає Центральний Комітет безпосередньо або Повітові Народні Комітети через партійні громадські або їм рівнорядні організації.

Партійний податок, ухвалений Центральним Комітетом дня 16. січня 1936. вносить для заможніших інтелігентів, купців і ремісників 5 золотих місячно, для загалу інтелігенції, купців і ремісників 1 золотий місячно. Для заможніших селян і робітників 3 золотих річно, для загалу селян і робітників 1 золотий річно.

Партійний податок від усіх членів партії переходить засадничо в цілковите розпорядження Центрального Комітету.

Зі зібраного одначе в повіті партійного податку, може задержати Повітовий Народний Комітет у себе на свої потреби таку суму, яку призначить йому Президія Центрального Комітету. Ці гроші призначені на загально-партійні потреби /ведення Повітової Народної Канцелярії, передплату партійних органів і видавництва, заснування політичної бібліотеки, мешкання і обслугову для канцелярії, урядовця, висилку делегатів на Уразві зїзди і в партійних справах до Уразвої Народної Канцелярії/, а видатки робиться після вказівок голови Повітового Народного Комітету, згідно з постановою Президії.

Громадська Партійна Організація ніяких окремих фондів не має. Зібраний партійний податок передає скарбничкові Повітового Народного Комітету. Тільки за окремою згодою Президії Повітового Народного Комітету, може залишити для організаційно-партійних цілей Громадська Партійна Організація таку суму, яку призначить її Президія Повітового Народного Комітету.

VII. ПАРТІЙНА ПРЕСА.

Одним з дуже важких завдань повітових і громадських партійних організацій є належно дбати, щоб всі члени партії в повіті передплачували пресові партійні органи. Обов'язково мусять передплачувати офіційальний партійний часопис всі Повітові Канцелярії і Громадські Партійні Організації.

П Л Я Т Ф О Р М А .

Українського-Національного-Демократичного Об'єднання.

В цілі усунення розбіжності в українській політиці західно-українських земель і сконсолідування національних сил - українські національні угруповання, а саме: УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТРУДОВА ПАРТІЯ з її обома групами, Українська партія Національної Роботи і НАЦІОНАЛЬНА ГРУПА УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛАМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ зі своїми однодумцями з Волині, Холмщини, Полісся і Підляша - зливаються в одну партію, беручи за основу організаційні установи Української Народньої Трудової Партії, пристосовуючи програму, тактику і організаційний статут до сучасних політичних умовин.-

Отся об'єднана партія приймає назву: УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ та отсі програмові постанови:

I.

УНДО стоїть на становищі національної єдності всього українського народу та змагає до здобуття СОВОРНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ на всіх українських землях.-

II.

Відносно західно-українських земель УНДО стверджує: Східна Галичина з Лемківщиною, Холмщина з Підляшем і Волинь з Поліссям мають відвічний український характер, українське населення супроти чужинного напливового елементу являється тут подавляючою більшістю, тому УНДО змагатиме, щоби західно-українські землі супроти Польщі виступали разом як цілість і в своїй діяльності головну вагу прикладатиме до вдержання і розбудови одноцілого національного фронту.-

III.

На західно-українських землях УНДО свої змагання здійснюватиме всіма доцільними засобами боротьби, в якій не допускається призначення правности чужого панування на цих землях.-

IV.

Хоча сучасний устрій Радянської України не покривається з ідеологією УНДО всеж уважаємо Радянську Україну етапом до СОВОРНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, яка зреалізується під напором свідомих мас усього українського народу.-

V.

Як одну з основ нашої організації УНДО вважає необхідним існування за кордоном умандатованого представництва західно-українських земель, яке в тісному зв'язку з краєм вестиме політичну акцію на міжнародній арені.-

VI.

У безпосередній практичній діяльності УНДО організуватиме політично, культурно й економічно українські селянські, міщанські та робітничі маси, щоби утворити з них політично свідомі, соціальні кріпкі, економічно незалежні верстви.-

Культурне й економічне піднесення села, перехід всієї землі без викупу на власність українського селянства, здобуття торгівлі та промислу для українського міщанства, збереження дотеперішних здобутків робітничої класи і боротьба за нові - будуть напрямними УНДО в організованню українських мас на шляху до здійснення найвищого ідеалу нації.-

VII.

На підставі цих програмових основ буде опрацьована спеціальна програма УНДО.

П Л Я Т Ф О Р М А .

Українського Національного - Демократичного Об'єднання.

В цілі усунення розбіжності в українській політиці західно-українських земель і сконсолідування національних сил - українські національні угруповання, а саме: УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ТРУДОВА ПАРТІЯ з її обома групами, Українська Партія Національної Роботи і НАЦІОНАЛЬНА ГРУПА УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ зі своїми однодумцями з Волині, Холмщини, Полісся і Підляша - зливаються в одну партію, беручи за основу організаційні установи Української Народньої Трудової Партії, пристосовуючи програму, тактику і організаційний статут до сучасних політичних умовин. -

Отся об'єднана партія приймає назву: УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ та отсі програмові постанови:

I.

УНДО стоїть на становищі національної єдності всього українського народу та змагає до здобуття СОВОРОНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ на всіх українських землях. -

II.

Відносно західно-українських земель УНДО стверджує: Східна Галичина з Лемківщиною, Холмщина з Підляшем і Волинь з Поліссям мають відвічний український характер, українське населення супроти чужинного напливового елементу являється тут подавляючою більшістю, тому УНДО змагатиме, щоби західно-українські землі супроти Польщі виступали разом як цілість і в своїй діяльності головну вагу прикладатиме до вдержання і розбудови одноцілого національного фронту. -

III.

На західно-українських землях УНДО свої змагання здійснюватиме всіма доцільними засобами боротьби, в якій не допускається признання правности чужого панування на цих землях. -

IV.

Хоча сучасний устрій Радянської України не покривається з ідеологією УНДО всеж уважаємо Радянську Україну етапом до СОВОРОНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, яка зреалізується під напором

19

свідомих мас усього українського народу.-

V.

Як одну з основ нашої організації УНДО вважає необхідним існування за кордоном умандатованого представництва західно-українських земель, яке в тісному зв'язку з краєм вестиме політичну акцію на міжнародній арені.-

VI.

У безпосередній практичній діяльності УНДО організуватиме політично, культурно й економічно українські селянські, міщанські та робітничі маси, щоби утворити з них політично свідомі, соціально кріпкі, економічно незалежні верстви.-

Культурне й економічне піднесення села, перехід всієї землі без викупу на власність українського селянства, здобуття торгівлі та промислу для українського міщанства, збереження дотеперішних здобутків робітничої класи і боротьба за нові - будуть напрямними УНДО в організованні українських мас на шляху до здійснення найвищого ідеалу нації.-

VII.

На підставі цих програмових основ буде опрацьована спеціальна програма УНДО.

П Л А Т Ф О Р М А .

Українського-Національного-Демократичного Об'єднання.

В цілі усунення розбіжності в українській політиці західно-українських земель і консолідування національних сил - українські національні угруповання, а саме: УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТРУДОВА ПАРТІЯ з її обома групами, Українська партія Національної Роботи і НАЦІОНАЛЬНА ГРУПА УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛАМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ зі своїми однодумцями з Волині, Холмщини, Полісся і Підляша - зливаються в одну партію, беручи за основу організаційні установи Української Народньої Трудової Партії, пристосовуючи програму, тактику і організаційний статут до сучасних політичних умовин.-

Отся об'єднана партія приймає назву: УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ та отсі програмові постанови:

I.

УНДО стоїть на становищі національної єдності всього українського народу та змагає до здобуття СОВОРОНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ на всіх українських землях.-

II.

Відносно західно-українських земель УНДО стверджує: Східна Галичина з Лемківщиною, Холмщина з Підляшем і Волинь з Поліссям мають відвічний український характер, українське населення супроти чужинного напливового елементу являється тут подавляючою більшістю, тому УНДО змагатиме, щоби західно-українські землі супроти Польщі виступали разом як цілість і в своїй діяльності головну вагу прикладатиме до вдержання і розбудови одноцілого національного фронту.-

III.

На західно-українських землях УНДО свої змагання здійснюватиме всіма доцільними засобами боротьби, в якій не допускається призначення правности чужого панування на цих землях.-

IV.

Хоча сучасний устрій Радянської України не покривається з ідеологією УНДО всеж уважаємо Радянську Україну етапом до СОВОРОНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, яка зреалізується під напором свідомих мас усього українського народу.-

V.

Як одну з основ нашої організації УНДО вважає необхідним існування за кордоном умандатованого представництва західно-українських земель, яке в тісному зв'язку з краєм вестиме політичну акцію на міжнародній арені.-

VI.

У безпосередній практичній діяльності УНДО організуватиме політично, культурно й економічно українські селянські, міщанські та робітничі маси, щоби утворити з них політично свідомі, соціально кріпкі, економічно незалежні верстви.-

Культурне й економічне піднесення села, перехід всієї землі без викупу на власність українського селянства, здобуття торгівлі та промислу для українського міщанства, збереження дотеперішних здобутків робітничої класи і боротьба за нові - будуть напрямними УНДО в організованню українських мас на шляху до здійснення найвищого ідеалу нації.-

VII.

На підставі цих програмових основ буде опрацьована спеціальна програма УНДО.

п л я т ф о р м а п а р т і ї . П о л і т и ч н і с п р а в и .

I.

- 1/. Вихідною точкою діяльності партії є національна єдність укр. народу, та його власна державність тому, що тільки у власній державі може укр. народ знайти умовини до повного розвитку на всіх ділянках свого життя.-
- 2/. Начальною метою партії є досягнення незалежності для цілого укр. народу на всіх його етнографічних землях, та злиття їх в єдиний, український, самостійний державі.
- 3/. В ім'я ідеї національної єдності і соборної державності, партія змагає до злуки всіх українських етнографічних земель в одній державі, без огляду на таку чи иншу розв'язку правно-державного і суспільно-політичного устрою.-
- 4/. Базою політичної діяльності партії є зах. укр. землі, що на-лежали під чужою займанщиною, відділені від політичними кордонами від свого пня, території У.С.Р.Р.-
- 5/. Існуючу укр. державу У.С.Р.Р., її правно-держ-авний устрій і устрій Союз. Рад. Респ., в склад котрої вона входить, обезпечуючий її повне право заключати і виконувати союзи з радянськими держ-авами, признає партія здобутком визвольної боротьби укр. на-роду і таким здійсненням його стремлень, яке є підставою для пов-ного завершення нач-альної політичної мети укр. народу, що послі-дує через розбудову цієї держави та зєднання з нею прочих укр. зе-мель.-

II.

- 1/. Партія вважає, що основою всяких міжнародних взаємин та форм співжиття народів, мусить стати засада рівності всіх народів та право їх до творення національних держав на територіях, зазначе-них компактною більшістю одної нації.-
Партія не признає права поодиноких держав для інтересів нату-ри економічної або державного безпеченства, посягати на чужо-національні території і обмежувати право самовизначення народів включно з правом відділення себе від чужонаціональних державних організмів.-
- 2/. Партія не признає ніяких анексії та ніяких міжнародних актів, що проти волі укр. нації та з потоптанням засад самовизначення жорстоко насильно розділили живий організм укр. народу та його те-риторій таким єством, що великі їх частини опинилися в чужона-ціональних організаціях державних, та ніколи не визнає права якої-небудь чужої нації до володіння на укр. землях.-
- 3/. Для поширення і стремління до реалізування засад самовизначен-ня, а в слід за цим реалізування стремлень укр. народу до своєї Незалежної, Соборної Держави на міжнародній арені, признає партія konieczним удержувати в центрах міжнародного політичного світа, представництво українських територій під чужими займанщинами.---

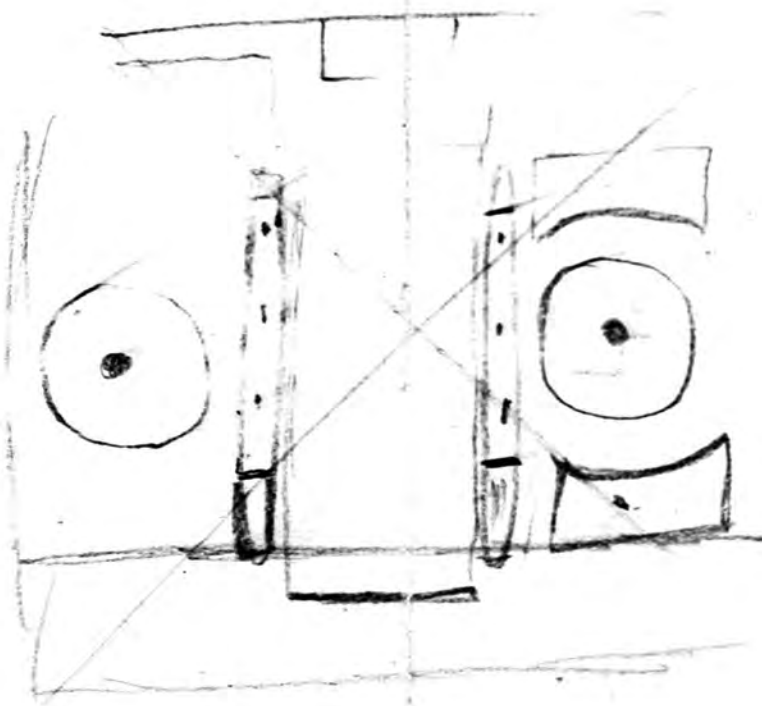
III.

С у с п і л ь н о - п о л і т и ч н і с п р а в и .

- 1/. Партія стверджує, що мимо всяких противенств розвиток і поступ суспільного і державного будівництва в світі іде по лінії засад соціалізму, і то таким шляхом реформ та їх еволюції, як і шляхом ре-волюційної реалізації і дальшої мирної розбудови цих засад.-

2/. Партія стоїть на становищі, що повна реалізація якоїнебудь суспільно-державної форми є можлива тільки при посіданні державної влади її речниками.-

3/. Відповідно до powyшого, партія: а/ вважає, що кінечне оформлення суспільно-державного життя українського народу на західно-українських землях, наступить після здійснення ідеї соборности і в ім'я цієї ідеї мусить бути воно підчинена тим суспільно-державним формам, які будуть зреалізовані і прийняті на Великій Україні в мент зєднання.. б/ в сучаснім державно-суспільнім положенні на західно-українських землях, буде партія стреміти до оборони, розбудови, поглиблення і утрезаливання духового і матеріяльного стану, маючи на увазі напрям, по якому іде розвій суспільно-державних форм в житті в світї.---

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Національно-Визвольного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка ч. 1 а/Л.

Обізнанк х. 1.
з 1/8 1925

в справі організації УВРД.

2. падолис та 1925.

4.

Кратичного Описання Визначення та
Управління Д.О. (Заступник) та
РІЙ (Місце) (Заступник) (Заступник)
ІЗВІЩЕННЯ В КОМУСЬ МІСЦІ
ОБЛАСТІ - М.П.Т. (Заступник)
ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТАННЯ (Заступник)
ВИСНОВКИ ЛЕДІЙ.

Як Вам відомо у місяці червні наступило об'єднання українських національних партій і створення нової партії Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Беручи під увагу, що Ви були членом одної із партій яка стала складовим чинником УНДО, пропонуємо Вам приступити в члени УНДО.

У випадку Вашої згоди належить виповнити, зая
приступлення", по спромозі зобов'язатися до одноразового
датку на рік партії, та складати що місяця партійний по
ток у висоті $\frac{1}{4}$ процент від своїх доходів.

За презідію УНДО

ГОЛОВА

секретар

ч.

2. падолиста 1925.

П. Т.

Як Вам відомо у місяці червні наступило об'єднання українських національних партій і створення нової партії Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Беручи під увагу, що Ви були членом одної із партій яка стала складовим чинником УНДО, пропонуємо Вам приступити в члени УНДО.

У випадку Вашої згоди належить виконати, за "приступлення", по спроможності зобов'язатися до одноразового датку на рік партії, та складати щомісяця партійний платіж у висоті $\frac{1}{4}$ процент від своїх доходів.

За президію УНДО

голова

секретар

П.Т.П

Як Вам відомо у місцях існують настільки окремі
навіть українських національних партій і створення нової
партії українського національно-демократичного Овдіння.
Решує під увалу, що в члених членом одної із
партій має стати керівником української партії, пропонуємо Вам
приєднатися до членів української партії.
У випадку Вашого згоди на це ми будемо в змозі
прислати Вам "по супроводі зобов'язання до одностороннього
виступу на підтримку, та створення партії, та створення партії під
той у висоті і прохоті від своїх доходів.

Зв. педологія 1925

середній

1925

До

В

Дня 11.липня 1925 р.на конгресі Українського Національно Демократичного Об'єднання вибрано Вас Членом Народнього Комітету (Ширшої Управи У.Н.Д.О.). Сповідуючи Вас про це, прохаємо Вас в часі літніх ферій (місяць серпень) перевести ось такі підготовчі праці:

1) вишукати в кожній місцевості (містечку, гміні, селі) одного або більше - мужів довіря партії. Слід старатися встановлювати мужами довіря селян, а в кожному случаю охочих до партійної роботи, метких, независимих людей.

2) приєднати для партії можливо найбільшу скількість членів. Членами партії є тільки ці громадяне, що підпишуть заяву приступлення до партії і дійсно виконувати муть партійні обов'язки.

3) перевести збірку одноразового, по можливості, значнійшого датку на партійні цілі, перш усього на наладнання постійного, організаційного апарату партії і получені з цим необхідні потреби. З окрема наші заможнійші громадяне мають декларувати на ці партійні цілі значнійші квати.

Щоби в вересні ц.р. могла поплисти політична робота широким руслом, щоби можна було перевести на всім просторі західних земель України сильну політичну організацію народніх мас і начати плянову боротьбу проти ворожого наступу, слід щоби наведені в горі приготовні праці були негайно же виконані.

З вереснем мусить начатися масова акція в справі оборони українського шкільництва та в справі майбутнього закону про земельну реформу.

Треба переконати наше громадянство, що лише при істнуванні сильної політичної організації може наступити оздоровлення національного організму, а наші просвітні, шкільні й економічні товариства та установи зможуть як слід виконати свої завдання.

Просимо до дня 25.серпня прислати нам точні зведення про переведення Вами підготовчих праць і надіслати зібрані гроші, так щоби в вересні можна було відбутися всюди довірочні наради і віча.

Заяви приступлення до партії і блячки на збирання одноразових надзвичайних датків і партійного податку, як рівнож всі потрібні інформації вишлемо на Ваше бажання, бо не знаємо, чи в часі ферій Ви перебуваєте в місці свого осідку.

За

Центральний Комітет
Українського Національно-
Демократичного Об'єднання

Целевич Володимир
Генеральний секретар

Др.Троян Корнило
за голову

Примітки: Адреса: Українське Національно - Демократичне Об'єднання
Львів, Ринок ч.10. II.поверх.

Адреса: грошових пересилок: Земельний Банк Гіпотечний
Львів, Підвал ч.7. число кн.50.000.

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського національно-релігійного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка ч. 1 а/1.

Обіжник н. 2
з 29 серпня 1925

до батьків учеників І. класу українських
гімназій у Львові, щодо долучення до обі-
жника протесту проти утратів вивчення
у рел. класу.

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Національно-демократичного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка 4. Т. 2/

Обідник р. 2

з дня 24 вересня

в справі від між 11-18 жовтня 1925

(апрар. редс.)

Львів, дня 24. вересня 1925.

До

=====

В польських законодавчих тілах на викінченню є закон про аграрну реформу, який в самій суті є законом про колонізацію і осадництво. Українському селянству грозить велика небезпека! Тому мусимо вдарити у вічевий дзвін, зайняти становище до цього закону і підготувитись до віднарування чергового атак.

УНДО рішило дати ініціативу до устроєння віч у всіх важніших центрах західно-українських земель, на яких обговорено-би небезпеку і засоби боротьби з нею.

Завданням цих віч має бути теж однозгідний масовий протест до польських властей і до Союзу Народів.

Віча повинні відбутися в днях 11 - 18 жовтня ц.р.

Тому прохаємо Вас вибрати на віче найдогідніший для Вашого повіту день між 11 - 18 жовтня, повідомити староство про віче " в справі земельної реформи " (як що спитається про референта, зазначіть, що реферувати має хтось з господарських кол) приготувити сажу і розвести агітацію за якнайчисленішою участю селян в цім вічу.

Як що Вам було-би тяжко зайнятися справою, покличете до життя вічевий комітет, сповіщаючи нас негайно, хто переймає на себе відповідальність за те, що віче відбудеться і до кого ми маємо звертатися з письмами в цій справі.

Як що Вам конче потрібний референт зі Львова, вишлемо Вам або когось з львівських діячів, або когось з послів. Референти зійдуться 10. жовтня і розділять поміж себе повіти.

Як що у Вас є відповідний бесідник, так ми Вам вишлемо готовий реферат і резолюції і Ви собі переведете віче у власному

./.

заряді. У всякому разі майте на увазі, що скількість референтів у нас обмежена і з висилкою референтів получені кошти...

Це мусять мати на увазі головні більші міста, в яких є більші скупчення інтелігентних сил. На нашу думку з референтів центру повинні користати в першу чергу менші міста.

Негайно після одержання вістки від Вас про приготування (повідомлення староства, приготування сали, означення дня і години віча і т.д.), вишлемо Вам афіші, які, виконувши, розішлете по селах і реферат та резолюції, згідно визначимо референта.

Для наших референтів найвигідніше було-би, щоб віче відбулося в неділю 11 згідно 18 жовтня, бо на неділю ми мали-би більшу скількість референтів. Однак Ви числіться з місцевими умовами.

Про перебіг віча прохасмо написати докладне звітання.

За Центральний Комітет УНДО:

Голова:

Секретар:

б.з.
М. Архипенко

Письма адресувати:

В. ЦЕЛЕВИЧ, Львів, Ринок Ч. 10/II.

Усево

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
УКРАЇНСЬКОГО І
ЛІТОВСЬКОГО НАРОДІВ

Обіжчик н. 4

3 25/9 1925

в караві кіз і говіро. татаряг

В справі віч і довірочних нарад.

До цього обіжника залучуємо резолюції і протест. Резолюції мають бути ухвалені на вічу, згідно на довірочній нараді.

РЕЗОЛЮЦІЇ В ТРЬОХ ПРИМІРНИКАХ має підписати президія віча, згідно довірочної наради і вислати: 1) до Ради Міністрів у Варшаві, 2) до Парляментарної Репрезентації (Варшава, вул. Бейска, Соїм, Український Клуб для Сен. М. Черкавського), 3) до Центрального Комітету УНДО (В. Целевич, Львів, Ринок Ч. 10/II).

ПРОТЕСТ, який залучуємо, треба розіслати до кожного села в трьох примірниках. Його в кожному селі підписує як найбільше число громадян (де є наша рада громадська, так нехай підпише і прибере печатку; де є парох нехай зробить те саме). Протест підписується теж в трьох примірниках і висилається на подані вище адреси. Виповнені протести нехай Ваші довірені люди по селах поносять до Вас і Ви будьте ласкаві виexpедіювати їх на вище подані адреси. Третій примірник конче потрібний: ми вишлемо його разом з меморіалом до Союзу Народів.

Дайте негайно почин до оснування Повітових і Сільських Земельних Комітетів, які в першу чергу занялися-би зібранням як найбільшого числа протестів. Опісля ці Комітети дістануть інструкції, що даліше робити.

В кожному повіті і судовому окрузі мусить відбутися коли вже не віче, так довірочна нарада. Справа загально-національна. Тому ми звертаємося з проханням занятися вічами і довірочними нарадами не тільки до партійних однодумців.

Ми замовили у інж. Павликовського реферат на віча і надрукували його в "ДІЛІ" (чч. 221 і 222). До кожного повіту вислаємо цей реферат в цілости, бо в "ДІЛІ" він пошматований.

Хто з Вп. Панів замовив у нас референта, вишлемо його. Хоча думаємо, реферувати цю справу повинні місцеві діячі і таким чином взяти зі собою села.

Хто ще не поробив всіх заходів в справі віча, згд. довірочної наради, хай прискорить їх. Незадовго прийде в соїмі на черговий порядок третє читання земельної реформи, отже голос краю мусить залунати перед тим.

Хто ще потребував-би афішів, або більшого числа примірників протесту, хай пише, а ми негайно вишлемо.

Прохаємо присилати негайно докладні звіомлення з віч і нарад.

З глибокою пошаною:

Д-р. Дмитро Левицький в.р.
Голова

Мих. Струтинський в.р.
за ген. секретаря

адресувати:

В. ЦЕЛЕВИЧ, Львів, Ринок Ч. 10/II.

1925

Визитка 2.5

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ

Львів, дня 25 березня 1927.

ОБІЖНИК ч. 5.

До

.....
.....

Дня 1.жтого вислано до Вас обіжник ч. 1 і 2 квестіонар та "заяви". Мимо нашого ургенсу висланого Вам дня 1. березня, ми до-сьогодня відповіді на квестіонар не дістали; так само Ви не зареагували на наш заклик з справі скликання лозі - рочної наради інтелігентних одиниць в Вашій окрузі; нічо не зроблено Вами для переведення реєстрації / хочби найменшого числа / членів партії, при чому звертаємо Вашу увагу, що навіть і Ви, як Голова Пов. Нар. Комітету, не вжахали на відповідне виконання цього, конечно в кожній суцільній партії, формальність.

При цьому мусимо звернути Вашу увагу на вагу хвили. Польська влада і українські інтернаціональні партії ведуть наступ на український національний табір. Ми стоїмо перед рішенням або інтензивнох працех закріпити наші позиції і відперти воро- -і наступи чужих і своїх або здати позицію. В виду такого стану річи прохаємо вірвати з дотеперішньох байдужності і виконати постанови обіжників ч. 1, 2, 4, .

За Центральний Комітет
українського національно-демократичного Об'єднання

Головний Секретар

Голова

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Національно-Демократичного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка ч. 1 а/1.

Обіжник н. 5

з 9 грудня 1925
в справі Земельного Банку

08. 11. 5

9/11/1925

В СПРАВІ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ.

Як Вам вже відомо з відозви Громадянського Комітету, надрукованої в "Ділі" /ч. 221./, Земельний Банк мусить під загрозою ліквідації доповнити ДО КІНЦЯ ЦЕГО РОКУ свій капітал до суми 1. міліона золотих.

Справа незвичайно важка. Річ йде о престиж нації: одини-кий національний банк на західно-українських землях! Якщо втрати-мо ми концесію, не має сумніву, що від польського правительства її не дістанеться! Це одно. А друге: саме тепер, коли земельна справа стає різко актуальною, питання Земельного Банку набирає ще більшої ваги. Вож як можна уявити собі парцеляцію без існування гіпотечного банку?!

На кредити з польських банків не має чого надіятися. Тому наше суспільство мусить використати і як слід вивінувати одини-кий Земельний Банк Гіпотечний.

Одна акція коштує тільки 25 Зол.!

Закупно акцій мусить мати масовий характер.

Прохасмо пригадати собі, як недавно Поляки розпихали ак-ції "Польського Банку", примушуючи до закупки їх всіх без виїмку!

Звертаємось до наших політичних діячів, щоби справу Земель-ного Банку пропагували при кожній нагоді, на кожному кроці. Pericu-lum in mora!

Для спопуляризованні справи слід перш всього використе-ти віча в справі земельної реформи. На кожному вічу повинен хтось з рамени відповідальних чинників тозиту /не референт справи земель-ної реформи! / порушити справу Земельного Банку, вияснити вагу її та візвати до масової, негайної субскрипції акцій, доручуючи прак-тичне переведення пропаганди на селах Сільським Земельним Комітетам.

В залученню пересилаємо резолюцію.

Подаємо Вам до відома, що, як в кожному повіті, так певно і у Вас, є багато Українців - урядовців і громад, приневолених в своєму часі купувати акції "Польського Банку". Тепер ці акції по їхній біржевій вартості можна вимінити на акції Земельного Банку. Таким чином кожний власник цих акцій може без готівки виконати свій громадянський обов'язок. Очевидно, ця справа не надається до обговорювання на вічу. Переведення її доручуємо Вашому спритови та енергії.

Львів, дня 9/ІО.1925.

З глибокою пошаною

За ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Українського Національно-Демократичного Об'єднання .

Др. Дмитро Левицький в.р. Володимир Целевич в.р.
голова Ген.секретар

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРИЯ
Української Радичанко-Демократичної Сполучення
Львів, 1918

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Національно-Демократичного Об'єднання
Львів, вул. Г. С. Сковороди 4. Т. 411

Обіжник н. 7
виз 24 жовтня 1925

в рукаві лікв. і пол. І. кл. укр. білих
і годано всього зразки протестів.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ (УНДО)

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Ч.

до

Львів, дня

Звертаємося до Вас у слідуючій дуже важній справі.
Кураторія львівського шкільного округу обізнаним з дня 22.червня 1935р.ч:8213/II перемінила всі українські приватні і державні гімназії на утравістичні, вводячи навчання історії і географії та науки про сучасну Польщу в польській мові.-

Викільна влада намагається спольонізувати навіть українські приватні школи удержувані оплатами родичів і жертвами українського громадянства. До цього неспіємо допустити. Мусимо зробити всі зусилля, щоби грозичу нашим середним школам небезпеку відвернути.-

Ліквідація і польонізація 1-ої класи 4-ох українських державних гімназій неспілася завдяки твердій поставі українських родичів. Вони завязали батьківський комітет, вносили жалобу до Союза Народів і протести до центральної влади, ходили в депутаціях до шкільного куратора і загрожували бойкотом утравістичних клас. Міністер освіти Станіслав Грабські відкликав свій розпорядок. Ми побідили.-

Українці мусять віднести побіду і в справі розпорядку про навчання в польській мові історії і географії. Білорусини, Німці, Литовці і Жиди ведуть теж боротьбу проти сего

несправедливого і порушуючого міжнародні договори розпорядку:-

Для оборони українських приватних і державних гімназій перед польонізацією слід негайно покликати до життя при кожній українській середній школі батьківський комітет в цей спосіб, що ініціативний комітет скличе батьків усеї шкільної молоді даної середньої школи, замешкалих в місті і околиці на ширшу нараду, де вибереться постійний батьківський комітет. Цей постійний комітет має віднести будь устно будь письменно до всіх батьків учнів гімназії і зібрати від них підписи на протесті до центральної влади і на жалобі до Союзу Народів. В наємму письмі залучуємо Вам зразки тих протестів. Кожний батько підписує окремий зразок. Просимо до нести нам кілька примірників зразків маємо Вам переслати.-

Копія зразків поносимо ми. Копія креписки з родичами батьківський комітет.- Оба зразки протестів є так уложеними що можуть їх підписати всі. Подібні протести підписувати муть батьки всіх українських приватних і державних гімназій.

Побіда буде по нашій стороні, як що всі батьки сповнять свій святий обов'язок. Коли непоможуть протести слід буде взяти більш рішучих мір. Підписані зразки протестів до Союзу Народів слід переслати нам а зразки протестів до Ради Міністрів прямо до Варшави.-

Центральний Комітет УНДО

голова

секретар

шкільний референт

Всі письма адресувати:

Центральний Комітет УНДО
Львів - Ринок 4:10.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ (УНДО)

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Ч:

Львів, дня

До

.....

Звертаємося до Вас у слідуючій дуже важній справі.
Кураторія львівського шкільного округу обіжником з
дня 22.червня 1935.р.ч:8213/11.перемінила всі українські при
ватні і державні гімназії на утравістичні, вводячи навчання
історії і географії та науки про сучасну Польщу в польській
мові..

Шкільна влада намагається спольонізувати навіть укра
їнські приватні школи удержувані оплатами родичів і жертвами
українського громадянства. До цього неспішно допустити. Мусимо
зробити всі зусилля, щоби грозячу нашим середнім школам небез
пеку відвернути..

Ліквідація і польонізація 1-ої класи 4-ох українсь
ких державних гімназій неспішно завдяки твердій поставі
українських родичів. Вони завязали батьківські комітети, вносили
ли жалоби до Союзу Народів і протести дхх до центральної вла
ди, ходили в депутаціях до шкільного куратора і загрозили бой
котом утравістичних клас. Міністер освіти Станіслав Грабські
відкликав свій розпорядок. Ми перемогли..

Українці мусять віднести перемогу і в справі розпоряд
ку про навчання в польській мові історії і географії. Білоруси,
німці, литовці і жиди ведуть теж боротьбу проти сего неспра

ведливого і порушуючого міжнародні договори розпорядку.

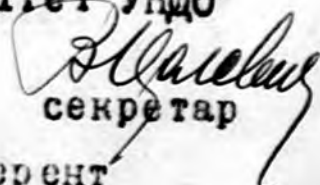
Для оборони українських приватних і державних гімназій перед польонізацією слід негайно покликати до життя при кожній українській середній школі батьківський комітет в цей спосіб, що ініціативний комітет скличе батьків усеї шкільної молоді даної середньої школи, замешналих в місті і околиці на ширшу нараду, де вибереться постійний батьківський комітет. Цей постійний комітет має віднести ся будь устно будь письменно до всіх батьків учнів гімназій і зібрати від них підписи на протесті до центральної влади і на жалобі до Союзу Народів. В нашому письмі залучуємо Вам зразки тих протестів. Кожен батько підписує окремий зразок. Прохимо донести нам кілько примірників зразків маємо Вам переслати. -

Кошти зразків поносимо ми. Кошти переписки з родичами батьківський комітет. - Оба зразки протестів є так уложені що можуть їх підписати всі. Подібні протести підписувати мут батьки всіх українських приватних і державних гімназій:

Побіда буде по нашій стороні, як що всі батьки сповнять свій святий обов'язок. Коли непоможуть протести слід буде вжити більш рішучих мір. Підписані зразки протестів до Союзу Народів слід переслати нам а зразки протестів до Ради Міністрів прями до Варшави. -

голова

секретар

шкільний референт

Всі письма адресувати:
Центральний Комітет УНДО
Львів - Ринок №10.

Зсе до

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Національно-Демократичного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка ч. 1 а/1.

Обіжурник к. 8

з дня 25 зривання

в управі рязікування

1. числ.

УНДО.ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

В справі святкування 1.л и с т о п а д а .

Пригадуємо ласкавій пам'яті вагу святкування 1.листопада.

Пропонуємо,щоби в кожній місцевості зав'язався комітет,до якого ввійшли-би представники всіх місцевих установ політичних, культурно-просвітних,економічно-фінансових і т.д.

Пропонуємо,щоби в кожній церкві відправлено панахиду,а в проповіді (в цім році 1.листопада в неділю!) порушено значіння традиції.

Вечером кожна установа повинна устроїти сходи членів управи і близьких до них людей,на яких після святочної промови один з приявних виголосив-би відповідний реферат.

В кожній місцевості слід спробувати зааранжувати концерт чи академію.

Повітові політичні організації обов'язані поробити заходи в справі вшановання 1.листопада по селах.(Найкраще в читальнях покористуватися мемуаристичною лектурою.)

Прохаємо прислати звідомлення і свої замітки.

З глибокою пошаною:

Д-р.Д.Левицький в.р.

голова

В.Целевич в.р.

ген.секретар

Адреса:Ринок ч.10/II.

THESE WERE THE FIRST OF MANY
ST. ...
ANNUAL ...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

НАРОДНА РАЙОННА РАДА
Українського Народного Руху
Львів, вул. Костюшка 4. 1 а/1.

Вісник к. 9

з дня 28 жовтня 1995

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Народного Руху
Львів, вул. Гостоміра 4. і 2/1.

Обіжник к. 10
з дня 20/11 1925

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Національно-Демократичного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка ч. 1 а/1.

Об'єднан. н. 11
з гур. 25/11 1925

Згідно з постановою Народної Канцелярії
Українського Національно-Демократичного Об'єднання
від 25 листопада 1925 року, у якій
встановлено, що всі документи, які
входять до складу архіву, повинні
бути складені в спеціальні папки
згідно з наступною схемою:

Обіжник Ч. ...
 в справі оборони
 українського народ-
 ного шкільництва.

Львів, дня 25. листопада 1925.

До

ВН.

В

Існування українського народного шкільництва дуже поважно загрожене. Куратор Собінський в інтерв'ю зі співробітником Слова Польського заявив, що около тисяча українських народних шкіл в Галичині перейде на утравізм. Знова міністер Грабський в своїй сенатській промові ствердив, що на північно-західних українських землях себто на Волині, Холмщині, Поліссю і Підляску не буде ані одної народної школи з українською мовою навчання.

Загал українського громадянства мусить стати твердо в обороні української школи. Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання приготував широко закроєну оборонну акцію, так в краю як на міжнародній арені. Під теперішню хвилю влада подає до відома кожній громаді про вислід шкільного плевбіситу через оповістку в льокалі громадського уряду і через повідомлення одного з батьків, які внесли декларації з домаганням української мови навчання в школі. На загал виследи плевбіситу не згодні з волею українського громадянства і являються порушенням обов'язуючих шкільних законів.

Тому звертаємося до всіх наших мужів довіря і повітових організаторів з проханням о негайне припильнювання слідуючих двох справ:

1) В кожній громаді, в якій рішенням куратора введено польську або утравістичну мову навчання, слід негайно припильнувати, щоби батьки українських дітей внесли відклики до Міністра Освіти. Від рішення Гана Куратора прислугує відклик до Міністра Віроповідань релігійних і прилюдної освіти в речинці 14. днів від дня вивішення оповістки в льокалі громадського уряду. Відклик вноситься на руки шкільного інспектора. Має він бути зложений в польській мові, тому що всякі письма до центральної влади на основі закону з дня 31. липня 1924. про урядову мову адміністраційних властей, мається виготовляти в польській мові. Загального зразку відклику не можна подавати тому, що є різні причини ізза яких вноситься відклик.

Одні батьки вносять відклик тому, що українську школу переіменовано на утравістичну, другі тому, що українську школу переіменовано на чисто польську. Або в одній громаді батьки закидають в відклик, що не внесено важких декларацій за 20 дітей з домаганням польської мови навчання, в другій доказують, що українські батьки внесли важкі декларації за 40 дітей з домаганням української мови навчання.

Звичайно діялося однак так, що або наші громадяне підписали декларації не знаючи, що підписують, або поідіписували польські декларації такі батьки, що не мають дітей в шкільному віці. Очевидно одні і другі декларації є не важкі і слід їх у відкинути оспорювати, наводячи імена і прізвища батьків, що підписали неважкі декларації.

Відклик мають підписати батьки дітей, що внесли важні декларації з домаганням української школи. Коли з браку часу не можна зібрати підписів всіх батьків вистарчить якщо підпишуть лише деякі. Все таки для ознайомлення з формою відклику наводимо один зразок:

Do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

w Warszawie

(na ręce inspektora szkolnego)

Odwołanie,

rodziców dzieci ukraińskich w gminie
powiatu Województwa
od rozstrzygnięcia Kuratora Okręgu szkolnego z dnia
L..... orzekającego iż w kl. państwowej szkół powszechnej
w nauka ma się odbywać w języku państwowym i ruskim.
Rozstrzygnięcie to zostało ogłoszone w lokalu urzędu gminnego dnia

..... Kurator lwowskiego okręgu szkolnego w wyżej naprowadzonym
orzeczeniu orzekł iż w szkole w ma być wykład
dwujęzyczny na tej podstawie iż wniesiono deklaracje za
dzieci z żądaniem ukraińskiego języka nauczania i deklaracje za
..... dzieci z żądaniem państwowego języka nauczania.

Orzeczenie Pana Kuratora opiera się na mylnie skonstru-
owanym stanie faktycznym gdyż nie wniesiono ważnych deklaracyj
rodziców 20 dzieci z żądaniem państwowego języka nauczania w szko-
le.

Mianowicie 15 rodziców dzieci a to Ilko Szczupak, Hryńko
Szweđ i t.p. podpisali polskie deklaracje nie wiedząc co podpisują.
Dowód: przesłuchanie wyżej cytowanych obywateli.

Podpisani proszą o podanie im do wiadomości wszystkich tych
rodziców, którzy wniesli deklaracje z żądaniem państwowego języka
nauczania i wszystkich tych dzieci za których wniesiono deklaracje
gdyż tylko w tym wypadku będą w stanie przeprowadzić zupełny dowód
braku wymaganej ilości deklaracyj dzieci z żądaniem państwowego
języka nauczania.

Wobec naprowadzonego stanu faktycznego raczy Pan Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego znieść orzeczenie Ku-
ratora i orzec iż w gminie ma być szkoła pow-
szeczna z ukraińskim językiem nauczania.

..... dnia 1925.

Деякі шкільні інспектори усно через повідомлення учителів
звідомляють населення, про вислід шкільного плебіситу. Таке їх
поступовання являється грубим порушенням закону і слід негайно пе-
летрафічно жадає від Куратора оповіщення оповістки. Слід також про
таке поступовання інспекторів повідомити Українську Парляментарну
Репрезентацію у Варшаві і Правну Раду У.П.Т. в шкільних справах
Львів, Ринок Ч. 10/11.

Вношення відкликів являється одним зі засобів боротьби за
українську школу і уможливить видвиження плебіситових надужитъ
в позовах перед Адміністраційним Трибуналом і на міжнародній арені.

2) Слід перевести статистику вислуду шкільного плебіситу
у всіх громадах Вашого політичного чи судового повіту. Боротьбу о
українську школу можемо вести успішно лише тоді, коли знаємо подій-
сний стан справи, значить яких втрат на полі шкільництва ми
дізнали.

Просимо всіх наших ВН. повітових організаторів і мужів до-

- 3 -

віря припилювати, переведення обох справ, точно і негайно під особистою відвічальністю.

Статистичні дані слід переслати до Народньої Канцелярії

Українського Національно-Демократичного Об'єднання, Львів, Ринок 10/1.

Про вжиття дальших заходів більш рішучих в обороні українського народнього шкільництва напишемо в слідуючому обіжникові.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ У.Н.Д.О.

Д-р. Дмитро Левицький в.р.

голова

Володимир Целевич в.р.

секретар

- 3 -

віря припилювати, переведення обох справ, точно і негайно під особистою відповідальністю.

Статистичні дані слід переслати до Народньої Канцелярії Українського Національно-Демократичного Об'єднання, Львів, Ринок 10/І.

Про вжиття дальших заходів більш рішучих в обороні українського народнього шкільництва напишемо в слідуєчому обіжникові.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ У.Н.Д.О.

Д-р. Дмитро Левицький в.р.

голова

Володимир Целевич в.р.

секретар

Обіжник Ч....
в справі оборони
українського народ-
ного шкільництва.

Львів, дня 25. листопада 1925.

До

ВШ.....

.....

В

Існування українського народного шкільництва дуже поважно загрожене. Куратор Собінський в інтерв'ю зі співробітником Слова Польського заявив, що около тисяча українських народних шкіл в Галичині перейде на утравізм. Знова міністер Грабський в своїй сенатській промові ствердив, що на північно-західних українських землях себто на Волині, Холмщині, Полісся і Підлясся не буде ані одної народної школи з українською мовою навчання.

Загал українського громадянства мусить стати твердо в обороні української школи. Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання приготував широко закроєну оборонну акцію, так в краю як на міжнародній арені. Під теперішню хвилю влада подає до відома кожній громаді про вислід шкільного плебісциту через оповістку в льокалі громадського уряду і через повідомлення одного з батьків, які внесли декларації з домаганням української мови навчання в школі. На загал вислиди плебісциту не є згідні з волею українського громадянства і являються порушенням обов'язуючих шкільних законів.

Тому звертаємося до всіх наших мужів довіря і повітових організаторів з проханням о негайне припинення слідуючих двох справ:

1) В кожній громаді, в якій рішенням куратора введено польську або утравістичну мову навчання, слід негайно припинити, щоби батьки українських дітей внесли відклики до Міністра Освіти. Від рішення Пана Куратора прислугує відклик до Міністра віроісповідаць релігійних і прилюдної освіти в речинці 14. днів від дня вивішення оповістки в льокалі громадського уряду. Відклик вноситься на руки шкільного інспектора. Має він бути зложений в польській мові, тому що всякі письма до центральної влади на основі закону з дня 31. липня 1924. про урядову мову адміністраційних властей, маєтись виготовляти в польській мові. Загального зразку відклику не можна подавати тому, що є різні причини ізза яких вноситься відклик.

Одні батьки вносять відклик тому, що українську школу перемінено на утравістичну, другі тому, що українську школу перемінено на чисто польську. Або в одній громаді батьки закидають в відклик, що не внесено важних декларацій за 20 дітей з домаганням польської мови навчання, в другій доказують, що українські батьки внесли важні декларації за 40 дітей з домаганням української мови навчання.

Звичайно діялося отак так, що або наші громадяне підписали декларації не знаючи, що підписують, або по підписували польські декларації такі батьки, що не мають дітей в шкільному віці. Очевидно одні і другі декларації є не важні і слід їх у відклику оспорювати, наводячи імена і прізвища батьків, що підписали неважні декларації.

./.

Відклик мають підписати батьки дітей, що внесли важні декларації з домаганням української школи. Коли з браку часу не можна зібрати підписів всіх батьків вистарчить якщо підпишуть лише деякі. Всетаки для ознайомлення з формою відклику наводимо один зразок:

Do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

w Warszawie

(na ręce inspektora szkolnego)

Odwołanie,

rodziców dzieci ukraińskich w gminie
powiatu województwa
od rozstrzygnięcia Kuratora Okręgu szkolnego z dnia
L. orzekającego iż w kl. państwowej szkoły powszechnej
w nauka ma się odbywać w języku państwowym i ruskim.
Rozstrzygnięcie to zostało ogłoszone w lokalu urzędu gminnego dnia

..... Kurator lwowskiego okręgu szkolnego w wyżej naprowadzonym
orzeczeniu orzekł iż w szkole w ma być wykład
dwujęzyczny na tej podstawie iż wniesiono deklaracje za
dzieci z żądaniem ukraińskiego języka nauczania i deklaracje za
..... dzieci z żądaniem państwowego języka nauczania.
Orzeczenia Pana Kuratora opiera się na mylnie skonstru-
wanym stanie faktycznym gdyż nie wniesiono ważnych deklaracji
rodziców 20 dzieci z żądaniem państwowego języka nauczania w szko-
le.

Mianowicie 15 rodziców dzieci a to Ilko Szczupak, Hryńko
Szweid i t.p. podpisali polskie deklaracje niewiedząc co podpisują.
Dowód: przesłuchanie wyżej cytowanych obywateli.

Podpisani proszą o podanie im do wiadomości wszystkich tych
rodziców, którzy wniesli deklaracje z żądaniem państwowego języka
nauczania i wszystkich tych dzieci za których wniesiono deklaracje
gdyż tylko w tym wypadku będą w stanie przeprowadzić zupełny dowód
braku wymaganej ilości deklaracji dzieci z żądaniem państwowego
języka nauczania.

Wobec naprowadzonego stanu faktycznego raczy Pan Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego znieść orzeczenie Ku-
ratora i orzec iż w gminie ma być szkoła pow-
szeczna z ukraińskim językiem nauczania.
..... dnia 1925.

Деякі шкільні інспектори устно через повідомлення учителів
звідомляють населення, про вислід шкільного плебісциту. Таке їх
поступовання являється грубим порушенням закону і слід негайно те-
леграфічно жадати від Куратора оголошення оповістки. Слід також про
таке поступовання інспекторів повідомити Українську Парламентарну
Репрезентацію у Варшаві і Правну Раду У.І.Т. в шкільних справах
Львів, Ринок Ч. 10/II.

Вношення відкликів являється одним зі засобів боротьби за
українську школу і уможливить видвиження плебісцитових надужитъ
в позовах перед Адміністраційним Трибуналом і на міжнародній арені.

2) Слід перевести статистику вислуду шкільного плебісциту
у всіх громадах Вашого політичного чи судового повіту. Боротьбу о
українську школу можемо вести успішно лише тоді, коли знаємо подій-
ний стан справи, значить, яких втрат на полі шкільництва ми
дізнали.

Просимо всіх наших ВП. повітових організаторів і мужів до-

віря
бист

Укра

ськой

- 3 -

віря припилювати, переведення обсяг справ, точно і негайно під особистою відповідальністю.

Статистичні дані слід переслати до Народньої Канцелярії Українського Національно-Демократичного Об'єднання, Львів, Ринок 10/І.

Про вжиття дальших заходів більш рішучих в обороні українського народнього шкільництва напишемо в слідуєчому обіжникові.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ У.Н.Д.О.

Д-р. Дмитро Левицький в.р.
голова

Володимир Целевич в.р.
секретар

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Національно-Демократичного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка 4

НАРОДНА КАНДЕЛЯРІЯ
Українського Національно-Демократичного Об'єднання
Львів, вул. Костюшка ч. 1 а/1.

Обіжник № 13

від 11/12 1925

1925

НАРОДНА КАНЦЕЛЯРІЯ
Українського Народного Руху
Львів, вулиця Костюшка ч. 1 а/1.

Обіжчик р. 14

До ВП.....

.....

В./.....

О Б І Ж Н И К Ч.14.

В справі тзв.
селянського конгресу
в Станиславові.

Львів, дня

До

Всіх Повітових Організаторів і Мужів Довіря Українського Національ-
но-Демократичного Об'єднання.

На день 30.січня 1926 р.скликає організаційний комітет під проводом Северина Даниловича до Станиславова тзв.СЕЛЯНСЬКИЙ КОН-ГРЕС.Відозва організаційного комітету подає блищі інформації в тій справі.В Конгресі мають взяти участь з рішакчим голосом делегати,а саме по одному або двох делегатів з кожного села,а по 5.делегатів з повітових центрів.Імена делегатів маєтсья подати до відомо організаційному комітетові,а сей виставить поіменні легітимації.Учасники конгресу одержать даремний нічліг і прохарчування.Цілу справу зааранжовано при великім накладі гроша і праці а державна влада докладає всіх зусиль,щоби справді на день 30.січня приїхали делегати з усіх сторін крак.

Ціль конгресу є двояка:

1./Зорганізувати хрунівську партію,яка малаби мужів довіря з усіх сторонах краю;

2./Зложити заяву правно державного характеру про лояльність і вірно-підданчість Українців Польщі,яка то заява є так дуже потрібна їй тепер з огляду на міжнародні відносини.Ця чергова спроба при допомозі террору і грошей здеморалізувати українське громадянство не сміє мати успіху.

Центральний Комітет на своєму засіданні дня 26.грудня 1925. вирішив поробити в тій справі слідуєчі заходи:

1/.Розвести відповідну протиакцію в українській національній пресі.

2/.Візвати всіх повітових організаторів і мужів довіря,щоби вони в усіх громадах свого повіту:

а/.освідомили українське населення про те що собох уявляють люди,які скликають конгрес і про "мету" конгресу.

б/.розвели агітацію проти висилки делегатів на конгрес.Слід витворити в кожному селі такий психічний настрій,щоби не найшлися охочі до поїздки.

в/.нашим завданням є не лише подбати,щоби українське населення не взяло участі в конгресі,але також старатися опанувати конгрес зглядно перевести на ньому свої резолюції.Тому,якщо у Вашому повіті є люди зовсім певні,відважні і добрі бесідники,так слід постаратися про висилку їх на конгрес.Це повинні бути селяне,бо правдоподібно інтелігентів не пустять.Про імена і прізвища таких осіб просимо нам негайно донести.Реасумуючи сказане,слід перешкодити в конгресі масовій участі наших людей а за те подбати про участь одиниць,які мають в горі наведені вимоги.

./.

г./звідомили народню канцелярік УНДО - Львів, Ринск Ч.10.
про блищі подробиці підготовних праць Д-ра Даниловича в їхньому
псвіті.

..... Для улекшення агітації проти СЕЛЯНСЬКОГО КОНГРЕСУ Централь-
ний Комітет видасть окремі леткчки, які вишлемо Вам.

Широко закросної акції т.зв. " СЕЛЯНСЬКОГО КОНГРЕСУ " не
слід легковажити, лише скоро і енергійно єї параліжувати.

..... Просимо в речинци десяти днів числячи від хвилі одержання
обіжника звідомити нас, про виконання його.

За Центральний Комітет УНДО

Д-р. Дмитро Левицький в.р.

Володимир Целевич в.р.

голова

гол. секретар

1925

НАРОДНА РАДНОСТ
УКРАЇНСЬКОГО НАСОНІСНО-ВІСНОВІТНОГО СЪЕДИНЕННЯ
Львів, Буль. Костюшка ч. 1 а/1.

Обсерваторія ч. 15

До ВП.

В

ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО СВЯТО 22.СІЧНЯ.

Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання вирішив звернути окрему увагу провідних кол суспільности на вагу святкування 22 січня, тобто дня зєднання українських земель. Цей день являється найсвітлішою точкою зриву нації, ідеологічним завершенням Української Революції. Тому святкування 22.січня повинно вийти в постійний звичай так само, як святкування 1.листопада.

Центральний Комітет пропонує, щоб в цім дни всі національні установи в краю відбували святочні засідання, на яких один з учасників виголосив би реферат про історичне значіння 22.січня.

В рефераті слід покористуватися доволі вже численною мемуаристикою про події та переживання січневих днів 1919 р. Річ в тому, щоб картинками, засервованими очевидцями, викликати у слухачів посилок незвичайно драматичного періоду Революції на Україні, який прийшов після розвалу осередків державного кульмінаційною точкою є саме день 22.січня 1919 р.

В рефераті слід піднести:

1/. пробудження селянських мас та інстинктивне відчуття в їхньому лоні єдиноспасемості кляче: " УКРАЇНА для УКРАЇНЦІВ ";

2/. недостатку національно вихованої інтелігенції, підкреслюючи, що її націоналізм був неясний, фрагментаричний, присипаний пихом соціалістичних доктрин російського виробу;

3/. інтелігенція на Великій Україні під впливом російської революційної літератури не мала зрозуміння для проблем української державности і поїло в розгарі революції, не підготована до цього мусіла їх розв'язувати;

4/. Українська Революція видвинула проблеми української державности, створила живу традицію спонукала тим самим тісно зв'язати її з традицією історичної України;

5/. досвід Революції ще раз свідомує: нація тільки тоді може закріпити свою державність, коли національному моментови підпорядковує в своїх змаганнях всі інші моменти;

6/. нам треба відвести на чільне місце в нашій свідомості найсвітліші картини Всеукраїнського Відродження, спихаючи в тінь усе те, що було впливом вікової кари.

Прохнемо подати нам звітження про перебіг свята.

Львів, дня 31 грудня 1925.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО

ОБ'ЄДНАННЯ

Д-р. Дмитро Легницький в.р.

Володимир Целевич в.р.

голова

гол. секретар

ВП. П а н і !

Минули уже безповоротно часи, коли політика і політичне життя були недоступним полем для української жінки. В сучасних умовах нашого життя коли жінка здобула усі права так громадянські як і політичні / активне і пасивне виборче право / українська жінка не сміє в інтересі нашої нації стояти осторонь і її обов'язком являється здеклярування своєї партійної приналежності. Ми віримо, що українське жіноцтво не дозволить заманитись інтернаціональним кличем і нашій жінці відповідає лишень націоналістичний світогляд. Одиноким націоналістичною партією є Українське Національно-Демократичне Об'єднання . Як що Ви ВП.Пані почуваете себе націоналісткою так звиваємо Вас отсим вступити до нашої партії через підписання залученої деклярації і заплату партійного податку.

За

Центральний Комітет
Українського Національно-Демократичного
Об'єднання

Др. Дмитро Лезицький
голова

Володимир Целевич
гол. секретар

Мілена Рудницька
член Центральн. Комітету

Галя Шепарович
заст. член.Центр.Коміт.
референт організа. жіноцтва

ВП.П.

.....

з/

В доповненню до VIII. точки обіжника ч.2. / тижневий курс для вишколення повітових організаторів / повідомляємо, що курс розпочинається ~~у вівторок дня 15. лютого о годині 9-тій рано.~~ Курсисти мають з'явитися в Народній Канцелярії у Львові ул. Костюшка 1/а. у вівторок дня 15. лютого. Народня Канцелярія подбала про дешевий харч і приміщення і тому кошта одержання одного курсиста винесуть та весь час пробування у Львові від 25 - 30 золотих, не зчисляючи коштів дороги. Прохаємо подбати, щоби з Вашого повіту приїхала обов'язково на курс бодай одна особа і повідомити нас зазчасу хто і коли приїде.

Пригадуємо різнож, що дуже пильною справою являється скликання інтелігенції Вашого повіту на довірочну нараду, тому прохаємо Вас о допильновання цієї справи і повідомлення нас про речинець наради. / обіжник ч.1. /

Остаємо з правдивим поважанням

гол. секретар

голова

Ця чергова спроба при допомозі террору і грошей здемо-
ралізувати українське громадянство несміє мати успіху

Центральний Комітет на своєму засіданні дня
26. грудня ц.р. вирішив поробити в тій справі слідую-
чі заходи:

1./ Розвести відповідну протипакцію в українській
національній пресі.

2./ Візвати всіх повітових організаторів і мужів
довіря, щоби вони в усіх громадах свого
повіту:

а./ освідомили українське населення про людей
які скликають ^кКонгрес і про мету ^кКонгресу

б./ розвели агітацію проти висилки делегатів
на ^кКонгрес. Слід витворити в кожному селі
такий ~~як~~ психічний настрій, щоби ненай-
шлися охочі до поїздки.

в./ нашим завданням є не лише подбати, щоби
українське населення не взяло участі ^и в
~~Конгресі~~, але по можливості старатися Кон-
грес опанувати, згідно унеможливити нара-
ди. Тому коли в Вашому повіті є люди зов-
сім певні, добрі ~~бесідники~~ і відважні, то
слід постаратися про висилку їх на Конгрес.
Це повинні бути селяни, тому що правдоподібно інтелігентів ^{якогди} не ~~з~~пустити. Про імена
і прізвища таких осіб просимо нам негайно
донести. Реасумуючи сказане, слід перешко-
дити в Конгресі масовій участі наших лю-
дей, а зате подбати про ^{призвисті на цьому} участь ~~одинаць~~, які
мають в горі наведені вимоги.

г./ звідомили Народню Канцелярію УНДО - Львів
Ринок 4:10 про bliщі подробиці підготов-
них праць Д-ра Даниловича в їхньому повіті

Для улекшення агітації проти ^{т.зб.} ~~СЕЛАНСЬКОГО КОНГРЕСУ~~, ~~цен-~~

Центральний Комітет видасть окремі летючки, які ~~проси-~~
мо у нас замовляти *Ваше бешкетство*.

2./ На день 30.січня 1926.р. слід скликати у важ-
нійших центрах краю / Перемишль, Тернополи,
Стрию, Львові, Коломиї, Станиславіві/ масові
в і ч а . Порядок нарад повинен бути того ро-
да, щоб влада дала призвіл на відбуття їх,
а притім повинні бути винесені резолюції про
ти зрадницької роботи д-ра Даниловича. Про
підготовку віч просимо нас заздалегіть пові-
домити.

т. зб.

Широко закрової акції "СЕЛЯНСЬКОГО КОНГРЕСУ" не слід
легковажити, лише скоро і ~~не~~ енергійно її паралізувати
Просимо в речинці десяти днів числячи від хвили одержан-
ня обіжника звідомити нас, про виконання його.

За Центральний Комітет УНДО

Др. Дмитро Левицький
голова

Володимир Целевич
гол. секретар

в./ Справа приєднання ч л е н і в .

Центральний Комітет рішив зірвати вже раз з пливним станом членства. Переводиться реєстр членів і тільки цей вважається членом партії, який підніме заяву, платити-ме партійний податок і працювати по своїм силам і після своєї змоги для добра нашої партії. В залученню висилаємо Вам декларації приєднання в членство і прохаємо розвести негайно акцію в ціли приєднання нам членів. Партійний податок вносить для заможніших інтелігентів, купців і ремісників пять золотих місячно, для загалу інтелігентів, купців і ремісників один золотий місячно. Для заможніших селян і робітників два золотих річно, для загалу селян і робітників один золотий річно. 50% народнього податку зібраного повітовими народними комітетами остає при них на покриття видатків повітової організації.

Декларації і пятьдесят процент партійного податку слід щомісячно присилати до Центрального Комітету.

г./ У кожному повіті слід розглянутися і підшукати людину яка постійно булаби занята в Народній Канцелярії. Її завданням булоби переводити партійну організацію по селах, збирати членські зкладки і вести правну оборону українського населення.

д./ Офіційальним органом нашої партії являється " С в о б о д а " в якій поміщується всі комунікати і записи Центрального Комітету.

Прохаємо негайно донести нам про спосіб виконання цього обіжника а зокрема ~~якихххх~~ про речинець повітового Народнього Зїзду.

За Центральний Комітет

Др. Дмитро Левицкий
Голова

Володимир Целевич
секретар

1926

Odiermont

n. 16

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

О Б І Ж Н И К Ч.17.

Е справі часопису " С Е О Б О Д А " .

18/2 1976

Хоча на платформі Українського Національно-Демократичного Об'єднання стоять: "Діло", "Свобода", "Новий час", "Громада" (виходить в Луцьку на Волині); Український Голос" і "Рада" - ні один з цих органів не був досі офіційним органом партії.

Між тим офіційний Орган Об'єднання являється необхідністю: 1)щоби в ньому вільно розрабляти і популяризувати ідеологію і тактику Об'єднання, 2)щоби через нього надавати напрям другим органам, що стоять на національному ґрунті, а є залежні від їхніх видавців.

На зустріч необхідності офіційного Об'єднання пішла Видавнича Спілка "Діло" і згодилася віддати до повної диспозиції Центрального Комітету "СЕОБОДУ".

Однак, щоби "СЕОБОДА" могла виконати свою місію, мусить бути побільшена. Е дотеперішнім об'ємі (4 сторінки) вона не може як слід репрезентувати провідну партію. Збільшити-ж " СЕОБОДУ " можемо тільки збірним зусиллям. Щоби "СЕОБОДУ" збільшити до шістьох сторінок, потрібно 1000 нових передплатників. Щоби збільшити її на вісім сторінок, треба 2000 нових передплатників. Беремо покищо перше і розкладаємо цей контингент на край.

Цих 1000 нових передплатників "СЕОБОДИ" мусять дати Повітові Організації Об'єднання. Передплатників треба приєднувати послідовно і пляново на кожному кроці: під час поїздок на села, під час всяких зборів, нарад і свят в повітовому центрі і на селах. Треба зобов'язувати мужів довіря по селах, щоби кожний з них приєднав відповідну кількість нових передплатників. Те саме треба робити з кожним інтелектуалом. Адвокат чи священник повинен це робити з кожним клієнтом.

Чим більше буде наш орган поширений, автоматично буде збільшений його об'єм.

Статистичні дані з кампанії за поширенням "СЕОБОДИ" будемо подавати до прилюдного відома.

Тому, що справа побільшення об'єму "СЕОБОДИ" являється дуже важливою, а фондів на це не має, Повітові Організації Об'єднання мусять нам прийти з поміччю вже в найближчих тижнях, приєднуючи потрібну кількість нових передплатників. Так, щоби з 1. травня ц.р. могла "СЕОБОДА" з'явитися вже в об'ємі шістьох сторінок.

Ваш повіт мусить дати з початком травня нових передплатників.

Покищо доручуємо Адміністрації вислати на Вашу адресу 27. квітня ц.р. примірників "СЕОБОДИ". Якщо це за мало, згідно за багатом, прохаємо Вас повідомити нас до вісьмох днів. Коли до цього часу не буде від Вас відповіді, так будемо уважати, що Повітова Організація переймає відповідальність за цю кількість примірників тепер, а з початком травня за цю кількість передплатників.

Для облекшення кольпортажі Адміністрація газети дає 20 % опусту від висланих примірників, нерозпроданих газет приймає найвище 10 %. За уділений процент можна знайти метку людини, яка розпродасть їх, зобов'язуючи покупців заперенумерувати нашу газету. За з'єднання нових передплатників Адміністрація дає 10 % опусту від зібраної передплати.

Вкінці зазначуємо: Кожний член Об'єднання повинен обов'язково бути передплатником " СВОБОДИ ".

Для орієнтації пришлемо Вам з найближчим обіжником список: в яких селах і скільки є передплатників " СВОБОДИ " у Вашому повіті.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Олександр-р. Дмитро-Левницький М. Струтинський
голова заст. Ген. секретаря

П.С. При цій нагоді прохаємо подати нам інформації: що Ви думаєте про " СВОБОДУ " та її редагування; що на Вашу думку, треба в ній напечатати, що ввести нового; яка думка в цій справі селян у Вашому повіті? Крім цього прохаємо подати, щоб з Вашого повіту було якнайбільше кореспонденцій до " СВОБОДИ ", щоб вона таким чином зробилася відзеркаленням настроїв в краю.

Звертаємо увагу, що найкраще поширювати " СВОБОДУ " через кооперативи. Збільшена " СВОБОДА " матиме окремий кооперативний відділ. В " ДІЛІ " отвиряємо пресовий ланцюх на пресовий фонд " СВОБОДИ ". Викликайте селян!

СПРАВА ПИЛІНА, НЕГАЙНО ВИКОНАТИ.

Вп.П.....

В.

О Б І Ї Н Н Я ч: 18.

До всіх Вп.Голов Повітових Народних Комітетів
і мужів довіря п а р т і ї.

Український народ під Полщею переживає важку історичну хвилину. Події останніх тижнів вказують, що невиключені різні несподіванки. Майже певне є розписання в короткому часі виборів до сойму і Сенату, а може навіть до громадських і повітових рад. Грядучі події мусять застати нас приготованими. На жаль, партійну організацію відношено ще не в усіх повітах. Є ще повіти зовсім незорганізовані, де не відбулися ще ні Повітові Народні Зізди, ні довірочні наради, ні річа.

Найвищий час, щоб направити занедбане, щоб принайменше в останній хвилині, в обличчя грозячої небезпеки напружити всі сили і взятися до інтензивної політичної організації Об'єднання.

В тій цілі слід негайно :

1./а. В тих повітах, де ще не відбулися Повітові Народні Зізди, подбати про скликання їх при участі делегатів усіх громад повіту в можливе найкоротшому часі;

б. В тих повітах, де вже відбулися Повітові Народні Зізди і вибрано Повітові Народні Комітети, скликати негайно засідання партійних управ, які установили б по всіх громадах де ще нема партійних громадських організацій мужів довіря і скликати наради Повітової Партійної Управи разом з мужами довіря всіх громад. За всяку ціну слід негайно постаратися за заангажування до Повітової Народної Ринцелярії окремого урядовця.

2./ Кожна політична робота вимагає матеріальних засобів. Ми мусимо ці засоби зібрати з поміж себе. Підготовляється розписання Українського Народного Фонду.

Заки це наступить, слід безумовно змусити світську і духовну інтелігенцію і свідоміших селян у повіті, щоб вписавшись в члени партії, платили точно партійний податок. В теперішній хвилині найважливішою національною справою являється політична організація і тому ми мусимо доложити всіх зусиль, щоб здобути таки серед нас самих потрібні матеріальні засоби.

3./ Ті Голови Повітових Народних Організацій і Мужі довіря, які ще не прислали відповіді на квестіонар, мають це зробити в реченні 8. днів. Відповіді мають бути вичерпуючі.

4./ Офіційним органом партії являється "СВОБОДА" і вона має відіграти переважну роль в часі виборчої кампанії і грядучих подій. Центральний Комітет вже частинно перевів або задумує перевести численні реформи і удішення в тій часописі; а на Повітових Народних Комітетах і Мужах довіря лежить також невідкличний обов'язок :

а. розвести пропаганду за масовим поширенням "СВОБОДИ" серед найширших верств суспільності, а в кожному випадку кожний повіт мусит подбати про виконання наложеного контингент ;

- б. перевести агітацію за збіркою на пресовий фонд "СВОБОДИ".
Кожний член Народного Комітету чи Повітової Народної
Управи чи Муж довіря в громаді чи взагалі член партії
повинен зложити одноразовий даток на пресовий фонд "СВОБОДИ".
- в. Кожний Повітовий Народний Комітет повинен установити по-
стійного сталого кореспондента "СВОБОДИ", який дописував би
до "СВОБОДИ" про свій повіт і якому на випадок потреби
ми могли би пересилати листи з поодиноких громад до
провірення.
- г. подати свої зауваги, в якому напрямку слід перевести
зміни в часописи, щоби наш офіційний орган подобався
на селі.
- 6./ Для розбурхання народніх мас і для популяризовання
нашої партії слід скликувати політичні віча, з денним
порядком: "Сучасне політичне положення українського
народу"

Цей обіжник слід виконати негайно і в речинці
вісьми днів, числячи від хвили одержання обіжника, по-
відомити нас про спосіб виконання порушених в обіжнику
питань.

Д в в і г, дня ... червня 1926 р.

За

Центральний Комітет

Українського Національно-Демократичного

Об'єднання

Д-р. Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ

голова

Володимир ЦЕЛЕВИЧ

головний секретар

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ (УНДО)

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ КОСТЮШКА Ч. 1а. І. ПОВЕРХ.

Ч.

Львів, дня 13. ж о в т н я 1926

О б і ж н и к ч. 19

Справа пильна
негайно виконати

До

Високоповажаного Пана

.....

Центральний Комітет Українського національно-демократичного Об'єднання на своєму засіданні в дни 25 вересня 1926 р. вирішив скликати в перших днях листопада Народній / краєвий / З ї з д. На пртязі місяця жовтня мають відбутися в цілому крає Повітові Народні Зїзди, які виберуть делегатів на Народні Зїзд. На жаль же не всі повіти перевели партійну організацію. З же такі повіти а між иншим і Ват повіт де ще нема Повітового Народнього Комітету ані не відбувся Повітовий Народній Зїзд. Найвищий час, щоби занедбане направити, щоби в місяці ж о в т н я у Вашому повіті відбувся Повітовий Народній Зїзд, щоби вибрати Повітовий Народній Комітет і делегатів на Народній / краєвий / З ї з д.

В тій самій справі відносимося і до инших громадян.....

..... повіту, а саме
.....
.....

Прохаємо Вас негайно порозумітися з громадянами до яких ми відносимося і ще з иншими громадянами яких на Вашу думку слід до цього притягнути і підготувати на найближчий час Повітовий Народній Зїзд по можливості з участю делегатів всіх громад Вашого повіту. Повітовий Зїзд має вибрати:

1/ Повітовий Народний Комітет зложений з голови і з десяти членів.

2/ делегатів на Народний Зїзд.

В Народньому /краєвому/ Зїзді, що відбудеться в листопаді мають право участі з рішачим голосом між иншим: 1/ члени Народнього / ширшого/ Комітету, 2/ голови Повітових Народних Комітетів. Коли голова Повітового Народнього Комітету з різночасно членом Центрального або Народнього Комітету, переходить право участі на його заступника.

3/ делегати повітових організацій.

Тому, що реєстрації членів партії в більших розмірах ще не переведено, Центральний Комітет ухвалює з дня 25 вересня 1926 р. змінив часово постанови організаційного статута в цей спосіб, що кожний політичний повіт вибірає стільки делегатів скільки обіймає судових повітів. Прикладом політичний повіт Б у ч а ч, що обіймає судові повіти: Бучач, Монастириська і Золотий Потік, вибірає отже 3 делегатів. Делегати не muszą доконче меткати в тім судовім повіті з якого їм вибрано. Пожаданім являється, щоб принайменше один делегат був селянином і щоб Повітовий Народний Комітет побач, щоб він справді заяв участь в Зїзді.

В ім'я партійної карности прохаємо Вас побачи, про скликання в місяці ж о в т н і Повітового Народнього Зїзду а в реченці одного тижня від хвили одержання обіжника повідомити нас про спосіб виконання його, а зокрема про речинець Повітового Народнього Зїзду. На Зїзд ми вишлемо в міру можливости наших делегатів.

За

Центральний Комітет

Українського Національно-Демократичного

Об'єднання

голова

секретар

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБЕДНАННЯ (УНДО)

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ КОСТЮШКА Ч. 1а, І. ПОВЕРХ.

О Б І Ж Н И К ч: 21.

Ч.

Львів, дня 2. листопада 1926

Справа пильнанегайно виконати!

До

ВП. П а н а

Голови Повітового Народного Комітету

в/

З жалем стверджуємо, що Повітовий Народний Комітет в..... не виконав нашого обіжника з дня 5 жовтня ц.р., а зокрема не вибрав делегатів на Краєвий Народний Зїзд. Справа не терпить проволочки тому, що речинець Народного Зїзду дуже близький / половина листопада/. Колиб у Вас з яких небудь причин зглядно перепон язлялося неможливим скликання Повітового Народного Зїзду, то ми допускаємо вибір делегатів Повітовим Народним Комітетом. Вибір делегатів мусить відбутися в невідкладно му речинці до 10 листопада ц.р. включно і має бути негайно телеграфічно повідомлена про це Народня Канцелярія, тому що в противному случаї явилось не можливим зібраним делегатам вислати вчас зїздових легітимацій. Відвортною почтою прохаємо повідомити нас, чи і як буде виконаний отсей обіжник.

За Центральний Комітет

Українського Національно-Демократичного

Об'єднання

голова

головний секретар

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

С п р а в и п и л ь н і , н е г а й н о в и к о н а т и :

ВГ.П.

В

О Б І Ж Н И К Ч.2.

До Вп. Голов Повітових Народних Комітетів і мужів довіря партії.

На український національний табір, згуртований в Українському Національно-Демократичному Об'єднанні, йде наступ з усіх сторін. Державна влада репресіями і шиканами /заборони їм, переслідування поодиноких діячів/ намагається спинити стихійний ріст Національного Об'єднання, а всі інтернаціональні партії брехливими наклепами і демогогією стараються внести в ряди нашої партії розлад і недовіря до її проводу та потягнути за собою народні маси. Ворожий наступ можна відбити і національні позиції закріпити лише інтензивною організаційною працею.

Для поглиблення організації слід перевести слідуючі заходи:

I. Квєстіонар У.Н.Д.О.:

Щоби Центральний Комітет мав точний образ праці Повітових Народних Комітетів і мужів довіря партії по день 1. січня 1927. слід точно виповнити долучений квєстіонар і переслати його Народній Канцелярії в речинці 14. днів. Справи необняті квєстіонаром а важні для повіту слід теж у відповіді порушити.

II. Бюлетин і тісний зв'язок Повітових Народних Комітетів з Центральним Комітетом.

З уваги на потребу точних інформацій про важніші політичні події, про працю нашої партії й інших партій, Центральний Комітет вирішив видавати для Повітових Народних Комітетів і мужів довіря щомісячний бюлетин. Знова Повітові Народні Комітети мають з Народньою Канцелярією удержувати тісний листовий і особистий постійний зв'язок. Вони мають найменше раз у місяць давати звідомлення, а члени Повітового Народнього Комітету мають підчас пробування у Львові являтися обов'язково у Народній Канцелярії при вул. Костюшка Ч.1.а.

III. Справа обнови повітових політичних організацій.

а. Всюди там, де Народні Комітети вибрані з 1926 р. і зза яких небудь причин здекомплетовані або непрацездатні, слід скликати в можливо найкоротшому часі Повітовий Народній Зїзд і вибрати новий Народній Комітет з метких і охочих до партійної роботи людей;

б. В тих повітах, де ще не переведено повітової партійної організації слід скликати Повітовий Народній Зїзд при участі делегатів з усіх громад в можливо найкоротшому часі;

в. В тих повітах, де повітові Народні Комітети функціонують правильно, скликати негайно їхні засідання, обговорити точно справи порушені в цьому обіжнику і намітити план праці на найближчі місяці;

г. Центральний Комітет висилатиме на Повітові Зїзди, віча і довірочні наради своїх делегатів. З правила Повітові Комітети мають покривати кошти дороги делегатів, а Центральний Комітет лише в виняткових випадках відступатиме від цієї засади.

IV. В справі партійних організацій по громадах.

В цілі зорганізування громад слід по селах відбувати довірочні політичні наради і покликувати до життя партійні гуртки, а де не дасться цього зробити, установлювати мужів довіря. Звідомлення про відбуття довірочних нарад по селах, про утворення партійних гуртків і встановлювання мужів довіря, слід негайно пересилати Краєвій Народній Канцелярії у Львові.

V. Ударна кампанія в справі приєднання членів.

Слід негайно перевести ударну кампанію в справі приєднання членів партії. В першу чергу повинна вписатися в члени вся національна інтелігенція. Кожний член має підписати заяву і платити партійний податок.

На основі ухвали Центрального Комітету з дня 16. січня 1926 висота партійного податку вноситься для заможніших інтелігентів, купців і ремісників 1. золотий місячно. Для заможніших селян і робітників 2. золоті річно, для загалу селян і робітників 1. золотий річно.

В цей спосіб можна буде роздобути матеріальні засоби на політичну роботу. Центральний Комітет переводить точну реєстрацію членів і всім членам виставляє партійні виказки на 1927 р. Прохасмо присилати нам підписані заяви членів враз з підписом голови Повітового Комітету, що буде вважатися за одобрючу опінію і відомости про висоту заплаченого партійного податку, а ми перешлемо виказки.

VI. Справа постійного організатора.

Повітова партійна Управа тільки тоді зможе розвести планову організаційну діяльність, коли заангажує до Повітової Народньої Канцелярії окремого урядовця-організатора. Це слід декретно зробити, щоб прийшлося інтелігенцію в повіті на сю ціль навіть окремо оподаткувати. Іменування організатора може наступити тільки шляхом porozumіння і за згодою Президії партії.

VII. Тижневий курс для вишколення повітових організаторів.

В політичній роботі дався дотепер болісно відчувати брак вишколених партійних робітників. Щоби цьому зарадити Центральний Комітет скликає в середині місяця л. к. т. о. г. о. ц. р. однотижневий курс. В цьому курсі мають взяти участь в першу чергу особи, які стали би опісля повітовими організаторами, а крім цього такі особи, що по громадах займаються політичною організацією. Повітовий Комітет повинен негайно підшукати відповідну особу, яка б взяла участь у тому курсі і зазначити звідомити нас про це. Косма утримання курсанта вносить около 40. золотих. Якщо учасник курсу, ані Повітовий Народній Комітет не зможе покрити видатків, тоді у виїмкових випадках, до покриття коштів причиниться Центральний Комітет.

VIII. Справа приєднання жіноцтва до партії.

Повітові Народні Комітети подбають, щоби до партії придбати більше число свідомих жінок-громадян. При чому слід замітити, що в інтересі партії не лежить творити якісь окремі жіночі партійні гуртки, бо такі являються рівночасно анахронізмом з точки погляду жіночого руху. До повітової Управи партії треба втягнути бодай одну жінку, яка булаб референткою приєднання жіноцтва до партії. Можна передбачити різнож на случай місцевих потреб утворення окремої секції організації жіноцтва, як технічного органу повітової управи на перехідний час, до якої можуть належати так жінки як і мушени. Не допускається до відокремлювання жіноцтва в межах партії творенням окремих жіночих груп чи гуртків; тому Егзекутива партії стоїть на становищі повної рівноправности і рівновертности жінок в загальній партійній праці.

Про спосіб виконання порушених в обіжнику справ, слід повідомити Краєву Народню Канцелярію в можливо найкоротшому часі.
Львів, дня ... січня 1927.

Головний секретар

Валентина Заліська

Голова

1771
1772
1773

1774
1775

До

Вп.

.....

Українська інтелігенція переживає кризу; вона підгризає що раз меншу роль у житті свого народу; серед народних мас поширюється недовіра до неї, піддержуване співпрацею інтернаціональних партій.

Треба ствердити з жалем, що подальша більшість української інтелігенції, так світської як і духовної, залежимої як і від інших професій, стоїть осторонь від всякої громадянської праці. Пасивність нашої інтелігенції дається відчувати не тільки на полі політичної організації але й на всіх інших ділянках культурної праці. Останні Загальні Збори " Просвіти " і " У.Н.Д. ", на яких невідповідальні, інтернаціональні чинники намагались розбити ті інституції - з для нас грізною пересторогою. На політичному полі особливе шкідливою появою є безпартійність нашої національної інтелігенції.

Щоби дати змогу нашим інтелігентам, членам нашої партії - а також взагалі інтелігентам-націоналістам - перейти перевірку свого теперішнього пасивного відношення до партії, Президія У.Н.Д.О. вирішила нагадати безпосередній контакт з нашою провінційною інтелігенцією і в тій цілі делегувати Центрального Комітету У.Н.Д.О. на протягу найближчого часу підбудувати поїздки по містах Західної України з рефератами про роль і завдання української інтелігенції під теперішню пору, після котрих буде змога перейти основну дискусію.

Очевидно мета цих поїздок тільки тоді буде досягнута, якщо мужі довіри партії допоможуть Президії У.Н.Д.О. у влаштуванні сходів інтелігенції по місцях.

Повідомляючи Вас, Вповажений Добродію, як голову Повітового Народного Комітету, як мужа довіри, про цей план Президії, просимо Вас з мінімальною поміччю: дозвольте подати нам день і тиждень, в якому найлегше було би інтелігенції Вашого району зібратися на конференцію, при чому зазначуємо, що бажаним було б запросити: усіх інтелігентів (мущин і жінок) що стоїть на національному ґрунті та симпатиків нашої партії, наше національно думаче студентство, доколичне священство і вибрані одиниці з поміж селян, що своїм культурним та освітнім урізном не багато відрізняються від справжнього інтелігента. -

З практичних зглядів пропонуємо Вам скликати дві конференції (якщо вибраний Вам день буде будній день в тиждень) - одну для замісцевих в день, а другу конференцію у вечір для місцевої інтелігенції. Конференцію треба скликати за поіменними запрошеннями на підставі § 2. закону о зборах. Крім загальної конференції, делегат буде зобов'язаний відбути індивідуальні конференції і тому просимо о відповідний льокаль до розпорядження делегата.

Львів, дата поштової штампілі.

Гол. секретар

Голова

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

Львів, дня 21. березня 1927.

О Б І Ж Н И К Ч.4.
-----До
.....
.....
.....

Польський сойм кінчить наради над двома переважними для українського народу справами, а саме: над законами про громадську самоуправу і над законом про зміну виборчої ординації до польських законодавчих тіл. Нові законопроекти мають стати черговим етапом у поході на закріпощення українського народу.

I. ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ГРОМАДСЬКУ САМОУПРАВУ.

Знесення громадської самоуправи в 2534 сільських громадах Східної Галичини і настановлення наказних громадських комісарів на місце виборних громадських рад, це одна з найбільших болячок українського села. Наказні комісари легкодушно, а здебільша і злочинно орудують громадським майном і доскулюють всіма можливими способами українському населенню громад.

Вдобавок предложені тепер у соймі законопроекти ухвалила вже адміністраційна комісія в третім читанню, а саме закон про громаду, закон про виборчу ординацію для громад, закон про міста і закон про ординацію для міст є на ділі передачею переваги в громадських самоуправах у руки польського напливового елемента.

II. ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ЗМІНУ ВИБОРЧОЇ ОРДИНАЦІЇ ДО СОЙМУ.

Польські праві партії в тихому порозумінню з польськими лівими партіями радять у соймі над законопроектом такої зміни виборчої ординації, щоб заступництво польських народів, а в тому і українського, звести до смішно-малих границь. Є це відомий проєкт звісного україножера, вшехпольського провідника посла Гломбінського.

III. ЗАЗИВ ДО МАСОВОЇ ВІЧЕВОЇ АКЦІЇ.

Новими законопроектами куються нові кайдани для нашого народу, тому мусимо вдарити у вічевий дзвін та зорганізувати народні маси до боротьби.

Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання рішив дати ініціативу до устроєння масових віч у всіх важніших центрах західно-українських земель.

Завданням цих віч має бути однозгідний рішучий протест проти нових замахів на права українського народу і зорганізування народніх мас до відпертя чоргового ворожого наступу.

./.

IV. ТЕХНІКА ОРГАНІЗОВАННЯ ВІЧ.

Віча повинні відбутися на протязі місяців квітня і травня ц.р. і то не лиш у повітових центрах, а також по селах. Тому прохаємо скликати негайно засідання Пов. Нар. Комітету, на якому слід устійнити план вічевої кампанії в повіті, /в яких громадах повіту мають відбутися віча і в яких речинах, коли має відбутися велике повітове віче/. Про речинець і місце віча слід повідомити староство і подати, що на порядку нараз буде "справа громадської самоуправи і справа зміни виборчої ординації до сойму". Само-собок розуміється, що належить рознести агітацію за як найчисленнішою участю громадянства в цих вічах.

Якщо Вам конче потрібний на повітове віче референт зі Львова, ми його вишлемо, і то або когось з львівських діячів, або по можливості також когось з повдів - членів партії.

Якщо у Вас є відповідний бесідник, так ми Вам вишлемо готовий реферат і резолюції, а Ви собі переведете віча у власному заряді. У всякому разі просимо мати на увазі, що скількість референтів є у нас обмежена і з висилкою референта получені кошти. Негайно після одержання вістки від Вас про приготування вічевої кампанії, вишлемо Вам афіші і реферат та резолюції згідно визначимо референта. Для наших референтів найвигідніше було би, щоби віча відбувалися в неділі або свята, бо на ці дні ми маємо до диспозиції більшу скількість референтів.

Про перебіг віч прохаємо присилати нам точні звідомлення.

Точного виконання цього обіжника, а зокрема скликання більшої скількості віч у Вашому повіті домагаємося від Вас в ім'я партійної карності.

Ударна вічева кампанія не має в нічім перепинювати організаційної праці /приєднування членів, творення громадських гуртків, відбування довірочних нарад інтелігенції, поширення партійного органу "СВОБОДИ" і т.п./.

За Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Головний секретар

Голова

1924

Рисунки 5

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ

Львів, дня 25 березня 1927.

ОБІЖНИК ч. 5.

До

.....
.....

Дня 1.хтого вислано до Вас обіжник ч. 1 і 2 кзестіонар та „заяви“. Мимо нашого ургенсу висланого Вам дня 1. березня, ми до-сьогоднія відповіді на кзестіонар не дістали; так само Ви не зареагували на наш заклик з справі скликання глові-рочної наради інтелігентних одиниць в Вашій окрузі; нічо не зроблено Вами для переведення-реєстрації / хочби найменшого числа / членів партії, при чому звертаємо Вашу увагу, що навіть і Ви, як Голова Пов.кар.Комітету, не взяли на відповідне виповнення, конечно з кожній суцільній партії, формальність.

При цьому мусимо звернути Вашу увагу на вагу хвили. Польська влада і українські інтернаціональні партії ведуть наступ на український національний табір. Ми стоїмо перед рішенням або інтензивно працєм закріпити наші позиції і зіпперти воро-ні наступи чужих і своїх або здати позиції. В виду такого стану річи прохаємо зірвати з дотеперішньої байдужності і виконати постанови обіжників ч: 1,2,4,.

За Центральний Комітет
українського національно-демократичного Об'єднання

Головний Секретар

Stefan Melnyk
Голова

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ

Львів, дня 4. травня 1927.

О Б І Ж Н И К Ч. 6.

До Пана Голови Повітового Народнього Комітету

В

Влучности з розписанням виборів до громадських рад Президія У.Н.Д.Об'єднання вкладає на Вас. Пана Голову обов'язок в найближчих днях перевести в життя слідуєчі постанови Екзекутиви партії:

I. Повітовий Народний Комітет негайно вирішить: або в цілості переміняється гін у виборчий Комітет, або спричинить уконституювання спеціального виборчого Комітету. Число членів Комітету не має бути за велике; на чолі Комітету має стати людина енергійна, яка дасть запоруку, що прийняті на себе обов'язки совісно виконить. Для кожної повітової судової округи маєтись уконституювати осіоний виборчий Комітет.

II. Виборчий Комітет подбає за введення в життя виборчої канцелярії зі сталим на час виборчої кампанії звантажованим урядовцем.

Обов'язком канцелярії й її сталого урядовця буде:

- 1). Організувати виборчі Комітети по селах;
- 2). Уряджувати спільні конференції для делегатів і мужів довіря зі сіл;
- 3). Уряджувати окружні конференції і наради по селах для запрошених делегатів з сусідніх сіл;
- 4). Нести поміч при укладанню спису кандидатів на радних;
- 5). Помагати місцевим чиновникам при провірюванні виложеного спису виборців;
- 6). реєструвати (для кожного села окремо) дату виложення спису виборців та допильнувати терміну виношення реклямацій до виборчої комісії в селі і ебентуального відклику до староства;
- 7). Реєструвати надумаття і негайно передавати достовірні матеріали до Центральної Канцелярії Об'єднання для дальшого вжитку.

III. Виборчий Комітет має упросити місцевого адвоката українця, в першу чергу нашого партійного товарища, щоби уділював заінтересованим правної поради в виборчих справах. Оскільки не має на місці адвоката-українця, слід оголосити, що правну пораду дасть інша компетентна до цього особа в осідку повітового міста напрм. парох, директор кооперативи або інші.

IV. Виборчий Комітет в найближчих днях має скликати мужів довіря зі сіл на спільну конференцію. Як відомо заінтересованья виборами є велике і така конференція - належито скликана - напевно вдасться.

На конференції треба подати практичні вказівки і звернути увагу на найважливіші постанови виборчої ординації; практично повчити як користуватись підручником про ординацію, - який саме в цих днях виходить з друку заходом У.Н.Д.Об'єднання.

На ці конференції не будемо висилати делегатів; хто небудь з місцевих потрафить сам зреферувати зміст книжки.

V. Панове Голови Повітових Народних Комітетів негайно подадуть до Центральної Канцелярії Об'єднання, яку кількість примірників підручника маєтсь на їх адресу вислати для розпродажі.

Цей підручник є видання подібно, як свого часу поучення для переведення шкільного плєбісциту. Є це збір всіх законів і найновіших розпорядків та циркулярів, заосмотрений точними поученнями, поясненнями, зразками подань, рекурсів і т.д.

Ціна за підручник (три і пів аркуша друку) є мінімальна, а саме 50 грошів, не обрахована на зиск, скалькульований тільки коштом видавництва. З огляду на велику фінансову скруту, в якій зараз партія опинилася, належитість за всі замовлені примірники мусить бути канцелярії звернена.

VI. Як під II. уступом точки 2) і 4) зазначено, виборча канцелярія має запрошувати до себе делегатів зі сіл на конференції і їм помагати при складанню спису кандидатів на радних, при чому треба рахуватись з антагонізмом (впрочім всюди існуючим) між старшим і молодшим поколінням. Треба сподіватись, що дотеперішні верховоди в громадах будуть намагатись використати цей антагонізм, щоби усунути молодший елемент від здобуття місця в громадській раді. Дотеперішні радні, переважно скорумповані, будуть новітнім оруддям в руках старостинських зашників - молодь буде опозиційно настроєна. Вся наша увага мусить бути звернена в тому напрямі, щоби здобути для молодших елементів в селі належну кількість місць в громадській раді. Наша кооперація завдячує свій розвій молодим чинникам в селі, котрі мають нині авторитет серед односельчан. Також в читальнях проявили активність ідейні одиниці - всі ці творчі елементи треба впровадити до громадських рад. При доборі кандидатів, Повітовий Партійний Провід мусить добре однак слідити за цим, щоби під маркою напр. кооператора і т.д. не ввійшли до рад комунізуючі одиниці.

VII. Важним чинником при виборах буде жіноцтво. Як елемент більш консервативний, жіноцтво буде в більшості сіл керуватись поглядом старшого покоління. Однак щодо поодиноких дотеперішних радних, котрі схотять певно і далі кандидувати, а котрі проявились під національним оглядом як негативні і шкідливі одиниці, треба використати нехиті жіноцтва до такого типу "перманентних" радних, що майже з правила є скомпромітовані як хабарники, користолюбці, паниці і т.п. В таких случаях треба покористуватись жіноцтвом і з їх поміччю можна буде переважити шанси нових кандидатів ще не скомпромітованих в громадській господарці. Також слід використати пасивне право виборче жінок.

VIII. Панове Голови Повітових Виборчих Комітетів мусять подати нам низку адресатів зі сіл, на котрих імя ми будемо висилати на час передвиборчий дарові числа "СВОБОДИ", де будеться поміщувати спеціально виборам посвячені статті.

Найкраще в часі конференцій слід порозумітись з поодинокими представниками сіл і перевірити, чи до даної громади приходить "Свобода" чи ні. Якщо ні - рішучо подати нам кілька адрес для висилки дарового числа.

IX. Просимо і вимагаємо постійно нас інформувати про стан організації виборів. Особливо очікуємо негайної відповіді на точки I, II (введення в життя канцелярії) V і VIII цього обіжника.

З жалем мусимо ствердити, що декотрі Голови Повітових Нар. Комітетів і мужі довіря не реагують на наші заклики та обіжники; не вважають за відповідне відкликнутись на нашу кореспонденцію і т.д. Цей сумний стан в своїх наслідках приніс ту шкоду, що провід партії щодо декотрих повітів не є в силі виробити собі точного погляду на партійне угруповання в повіті. Цю зномалість мусить ся направити при нагоді - переведення цих виборів.

До тих виборів прив'язуємо куди більшу вагу як до сонмових, бо в них розходиться не тільки о національний вигляд наших сіл, але і о мільярдове майно українського народу. Вибори ці, до котрих українське населення нік Польщею перший раз приступає,

бу
ук
По
ст
ча
ок

- 3 -

будуть іспитом зрілості не тільки для нашої партії, але і для цілого українського народу.

Провід партії робить тому Вас, Паєє Годово, особисто і цілий Повітовий Народний Комітет відповідальними за вислід виборів і надіється, що інтензивна праця Повітового Комітету в цьому напрямі увінчається як найкращими результатами.

Х. Інструкція для переведення виборів до міських рад вийде окремо.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ У.Н.Д.О.

гол. секретар

ГОЛОВА

1984

Обзорчик п-7

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

Львів, дня 17. травня 1927.

О Б І Ж Н И К Ч. 7.

До

Пана Голови Повітового Народнього Комітету

.....

В

I. Розпочинаємо висилку виборчих відозв.

Управа партії видає чотири роди відозв (від Центрального Комітету, від Президії, від жінок членів Центрального Комітету до українського жіноцтва і в кінці відозву з рисунками, які протиставлять вигляд села під пануванням доброї і лихого громадської ради).

Покищо висилаємо три роди відозв. Четверту вишлемо незабаром. Висилаємо таку кількість відозв, щоби на кожне село Вашого повіту припало по кілька відозв кожного рода. Ви зі своєї сторони повинні подбати, щоби всі села одержали відозви в час і щоби розліпили їх на видних місцях (біля церкви, на читальні, кооперативі і т.п.). Здається, що краще було б всіх відозв відразу на села не роздавати, тому, що виборчий період від виложення виборчих лист до дня голосування триває оільше ніж місяць і виложення негайно всіх відозв може спричинити, що до часу голосування відозви затратяться. Справа розліплення виборчих відозв є дуже важна. Вона вказує українському населенню на значіння громадських виборів, а тим самим причиняється до перемоги, а в добавку популяризує Українське Національно-Демократичне Об'єднання.

II. Краєва Народня Канцелярія одержує дуже мало звідомлень про діяльність повітових виборчих комітетів. Прохасмо проте обов'язково доносити нам про кожну довіроочну нараду, про кожні збори чи віче без огляду на те, чи відбувається вони в повітовому центрі чи на селі.

Але це ще не все. Слід нам теж доносити подрібно про діяльність других українських, відтак хрунівських, жидівських і польських партій, яку вони ведуть в справі виборів до громадських рад на території повіту.

III. Щоби Краєва Народня Канцелярія находилася в курсі всіх обіжних справ прохасмо пересилати їй всі обіжники староств, всі інструкції, які одержують громадські зверхности і звідомляти, коли в повіті виложено в громадах виборчі листи та які є типові зловживання наказних вїйтів при виборах до громадських рад.

Постійний і живий зв'язок між Краєвою Народньою Канцелярією а повітовими виборчими комітетами являється необхідним.

Про спосіб виконання цього обіжника, а зокрема що зроблено в справі роздачі пересланих виборчих відозв-афішів по всіх громадах повіту, просимо нам негайно доносити.

За Президію

Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Д-р. Дмитро Левицький в.р.

Володимир Целевич в.р.

Голова

головний секретар

Обзорник п. 8

1907

ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНАЛЬНОГО РАЙОНУ.

1907

Об'єднання н. 9

Про встановлення району н. 9

ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНАЛЬНОГО РАЙОНУ.

Вчора, 12-го грудня, відбувся загальний збір громадян району н. 9, на якому було обговорено питання про встановлення району н. 9. Збір відбувся в залі міської школи, де було присутньо близько 100 осіб. На зборі були присутні делегати від різних громадських організацій району, а також представники місцевої влади. Збір був відкритий промовою одного з делегатів, який нагадав про важливість цього питання для району. Після цього було обговорено питання про встановлення району н. 9, зокрема про його межі та територію. Обговорення тривало до пізньої ночі, і в результаті було прийнято рішення про встановлення району н. 9. Це рішення було затверджено на наступному засіданні міської ради.

ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНАЛЬНОГО РАЙОНУ.

Вчора, 12-го грудня, відбувся загальний збір громадян району н. 9, на якому було обговорено питання про встановлення району н. 9. Збір відбувся в залі міської школи, де було присутньо близько 100 осіб. На зборі були присутні делегати від різних громадських організацій району, а також представники місцевої влади. Збір був відкритий промовою одного з делегатів, який нагадав про важливість цього питання для району. Після цього було обговорено питання про встановлення району н. 9, зокрема про його межі та територію. Обговорення тривало до пізньої ночі, і в результаті було прийнято рішення про встановлення району н. 9. Це рішення було затверджено на наступному засіданні міської ради.

ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНАЛЬНОГО РАЙОНУ.

Вчора, 12-го грудня, відбувся загальний збір громадян району н. 9, на якому було обговорено питання про встановлення району н. 9. Збір відбувся в залі міської школи, де було присутньо близько 100 осіб. На зборі були присутні делегати від різних громадських організацій району, а також представники місцевої влади. Збір був відкритий промовою одного з делегатів, який нагадав про важливість цього питання для району. Після цього було обговорено питання про встановлення району н. 9, зокрема про його межі та територію. Обговорення тривало до пізньої ночі, і в результаті було прийнято рішення про встановлення району н. 9. Це рішення було затверджено на наступному засіданні міської ради.

ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНАЛЬНОГО РАЙОНУ.

Вчора, 12-го грудня, відбувся загальний збір громадян району н. 9, на якому було обговорено питання про встановлення району н. 9. Збір відбувся в залі міської школи, де було присутньо близько 100 осіб. На зборі були присутні делегати від різних громадських організацій району, а також представники місцевої влади. Збір був відкритий промовою одного з делегатів, який нагадав про важливість цього питання для району. Після цього було обговорено питання про встановлення району н. 9, зокрема про його межі та територію. Обговорення тривало до пізньої ночі, і в результаті було прийнято рішення про встановлення району н. 9. Це рішення було затверджено на наступному засіданні міської ради.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

Львів, дня 10. червня 1927.

О Б І Ж Н И К Ч. 9.

До

Пана Голови Повітового Народнього Комітету

I. В справі зловживань при громадських виборах.

В приготуванню поступованню до громадських виборів, а саме при виложенню виборчих ліст, при виношенню виборчих реклам-цій, та при їх полагоді, а також при полагоді підкликів діються в цілому краю та великі розміри зловживання. Також староства видають суперечні зі собою обіжники і в цей спосіб вносять хаос у виборчу акцію. Про всі зловживання і надужиття, про всі незгідні з за-конами розпорядження старостів треба доносити до Кравчої Народньої Канцелярії у Львові вул. Костюшка Ч. 1, 3. Тільки тоді будемо мати пов-ний образ виборчих зловживань в краю, щойно тоді буде можна інко-ристати їх у пресі та поробити відповідні заходи через Українську Парляментарну Репрезентацію в цілі усунення їх.

Прохаємо оскільки можливе писати про зловживання на машині на поодиноких сторінках і присилати їх в 5-ти примірниках, щоб ми могли без ще одного переписування у нас передати до преси. Подібно і звітлення з виборчої акції присилати в 5-ти примірниках.

II. Справа звороту грошей за брошуру В. Целевича.

Прохаємо за брошури В. Целевича, які ми писали або самі, або на жадання замовляючих переслати негайно гроші на адресу Кра-вої Народньої Канцелярії і в цей спосіб вирівнати залегли рахунки.

Виборча акція потягнула за собою для партії вели-кі видатки і супроти цього партія м у с и т ь ж а д а -ти негайно вирівнання залеглих рахунків.

III. Виборча акція а приєднування членів партії.

Помічається в краю, що через живу вічеву акцію в справі громадських виборів ослабла значно ударна кампанія в справі при-єднування членів партії. Цього не повинно бути, бо саме рівнобіжно з виборчою агітацією можна вести дуже добре акцію приєднування членів. Прохаємо це доконче взяти під ласкаву увагу і вести даль-ше ударну кампанію в напрямі приєднування членів.

IV. Справа звороту коштів поїздох делегатів.

Центральний Комітет партії висилає зі Львова так вели-ку скількість делегатів на повітові віча та на віча по громадах, що не є в силі з власних фондів покрити видатків зв'язаних зі зво-ротом коштів подорожі делегатів. З уваги на те, Центральний Комітет

лише б і ї м к о в о п о к р и в а т и - м е к о ш т и поїздки делегатів з власних фондів, а з п р а в и л а повітові і місцеві виборчі комітети, які запрошують делегатів, мають покрити кошти подорожі. До коштів подорожі зачисляється залізничний білет III-тої класи там і з поворотом і дійсні видатки зв'язані даною поїздкою.

V. Справа одноразового податку на громадські вибори.

Прохаємо допильнувати, щоб особи в повіті, на яких Центральний Комітет партії наложив одноразовий податок на громадські вибори, зі своїх зобов'язань в найкоротшому часі вивязалися. Партія в зв'язку з виборами має великі видатки і якщо одноразовий податок не допише будемо примушені агенди Централі значно обмежити.

За Президію

Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Д-р Дмитро Левицький в.р.

голова.

Володимир Целевич в.р.

головний секретар

1982

September 10

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ

Львів 5. вересня 1927.

О Б І Ж Н И К Ч. 10.

До

Пана Голови Повітового Народного Комітету

.....

В

Велика катастрофа повені на Підкарпатті наказує українському громадянству розвинути як найширшу допомогову акцію. Нещасні Жерти повені мусять дістати докази зрозуміння їх горя з боку всього українського населення а не яких чужих нам національних груп і організацій, що з горячковим поспіхом кинулись до закладання різних "Ратункових Комітетів", щоби при такій нагоді скорумпувати нещасне населення Підкарпаття.

Дня 3. вересня уконституовався у Львові Краєвий Комітет допомоги жертвам повені вибираючи Головою президента Володимира Децикевича, заступником голови Дениса Коренця, голову Надзірної Ради Центро Союза, секретарем інж. Миколу Творидла.

В нинішній пресі появилася перший Комунікат-Заклик до громадянства з проханням о організованні допомогової акції на місцях.

Президія Об'єднання взиває Вас, Пане Голово, і всіх членів партії Вашого повіту до інтензивної співучасті в цій допомоговій акції а з осібна доручає взяти в свої руки :

- 1) ініціативу скликання наради і вибору повітового і місцевих допомогових комітетів.
- 2) негайно скомунікуватись з "Краєвим Комітетом Допомоги Жертвам Повені" Львів вул. Зіморовича 20. /Сільський Господар/ і співпрацювати з ним.

З осібна I. в окрузі недіткненім катастрофою зайнятись інтензивно збіркою датків в натурі і грошах
II. В окрузі діткненім катастрофою негайно повідомити Краєвий Комітет Допомоги Жертвам Повені Зіморовича Ч. 20. про розмір катастрофи кількість сіл, зайятих водою і т.д.

При тій нагоді звертаємо Вашу, Пане Голово, увагу на персональний склад членів комітету підписаних

під "Зазивом" до громадянстві /дивись наша преса/ в допомоговій акції беруть участь Партії УНДО, У.С.Р.П., У.П.П., У.Х.О., - відмовились від спільної акції Сель-Роби і заповіли утворення особного допомогового комітету.

За президію

Українського Нац. Дем. Об'єднання

гол. секретар

голова

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

Строго довірливо!

Вп.

В

О Б І Ж Н И К ч.11.

До

Вп. Голов Повітових Народніх Комітетів і Мужів довіря партії.

Повітові і Краєві Загальні Збори наших культурних і освітніх установ /Рідна Школа, Просвіта/ відбулися в минулому році серед відомих Вам умовин. Маємо тут на думці змагання різних "лівих" опанувати ці наші національні твердині і перемінити їх в своє оруддя. Тому вони приходять на Загальні Збори зорганізованого, з певним докладно підготованим планом.

Щоби побороти шкідливу акцію невідповідальних елементів, які в додатку часто-густо працюють для чужих інтересів, мусить національний табір протиставити зорганізованому наступові кирильників - свою зорганізовану оборону. Тому слід заздалегідь приготувитися, щоби загальні збори обох згаданих установ відбулися по з гори обдуманім пляні.

Супроти такого стану справи, вживаємо Вас в імені національного обов'язку і партійної дисципліни поробити відповідні заходи:

- 1). Щоби в повітових і громадських загальних зборах наших просвітних і культурних установ взяли громадну участь всі наші члени і прихильники;
- 2). Щоби до управ згаданих установ вибрано лишень національно настроєних громадян;
- 3). Щоби з окрема при виборі делегатів на Краєві Загальні Збори /Рідної Школи, Просвіти і т.п./ були вибрані лише свідомі і здисципліновані одиниці, які потраплять гідно і твердо станути в обороні національного характеру установи і будуть голосувати лишень на спільну національну лісту;
- 4). Подбати, щоби делегати, вибрані на Краєві Загальні Збори обов'язково всі громадно явилися у Львові, бо дотепер так водилося, що дуже багато не приїжджало, а через те їх голоси при виборі пропадали.

Після відбутих зборів прохаємо прислати нам письмненне звітмлення з їх перебігу, а з окрема подати нам імена і прізвища делегатів на Краєві Збори.

Прохаємо теж своєчасно поінформувати нас про всі перепони в підготовці зборів, а ми евентуально прийдемо Вам з підмогою.

Секретаріят
Українського Національно-Демократичного Об'єднання

В. Савицький

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

В справі партійної організації.

Довірочно!

ВП.

В

О Б І Ж Н И К Ч.12.

До

ВП. Голов Повітових Народних Комітетів і Мужів довіря партії.

Вибори до громадських рад виказали силу і боєздатність національного табору, зорганізованого в Українському Національно-Демократичному Об'єднанні. Місяці липень і серпень як час жнив і пільних робіт, а zarazом як час ферій були передишкою в організаційній праці партії. Тепер слід взятися на ново до інтензивної праці, щоб закріпити партійну організацію, відновити та поглибити її, щоб здобути нові позиції, щоб поширити вплив партії на усі ділянки суспільного життя. Це треба зробити скоро тим більше, що ми стоїмо перед соймовими виборами.

I. ОБНОВА ПОВІТОВИХ ПОЛІТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

Осіню цього року слід перевести віднову політичної організації через скликання добре підготованих Повітових Народних Зїздів і вибір працездатних Повітових Народних Комітетів, зложених з найактивніших одиниць повіту. Тому окрему увагу слід звернути на підбір людей до Повітових Комітетів. Треба притягнути до політичної праці між іншим жіноцтво, студентів університету, незалежну сільську інтелігенцію (кооператорів) й інтелігентніших селян, бувших учасників нашої визвольної боротьби. З уваги на те, що народне учительство починає брати участь в громадянському життю і хоче активно виступити при соймових виборах, слід і його притягнути до політичної роботи. З правила в Повітових Народних Зїздах повинні брати участь тільки зареєстровані члени партії, що платять при цьому партійний податок. Центральний Комітет висилатиме на Повітові Зїзди, віча, та довірочні наради на жадання своїх делегатів з тим, що Повітові Комітети покривають кошта дороги делегатів. Лиш у виїмкових випадках Центральний Комітет відступатиме від цієї засади.

II. ПРОДОВЖЕННЯ УДАРНОЇ КАМПАНІЇ В СПРАВІ ПРИЄДНУВАННЯ

ЧЛЕНІВ.

Ударну кампанію в справі приєднування членів припинено в наслідок громадських виборів, які заабсорбували всі сили нашої партії. Тепер слід працю продовжувати. Кожний член має підписати заягу і платити партійний податок. В першу чергу повинна вписатися в члени партії вся національно-свідома інтелігенція. Деякі повіти зв'язалися з наложеною обов'язку і приєднали до партії значну кількість членів не лиш з поміж інтелігенції, але і з поміж селян, міщан і робітників.

На основі ухвали Центрального Комітету з дня 16-го січня 1927 р. висота партійного податку вносить для заможніших інтелігентів, купців і ремісників від 5. зол. місячно в гору. Для загалу 1. зол. місячно. Для заможніших селян і робітників 2. зол. річно, для загалу селян і робітників 1. зол. річно.

Переводиться точну реєстрацію членів і всім членам виставляється членські виказки. Прохаємо прислати нам підписані заяви членів з виразно написаним іменем і прізвищем wraz з підписом голови Повітового Народного Комітету, що буде уважатися за одобруючу опінію, а ми перешлемо відтак на руки голови Нар. Пов. Комітету членські виказки. Ще раз підчеркуємо, що через приєднання великої кількості членів здисциплінованих і сповнюючих свої обов'язки, партія зростає в силу і здобуде новий кадр борців за національні прага, а також роздобуде матеріальні засоби так дуже потрібні при політичній роботі.

III. СТАТИСТИКА ВИСЛІДУ ВИБОРІВ.

Наша партія хоче зладити точну статистику висліду громадянських виборів в Галичині. До тепер лиш деякі повіти прислали звідомлення про вислід громадських виборів і то не зовсім точний. На наші повітові організації накладаємо обов'язок перевести негайно в свійому повіті статистику виборів до громадських рад і переслати Краєвій Народній Канцелярії. В звідомленнях слід відносно кожної громади подати скількість вибраних радних, національний склад громадської ради, /українці, поляки, жиди, німці/, партійна приналежність українських радних /націоналіст, радикал, селяробиць, унсірьць/. Чи вибрано до ради інтелігентів і кого, чи увійшли до ради жінки, чи внесено пропорційний склад її, т.що.

Статистика висліду виборів нам безумовно потрібна для політичних і загально-національних цілей і тому ми настоюємо на точне виконання нашого доручення. По містах прохаємо подати нам поіменний список вибраних радних українців і оличі зауваги що - до кожного радного.

IV. ПОВІТОВІ НАРАДИ РАДНИХ ЗІ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД.

Повітовий Народний Комітет повинен скликати нараду сільських громадських радних і цілого повіту. Завданням таких нарад буде освідомити радних про значіння громадської самоуправи, познайомити їх з найважливішими законними постановами, зокрема що-до прав української мови, й познайомити їх з підставовими завданнями громадської політики. Під громадською політикою розуміємо діяльність громади у власному крузі ділання, соціальне ведення господарки громадським майном, встановлення в громадські бюджети датків на освітні і гуманітарні цілі. Краєва Народна Канцелярія виготує взірцевий реферат і на жадання висилатиме своїх референтів.-

V. В СПРАВІ ВІЧ.

Побіч Повітових Народних З'їздів, та допівочних нарад з громадськими радними слід скликувати для заінтересовання широких кругів українського громадянства політичні віча. Порядок віч повинен бути приблизно такий:

- 1). Політичне положення українського народу під Польщею в теперішню хвилю;
- 2). Проект декрету про діловодство в польській мові в кооперативах і акційних спілках;
- 3). Шкільна справа.

Що до двох послідних точок, то в Краєвій Народній Канцелярії в короткому часі можна буде одержати зразкові реферати на повищі теми.

Прохаємо точно виконати всі постанова цього обіжника.

За Центральний Комітет

Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Г. М. Мельник
ГОЛОВА

В. С. Савчук
ГОЛОВНИЙ СЕКРЕТАР

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

О Б І Ї Н И К Ч.17.

Е справі часопису " С В О Б О Д А " .

Хоча на платформі Українського Національно-Демократичного Об'єднання стоять: "Діло", "Свобода", "Новий Час", "Громада" (виходить в Луцьку на Волині), "Український Голос" і "Рада" - ні один з цих органів не був досі офіційним органом партії.

Між тим офіційний Орган Об'єднання являється необхідністю: 1)щоби в ньому вільно розрабляти і популяризувати ідеологію і тактику Об'єднання, 2)щоби через нього надавати напрям другим органам, що стоять на національному ґрунті, а є залежні від їхніх видавців.

На зустріч необхідности офіційного Об'єднання пішла Видавнича Спілка "Діло" і згодилася віддати до повної диспозиції Центрального Комітету "СВОБОДУ".

Однак, щоби "СВОБОДА" могла виконати свою місію, мусить бути побільшена. Е дотеперішнім об'ємі (4 сторінки) вона не може як слід репрезентувати провідну партію. Збільшити-ж " СВОБОДУ " можемо тільки збірним зусиллям. Щоби "СВОБОДУ" збільшити до шістьох сторінок, потрібно 1000 нових передплатників. Щоби збільшити її на вісім сторінок, треба 2000 нових передплатників. Беремо покищо перше і розкладаємо цей контингент на край.

З цих 1000 нових передплатників "СВОБОДИ" мусять дати Повітові Організації Об'єднання. Передплатників треба приєднувати послідовно по району на кожному кроці: під час поїздок на села, під час всяких зборів, нарад і свят в повітовому центрі і на селах. Треба зобов'язувати мужів довіря по селах, щоби кожний з них приєднав відповідну кількість нових передплатників. Те саме треба робити з кожним інтелектуалом. Адвокат чи священник повинен це робити з кожним клієнтом.

Чим більше буде наш орган поширений, автоматично буде збільшений його об'єм.

Статистичні дані з кампанії за поширенням "СВОБОДИ" будемо подавати до прилюдного відома.

Тому, що справа побільшення об'єму "СВОБОДИ" являється дуже важливою, а фондів на це не має, Повітові Організації Об'єднання мусять нам прийти з поміччю вже в найближчих тижнях, приєднуючи потрібну кількість нових передплатників. Так, щоби з 1. травня ц.р. могла "СВОБОДА" з'явитися вже в об'ємі шістьох сторінок.

Ваш повіт мусить дати з початком травня нових передплатників.

Покищо доручуємо Адміністрації вислати на Вашу адресу 27.квітня ц.р. примірників "СВОБОДИ". Якщо це за мало, згідно за багаторо, прохаємо Вас повідомити нас до вісьмох днів. Коли до цього часу не буде від Вас відповіді, так будемо уважати, що Повітова Організація переймає відповідальність за цю кількість примірників тепер, а з початком травня за цю кількість передплатників.

Для об'єкшення кольтпортажі Адміністрація газети дає 20 % опусту від висланих примірників, нерозпроданих газет приймає найвище 10 %. За уділений процент можна знайти метку людини, яка розпродасть їх, зобов'язуючи покупців заперенумерувати нашу газету. За з'єднання нових передплатників Адміністрація дає 10 % опусту від зібраної передплати.

Ркінці зазначуємо: Кожний член Об'єднання повинен обов'язково бути не-
редплатником " СВОБОДИ ".

Для орієнтації пришлемо Вам з найближчим обіжником список: і яких
селах і скільки є передплатників " СВОБОДИ " у Вашому повіті.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Д-р. Дмитро Левинський
голова

М. Струтинський
заст. ген. секретаря

П. С. При цій нагоді прохаємо надати нам інформації: що Ви думаєте
про " СВОБОДУ " та її редагування; що на Вашу думку треба в ній випро-
вити, що ввести нового; яка думка і цій справі селян у Вашому повіті?
Крім цього прохаємо надати, щоб з Вашого повіту було якомога
більше кореспонденцій до " СВОБОДИ ", щоб вона таким чином зробила-
ся відзеркаленням настроїв в краї.

Звертаємо увагу, що найкраще поширювати " СВОБОДУ " через
кооперативи. Збільшена " СВОБОДА " матиме окремий кооперативний
В " ДІЛІ " отвиразмо пресовий ланцюх на пресовий фонд " С-
ДІЛІ ". Викликайте селян!

Вкінці зазначуємо: Кожний член Об'єднання повинен обов'язково бути передплатником " СВОБОДИ ".

Для орієнтації пришлемо Вам з найблищим обіжником список: в яких селах і скільки є передплатників " СВОБОДИ " у Вашому повіті.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Д-р. Дмитро Левчицький І. Струтинський
голова заст. ген. секретаря

П. С. При цій нагоді прохаємо повідати нам інформації: що Ви думаєте про "СВОБОДУ" та її редагування; що на Вашу думку треба в ній виправити, що ввести нового; яка думка в цій справі селян у Вашому повіті?

Крім цього прохаємо надіслати, щоби з Вашого повіту було якомога більше кореспонденцій до " СВОБОДИ ", щоби вона таким чином зробилася відзеркаленням настроїв в краю.

Звертаємо увагу, що найкраще поширювати " СВОБОДУ " через кооперативи. Збільшена " СВОБОДА " матиме окремий кооперативний відділ.

В " ДІЛІ " отвираємо пресовий ланцюх на пресовий фонд " СВОБОДИ ". Викликайте селян!

1927

Обзорчик п. 18

1927

Общественн. н. 18

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.

Строго довірливо!

ВП.

В

О б і ж н и к ч. 18.

До

ВП. Голов Повітових Народних Комітетів і Мужів довіря партії.

Вже в обіжнику ч. 11. звернули ми увагу нашим партійним установам на змагання різних "лівих" угруповань опанувати українські культурні й освітні установи. Вони намагаються перемінити ці наші національні твердині як "Рідну Школу", "Просвіту", руханкові організації, у своє оруддя. Відносно "Рідної Школи", то на сьогорічних Загальних Зборах їм це не удалося, а навпаки національний табір відніс світлу перемогу. З тим більшим завзяттям ведуть тепер "ліві" акції по краю, щоби оволодіти читальнями, філіями і Головною Управою Тов. "Просвіти". Маємо точні і певні інформації, що їм це в деяких повітах, як прим. Бережани, Тернопіль, Рогатин, Самбір, Печеніжин, Коломия, Зборів по часті їм це вдається і вони опанували, на жаль у цих повітах значну кількість читальень, а подекуди навіть і філій. Вказуючи на грозу небезпеки, не підчеркуємо значіння "Просвіти" для українського національного табору. Маємо певні дані, що "ліві" будуть намахатися саме на сьогорічних Загальних Зборах в дни 26. грудня ц.р. захопити у свої руки Головну Управу "Просвіти".

Супроти такого стану справи, вживаємо Вас, в імені національного обов'язку і партійної карності поробити всі можливі заходи:

1. Щоби у Загальних Зборах Читальень і філій "Просвіти" всі наші члени і прихильники взяли поголовну участь;
2. Щоби до читальняних і філіяльних Виділів вибрано виключно громадян націоналістів;

3. Щоби делегатами на Загальні Збори "Просвіти" у Львові вибрано виключно самі свідомі і дисципліновані одиниці, такі, що зуміють гідно, твердо, по мужеськи стати в обороні національного характеру нашої національної установи і будуть на цих Загальних Зборах голосувати тільки на національну лііу;

4. Подбати, щоби делегати вибрані на Краєві Загальні Збори обов'язково всі громадно явилися у Львові, бо дотепер так недобре водилося, що багато делегатів - націоналістів не приїжджало...

5. Зокрема треба подбати, щоби нашими делегатами були не лиш інтелігенти, але і свідомі націоналісти селяне, міщани і робітники.

6. Вкінці прохасмо націоналістів бесідників /найменше один інтелігент і один селянин з кожного повіту/ як слід підготувати і їх імена і прізвища заздалегідь зголосити у Краєвій Народній Канцелярії нашої партії. Досвід з попередніх Загальних Зборів різних установ учить нас, що "ліві" зголошукуться масово до голосу і тим впроваджують до нарад заміщення. Щоби цей наступ при допомозі таких демагогічних промов нам відперти, ми мусимо мати заздалегідь приготованих наших бесідників, як інтелігентів так і селян.

Прохасмо в можливо найкоротшому часі прислати нам точні повідомлення про партійні переконання управ читальняних і філіяльних установ, та про партійні переконання делегатів на Загальні Збори Матірнього Товариства у Львові. Зокрема прохасмо подати до нашого відомого імена і прізвища десигнованих промовців з повіту.

Впереддень і у сам день Загальних Зборів ранком прохасмо всіх делегатів націоналістів та промовців зголоситися до Краєвої Народної Канцелярії по більшій інформації.

В імя партійної дисципліни, прохасмо скоро і точно виконати всі постанови цього обіжника.

Львів, дня 29-го листопада 1927.

За ГОЛОВНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ
Українського Національно-Демократичного Об'єднання

Головний Секретар

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБЕДНАННЯ.

ВП.П.....

В

О Б І Ж Н И К Ч.

До ВП. Голов Повітових Народних Комітетів і мужів довіря партії.

Для Українського Національно-Демократичного Обеднання — партії націоналістичної, яка ставить собі за завдання всеукраїнську політику "отже зломання кордонів" політичний опортунізм сувої запереченням її сути. Розуміють це наші т. зв. інтернаціоналісти, які поборюють Обеднання під кермом комуністичного центру. Тому воюють з Обеднанням власне наклипами про його угодовство. Для успішнішого поборювання Обеднання навіть покликано до життя окрему партію праці, яка підшиваючися під націоналізм, має єдине завдання перед собою: підмулювати позиції Обеднання і таким чином підготовлювати ґрунт до інтернаціональних угруповань.

З другого боку дивиться з острахом на зріст сили Обеднання польський політичний світ. Знаючи українське громадянство і те, що серед нього може робити вражіння, польська преса від часу до часу підпускає вістки призначені на ефект серед української публіки. А й з боку урядових чинників час від часу робиться відповідні потягнення, щоби викликати суматоху серед нашої суспільності. Вони ж поставили собі за ціль розложити не тільки невігідні для себе польські партії а й українські.

2.

/ Всім відома боротьба на життя і смерть підсудчиків з шехполяками, розкладається П.П.С., підризається "Пяста" /. Після вияву сили Об'єднання під час громадських виборів можна сподіватися тим сильнішої офензиви проти нашої партії. Тому нашим відповідальним діячам треба матися на увазі і стерегтися перед всяким необережним кроком. Перше зсього треба нам придержуватися точно програми і резолюції Народного З'їзду і зберігати партійну дисципліну.

Як-що розходиться з політику проводу партії, то мусимо з натиском підчеркнути, що з Президії Об'єднання ніхто ніколи не входив в ніякі переговори з польськими урядовими, чи неурядовими чинниками, що ніхто не думає про ніяку угоду і не вірить в можливість її. Провід Об'єднання придержується строго тої точки програми, яка каже, що Українське Національно-Демократичне Об'єднання ніколи не признає правозости чужинного панування на наших землях. В останніх часах мали місце два факти, які ворожа Об'єднання преса використовує в пігступний спосіб. Маємо на думці:

1/ Ухили, які мали місце в кількох містах під час громадських виборів, де місцеві діячі в суперіч інструкція Центрального Комітету обіжник ч.8. входили в безпосередні зв'язки з польською стороною, або навіть підписали як спільні відозви дуже нечасливого змісту .

2/ Участь кількох політично заангажованих членів партії в раві, устроєним львівським воєводою з нагоди отворення східного ярмарку.

Ухили під час виборів прикре явище. Правда воно губиться в успіху, з яким вийшло Об'єднання з виборів. Та нам не можна закривати очей на шкоди, які такі ухили приносять. Маємо лекцію: кілька тижнів ворожа преса тільки тим жила, що розмазувала золочівський та станіславський інцидент, під час мійських виборів, добачуючи в них

3.

угодовство Обєднання.

А після цього прийшов нещасний равт. Взяли в ньому участ предстазники українських економічних установ і Метр. капітули. Найшлися між ними два члени Центрального Комітету і перший ^{президент} ~~крав.~~ правительства З.О.У.Н.Р. і це саме підкрислило політичний ~~хвххх~~ характер равту підчас отворення східного ярмарку, який — як відомо — з політичних оглядів відбувається щорічно власне у Львові.

Учасники равту зробили свій крок самовільно, без пові-домлення проводу партії про запрошення так, що провід партії дізнався про їх участь щойно з польської преси. Негайно по факті нарушення партійної дисципліни, Центральний Комітет відсув дня 10-го вересня ц.р. своє засідання і завісив всіх учасників равту з членських прав. Учасники равту боронилися з цей сплєіс, що вони брали участь в равті не як політики, але як репрезентанти господарських і культурних інституцій і, що вони уважали равт не політичною, державною, польською маніфестацією, але звичайним приватним равтом, устроєним п-вом Бурковськими, що отже з їх учсть в равті була актом звичайної товариської куртуазії.

На першому засіданні справи не вирішено довонечно з вххх огляду на відсутність голови /був за кордоном/ і заступників голови / о. прал. Куницький хорий на тиф/ Г. Тершаковець і сенат. Черкавський був перешкоджений/.

Остаточну справу цю вирішено на засіданні Центрального Комітету дня 24-го вересня і вслід за тим появилася відомий комунікат і заява учасників равту. Центральний Комітет майже однодушно ~~ххххх~~ признав равтови політичний характер, а участь в ньому нарушенням партійної дисципліни. Вслід за тим різко осудив цей самовільний вчинок, та різко від нього відмежувався. Думки поділилися при вимірі кари. Внесення на виключення з партії перепало, а уділено їм всім ~~упікненняхххххххххх~~ упімнення з зазначенням, що на будуче провід партії буде якнай-

4.

більш рішучо поборювати кожне порушення партійної дисципліни. Учасники равту зложили окрему заяву, що приймають це рішення і надалі будуть карними і лояльними членами партії.

При вирішуванні справи кари більшість Центрального Комітету мала на увазі одно: не дати притоки до викликання враження, що молодому вояводі так легким коштам вдалося розбити ~~Буднянних~~ Об'єднання.

Тому Центральний Комітет поставив, як передумову перед умовою лагіднішого у виміру кари підписання учасниками равту заяви, в якій вони капітулюють перед становищем Ц.К. в справі равту /хто не підписав би заяви, був би автоматично виключений з партії згідно з ухвалою Центрального Комітету/. Таким чином вони заявили, що їх крок не був початком якоїсь нової політичної лінії, тільки помилкою, якої вони не повторять.

Всеж таки цей крок приніс Об'єднанню великі шкоди. Навіть деякі члени партії стали сумніватися в принциповістості політики управи партії. Ще раз ядро виявилось, яку шкоду наносять партії нездисципліновані вискоки окремих одиниць.

І нігде правди діти. Прикре воно явище, що серед членів партії знаходять так легко послух голоси ворогів про угодизіст Об'єднання. Тому звертаємо увагу ВП. Голов Поз. Нар. Комітетів і мужів довіря на тенденцію ворогів Об'єднання, про які мова на початку цюї замітки і на необхідність боротися з ними.

За

Центральний Комітет

Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Др. Дмитро Лезицький
голова.

Володимир Целевич
головний секретар.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.Пильне!

ВП.

.....

О Б І Ж Н И К ч.20.

До

ВП. Голов Повітових Народніх Комітетів і Мужів довіря партії.

Просимо відвратною поштою надіслати на нашу адресу, адреси всіх громад у Вашому повіті, на які на Вашу думку слід було-би вислати підчас виборів наші часописи /Свободу, Новий час, Український Голос/. Наші противники засипують села тисячами своїх газет.

Цю акцію мусимо спараліжувати такими самими засобами. Для цього потребуємо якнайбільше адрес з кожного села, з їх мусите доставити Ви.

Рівночасно просимо подати нам до відома, які українські і польські партії розвели на терені Вашого повіту виборчу підготовку.

Спрэва дуже пильна!

Львів, дня 16-го грудня 1927.

За

ГОЛОВНИЙ СЕКРЕТАРЪ Т

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Володимир Целевич

головний секретар.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ.Пильке!

ВП.

.....

О Б І Ж Н И К ч.20.

До

ВП. Голов Повітових Народніх Комітетів і Мужів довіря партій.

Просимо відвортною поштою надіслати на нашу адресу, адреси всіх
 громад у Вашому повіті, на які на Вашу думку слід було-би вислати
підчас виборів наші часописи /Свободу, Новий час, Український Голос/.
 Наші противники засипують села тисячами своїх газет.

Цю акцію мусимо спараліжувати такими самими засобами. Для цього
 потребуємо якнайбільше адрес з кожного села, з їх мусите доставити
 Ви.

Рівночасно просимо подати нам до відома, які українські і поль-
ські партії розвели на терені Вашого повіту виборчу підготовку.

Спроба дуже пильна!

Львів, дня 16-го грудня 1927.

За

ГОЛОВНИЙ СЕКРЕТАР-Т

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Володимир Целевич
головний секретар.

1928

Воскресен
и
отобличен

Гар. Хан,